

Sažetak

Nacionalne procjene rizika

od

pranja novca

i

financiranja terorizma

u

Republici Hrvatskoj

Zagreb, studeni 2023.

Sadržaj

UVOD	3
1. Procjena rizika od pranja novca povezanog s organiziranim kriminalnim skupinama (OKS)	5
1.1. Kriminalističko istraživanje	5
1.2. Financijske istrage	10
1.3. Kaznena djela	11
1.4. Financijsko-obavještajna analitika.....	15
1.5. Pravosudna statistika za kazneno djelo Pranje novca	20
1.6. Mjere za otklanjanje ranjivosti u borbi protiv pranja novca u okviru OKS.....	23
2. Procjena rizika od pranja novca povezanog s pravnim osobama i trgovinskim odnosima	25
2.1. Klasifikacija i statistički podatci o pravnim osobama u Republici Hrvatskoj	25
2.2. Postupanja nadležnih tijela	28
2.3. Mjere za otklanjanje ranjivosti pravnih osoba za pranje novca	37
3. Procjena rizika korištenja gotovine u sektoru nekretnina između fizičkih osoba	38
4. Procjena rizika od pranja novca povezanog s virtualnim valutama	42
4.1. Pojavni oblici i kriminalistička istraživanja	42
4.2. Financijsko-obavještajna analitika.....	45
4.3. Mjere za otklanjanje ranjivosti sektora virtualnih valuta za pranje novca.....	46
5. Procjena rizika od prijenosa gotovine preko državne granice	47
5.1. Podaci o prijenosu gotovine preko državne granice.....	47
5.2. Mjere za otklanjanje ranjivosti kod prijenosa gotovine preko državne granice	48
6. Procjena rizika neprofitnih organizacija od financiranja terorizma u Republici Hrvatskoj	50
6.1. Uvod – međunarodni standardi i domaći zakonodavni okvir	50
6.2. Identifikacija vrste NPO ranjivih za zlouporabu od financiranja terorizma.....	53
6.3. Upitnik za sudjelovanje NPO u procjeni rizika ranjivosti na financiranje terorizma	54
6.4. Analiza Porezne uprave - SSFI	56
6.5. Mjere za otklanjanje ranjivosti NPO sektora od financiranja terorizma	58
7. Procjena rizika od financiranja terorizma u Republici Hrvatskoj	60
7.1. Prijetnje od financiranja terorizma	62
7.2. Procjena prijetnji i ranjivosti od financiranja terorizma.....	65
7.3 Mjere za otklanjanje ranjivosti od financiranje terorizma	71
8. Akcijski plan za otklanjanje rizika od pranja novca i financiranja terorizma.....	72

UVOD

Akcijskim planom za jačanje učinkovitosti hrvatskog sustava sprječavanja pranja novca i financiranja terorizma (Narodne novine, broj 56/2022) Vlada Republike Hrvatske je zadužila članove Međuinstитucionalne radne skupine za sprječavanje pranja novca i financiranja terorizma (MIRS) za ažuriranje nacionalne procjene rizika u sljedećim područjima:

- Procjena rizika od pranja novca u vezi s organiziranim kriminalom, prijenosom gotovine preko državne granice, trgovinskim odnosima, virtualnim valutama i korištenjem gotovine u sektoru nekretnina;
- Procjena rizika od financiranja terorizma u vezi s organiziranim kriminalnim skupinama, krijumčarenjem migranata, preostalim zalihamama oružja i međunarodnim terorističkim borcima;
- Procjena rizika sektora neprofitnih organizacija od financiranja terorizma;
- Procjena rizika i ranjivosti pravnih osoba i pravnih aranžmana za zlouporabu od pranja novca i financiranja terorizma.

Prilikom provođenja procjene rizika od pranja novca i financiranja terorizma potrebno je razlikovati ključne pojmove:

RIZIK – je funkcija triju čimbenika: prijetnje, ranjivosti i posljedica. Procjena rizika od pranja novca i financiranja terorizma je postupak koji se temelji na metodologiji identifikacije, analize i razumijevanja rizika.

PRIJETNJA - označava osobu ili grupu osoba, objekt ili aktivnost s potencijalom uzrokovanja štete, primjerice državi, društvu, gospodarstvu, itd. U kontekstu pranja novca i financiranja terorizma to uključuje kriminalce i kriminalne skupine, ekstremiste/teroriste i terorističke grupe i njihove pomagače, sredstva, kao i prošle, trenutne i buduće aktivnosti pranja novca i financiranja terorizma. Identificiranje prijetnji je bitno polazište u razumijevanju rizika.

RANJIVOST - se odnosi na ukupnost elemenata koji nacionalni sustav sprječavanja pranja novca i financiranja terorizma čine krhkim/nestabilnim, pri čemu ti elementi mogu biti iskorišteni kao potpora ili za olakšano djelovanje prijetnje. Ranjivost uključuje i karakteristike određenog sektora, finansijski proizvod ili vrstu usluge koja ih čini privlačnima u svrhu pranja novca ili financiranja terorizma.

Republika Hrvatska je provela dvije nacionalne procjene rizika od pranja novca i financiranja terorizma 2016. i 2020. godine. Sukladno preporukama iz izvješća Odbora Vijeća Europe MONEYVAL i Akcijskog plana FATF-a, provedena je procjena rizika kojom je proširena identifikacija rizika u područjima organiziranog kriminala, pravnih osoba i neprofitnih organizacija, korištenja gotovine u sektoru nekretnina u vezi s transakcijama fizičkih osoba, virtualnih valuta, prijenosa gotovine preko državne granice i financiranja terorizma.

Sukladno članku 5. stavku 3. Zakona o sprječavanju pranja novca i financiranja terorizma (Narodne novine broj, 108/17, 39/19 i 151/2022), provedba Nacionalne procjene rizika koordinirana je kroz rad Međuinstитucionalne radne skupine za sprječavanje pranja novca i financiranja terorizma zadužene za koordinaciju i provođenje zajedničkih politika i aktivnosti

u postizanju strateških i operativnih ciljeva u području sprječavanja i otkrivanja pranja novca i financiranja terorizma.

Nacionalna procjena rizika rezultirala je određivanjem ciljanih mjera za otklanjanje identificiranih rizika od pranja novca i financiranja terorizma s jasnim aktivnostima i rokovima za provedbu istih.

1. Procjena rizika od pranja novca povezanog s organiziranim kriminalnim skupinama (OKS)

Procjena rizika od pranja novca u vezi s organiziranim kriminalnim skupinama uključuje analize koje su izradili Državno odvjetništvo Republike Hrvatske, Ministarstvo unutarnjih poslova, Ministarstvo financija - Porezna uprava i Ministarstvo financija - Ured za sprječavanje pranja novca. Analize uključuju prikaz relevantnih statističkih pokazatelja, osvrт na pojedine oblike organiziranog kriminaliteta prema vrstama kaznenih djela počinjenih u okviru zločinačkog udruženja. Kao rezultat provedenih analiza identificirane su ranjivosti sustava sprječavanja pranja novca u vezi s organiziranim kriminalnim skupinama, te su određene mjere za otklanjanje ranjivosti.

1.1. Kriminalističko istraživanje

Uredbom Vlade Republike Hrvatske od 29. svibnja 2008. godine je u Ravnateljstvu policije, Upravi kriminalističke policije, ustrojen **Policijski nacionalni ured za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta (PNUSKOK)** koji, među ostalim, na nacionalnoj razini izravno provodi složenja kriminalistička istraživanja organiziranog kriminaliteta, kriminaliteta droga, korupcije i terorizma u uskoj suradnji sa Uredom za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta (USKOK), drugim državnim odvjetništvima te ostalim nadležnim tijelima. Policijski nacionalni ured nadležan je za neposredno obavljanje poslova nacionalne razine složenog i organiziranog kriminaliteta i to u: kriminalističkim istraživanjima koja se provode na području dvije ili više policijskih uprava, kriminalističkim istraživanjima u kojima je potrebna zajednička međunarodna policijska istraga i koja se provode na području više zemalja, kriminalističkim istraživanjima istaknutih nositelja najtežih oblika kriminaliteta i kriminalističkim istraživanjima najsloženijih oblika kaznenih djela iz domene složenog i organiziranog kriminaliteta. U sastavu PNUSKOK-a nalaze se tzv. „strateške“ službe (Služba organiziranog kriminaliteta, Služba kriminaliteta droga, Služba gospodarskog kriminaliteta i korupcije i Služba terorizma) te četiri regionalne operativne službe (Zagreb, Split, Rijeka, Osijek).

Inkriminacija organiziranog kriminala zakonski je određena kaznenim djelom Zločinačko udruženje iz čl. 328. te kaznenim djelom Počinjenje kaznenog djela u sastavu zločinačkog udruženja iz čl. 329. Kaznenog zakona Republike Hrvatske (KZ). Sudjelovanje u zločinačkom udruženju kažnjivo je prema čl. 328. Zločinačko udruženje, samo ukoliko nije počinjeno kazneno djelo, jer ako jest, počinitelj će primjenom klauzule supsidijarnosti, odgovarati prema čl. 329. za Počinjenje kaznenog djela u sastavu zločinačkog udruženja.

U okviru procjene rizika detaljno su analizirana sva kaznena djela počinjena u sastavu zločinačkog udruženja koja je MUP prijavio nadležnom državnom odvjetništvu za razdoblje od 2020. do 2022.:

- 2020. godine najzastupljenija kaznena djela počinjena u sastavu zločinačkog udruženja bila su Krivotvorene isprave iz čl. 278., zatim Nedozvoljena trgovina iz čl. 264. te Utaja poreza ili carine iz čl. 256.

- 2021. godine najzastupljenija kaznena djela počinjena u sastavu zločinačkog udruženja bila su Nedozvoljena trgovina iz čl. 264., Izbjegavanje carinskog nadzora iz čl. 257. KZ te Prijevara iz čl. 236.
- Najzastupljenija kaznena djela počinjena 2022. godine u sastavu zločinačkog udruženja bila su Neovlaštena proizvodnja i promet drogama iz čl. 190., Utaja poreza ili carine iz čl. 256. te Protuzakonito ulalaženje, kretanje i boravak u Republici Hrvatskoj, drugoj državi članici EU ili potpisnici Šengenskog sporazuma iz čl. 326. KZ.

Promatrajući cjelokupno razdoblje od 2020. – 2022. najzastupljenija kaznena djela počinjena u sastavu zločinačkog udruženja bila su kazneno djelo Nedozvoljene trgovine iz čl. 264. KZ (441 kazneno djelo), zatim kazneno djelo Utaje poreza ili carine iz čl. 256. KZ (269 kaznenih djela), kazneno djelo Krivotvorene isprave iz čl. 278. KZ (262 kaznenih djela), Protuzakonito ulalaženje, kretanje i boravak u Republici Hrvatskoj, drugoj državi članici EU ili potpisnici Šengenskog sporazuma iz čl. 326. KZ (219 kaznenih djela) i Neovlaštena proizvodnja i promet drogama iz čl. 190 KZ (215 kaznenih djela).

U istom razdoblju (2020. – 2022.), u sastavu zločinačkog udruženja prijavljena su 3 kaznena djela pranja novca iz čl. 265. KZ-a. Navedena kaznena djela pranja novca odnose se na dva kriminalistička istraživanja kodnog naziva „FLAJŠ“ i „KRUG II“ koja su povezana s predikatnim kaznenim djela Utaje poreza ili carine. Budući je evidentiran mali broj slučajeva u kojima je prijavljeno kazneno djelo pranja novca počinjeno u sastavu zločinačkog udruženja, u cilju jačanja učinkovitosti provedbe kriminalističkih istraživanja pranja novca Ministarstvo unutarnjih poslova izradilo je Uputu za provođenje izvida kaznenih djela pranja novca i financiranja terorizma te provođenju finansijskih istraga od 19.12.2022. koja je dostavljena svim nadležnim ustrojstvenim jedinicama Uprave kriminalističke policije, a što bi trebalo rezultirati povećanjem kako ukupnog broja prijavljenih kaznenih djela pranja novca tako i povećanjem broja prijavljenih kaznenih djela pranja novca počinjenih u sastavu zločinačkog udruženja.

***

Organizirani kriminalitet obuhvaća složene oblike transnacionalnog, nacionalnog i regionalnog kriminaliteta koji karakterizira organiziranost, prikrivenost i visoka razina sofisticiranosti. Iz djelovanja organiziranog kriminaliteta proizlazi širok spektar posljedica koje se očituju u negativnom utjecaju na društvo, državu i pojedince. Kao posebna opasnost za djelovanje države i njenih institucija u cjelini ističe se povezanost organiziranog kriminaliteta s legitimnim strukturama države. Učinkovito funkcioniranje pravne države osnovni je preduvjet i jamstvo zaštite ljudskih prava i sloboda, što znači da razvoj organiziranog kriminaliteta posredno ugrožava svakog pojedinca u državi.

Zbog globalne rasprostranjenosti i transnacionalnog karaktera organiziranog kriminaliteta vrlo je teško suzbijati takve kriminalne aktivnosti na određenom prostoru u okviru postojećih granica. Transnacionalni karakter organiziranog kriminaliteta očituje se ne samo u području djelovanja samih pripadnika kriminalnog miljea, nego i u nastanku posljedica kriminalnih aktivnosti te u raširenosti u pojedinim fazama provođenja kriminalnih aktivnosti. Stoga je ključno da borba protiv organiziranog kriminaliteta obuhvaća globalne i regionalne inicijative koje nastaju na lokalnoj, nacionalnoj i međunarodnoj razini s većim ili manjim stupnjem usklađenosti. Kao još jedna bitna karakteristika organiziranog kriminaliteta, osim njegove globalne rasprostranjenosti, ističe se i prilagodljivost djelovanja sukladno trenutnim zahtjevima na ilegalnim tržištima. U cilju što uspješnijeg odgovora na izazove koje postavlja borba protiv

organiziranog kriminaliteta, Republika Hrvatska je tijekom proteklih godina više puta prilagođavala svoje zakonodavstvo, istodobno ulazući u stvaranje i jačanje kapaciteta za učinkovitu provedbu propisa, što se pokazalo kao pouzdan alat za uspješnu borbu protiv ozbiljnog i organiziranog kriminaliteta.

U kategoriju organiziranoga kriminaliteta, u pravilu, se ubrajaju kaznena djela s težim posljedicama, kompleksnim obilježjima protupravnih radnji koje zahtijevaju određenu razinu organiziranosti te kaznena djela počinjena u sastavu zločinačkog udruženja.

Slijedom toga, a zbog činjenice da tzv. „Balkanska ruta“ zahvaća Republiku Hrvatsku, u fokus rada stavljeno je djelovanje međunarodnih organiziranih kriminalnih skupina koje neke od svojih aktivnosti nastoje ostvariti u Republici Hrvatskoj ili pak tranzitirajući preko njenog teritorija.

U ovom razdoblju provedeno je u suradnji s državnim odvjetništvom više metodološki složenijih kriminalističkih istraživanja koja su kroz ostvarenu međunarodnu policijsku i pravosudnu suradnju rezultirala prijavljivanjem većeg broja kaznenih djela i počinitelja u svezi s krijumčarenjem osoba, trgovanjem ljudima, krijumčarenjem i nedozvoljenom trgovinom duhanskim proizvodima, te nedozvoljenim posjedovanjem, izradom i nabavljanjem oružja i eksplozivnih tvari.

Organizatori **krijumčarenja ljudima** u države EU uglavnom su strani državlјani koji djelovanjem kriminalne organizacije rukovode izvan područja RH, te se područje RH pojavljuje uglavnom kao tranzitno područje, dok hrvatski državlјani obavljaju dio posla u smislu organizacije boravka u RH i organizacije daljnog prijevoza s teritorija RH prema Republici Sloveniji i drugim državama EU. Većina organiziranih kriminalnih skupina koje se bave krijumčarenjem i trgovanjem ljudima, bave se i pribavljanjem krivotvorenih osobnih dokumenata i viza kojima olakšavaju svoju kriminalnu aktivnost, a uspostavljeni krijumčarski kanal, prema operativnim saznanjima, koristi se i za krijumčarenje droge te oružja i eksploziva. Imajući u vidu činjenicu da pripadnici organiziranih kriminalnih skupina na različite načine osiguravaju svoju prisutnost u redovima legalnih i ilegalnih migranata, beskrupulozno koristeći ranjivost situacije u kojima se nalaze za ostvarivanje vlastitog nelegalnog profita, njihovu međunarodnu umreženost i povezanost, suradnja nadležnih tijela država članica i pravovremena, u realnom vremenu ostvarena prekogranična policijska suradnja, kao i međuagencijska razmjena podataka država članica putem EUROPOL-a iznimno je bitna. RH se unazad proteklih godina u kontekstu trgovanja ljudima najčešće pojavljivala kao tranzitna država, no u posljednje vrijeme je zabilježena promjena spomenutog trenda tako da se RH u sve većoj mjeri pojavljuje i kao država odredišta, odnosno država krajnje destinacije žrtava trgovanja ljudima te kao država porijekla žrtava trgovanja ljudima. Proaktivno postupanje policije tijekom proteklog razdoblja rezultirao je provođenjem većeg broja značajnijih i metodološki složenijih kriminalističkih istraživanja, usmjerenih na otkrivanje i suzbijanje kaznenih djela u svezi krijumčarenja i trgovanja ljudima, koja su u većini slučajeva realizirana u okviru zajedničkih međunarodnih policijskih istraživanja s državama članicama EU i državama jugoistočne Europe.

Vezano za problematiku **krijumčarenja oružja** Republika Hrvatska kriminalnim skupinama ne predstavlja tržište s potencijalom ostvarivanja većih profita, već tranzitnu zonu za tranzit vatrengor oružja prokrijumčarenog s područja Bosne i Hercegovine, Republike Srbije, Kosova i drugih država jugoistočne Europe prema državama zapadne Europe, odnosno za potrebe kriminalnih organizacija koje djeluju na područjima tih država. Kriminalne skupine koje

krijumčare oružje najčešće ovu kriminalnu aktivnost kombiniraju s drugim vrstama kaznenih djela, prvenstveno s krijumčarenjem droga, ljudi, ali i visokotarifnih roba.

Za istaknuti su uspješno realizirana dugogodišnja kriminalistička istraživanja u pogledu **krivotvorenja isprava RH** od strane pripadnika organiziranih kriminalnih skupina iz država u okruženju koja su rezultirala izmjenama zakonodavnih okvira koji reguliraju područje osobnih isprava, a što je rezultiralo smanjenjem broja kaznenih djela povezanih s krivotvorenjem isprava.

U svezi suzbijanja **krijumčarenja i nedozvoljene trgovine duhanskim prerađevinama** uspješno su provedena složena kriminalistička istraživanja koja su rezultirala razbijanjem zločinačkih udruženja koja su se bavila navedenom kriminalnom djelatnošću koja je nositeljima i pripadnicima donosila iznimnu nezakonitu financijsku korist.

Tijekom provedenih kriminalističkih istraživanja zapažen je pojačan trend **korupcijskog** ponašanja odgovornih osoba u trgovačkim društвima koja su u većinskom vlasništvu Republike Hrvatske, te najviših izvršitelja funkcija u tijelima državne vlasti i jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave, tijekom kojih je utvrđeno traženje i primanje značajnih novčanih iznosa od nositelja poslovnih aktivnosti i građana na ime prenamjene zemljišta, pogodovanja prilikom provedbe javnih nadmetanja, odavanja povlaštenih informacija, stjecanja prava i sličnih postupaka.

Osim rada po tzv. domaćim predmetima, od ulaska Republike Hrvatske u EU kontinuirano se pojačava suradnja s tijelima za provedbu zakona država članica EU u međunarodnim predmetima. Policijski službenici Ministarstva sudjeluju u kriminalističkim istraživanjima počinjenih kaznenih djela na štetu finansijskih interesa EU, kao jednog od tijela sustava za suzbijanje nepravilnosti i prijevara (*AFCOS sustav*).

Za napomenuti je da je od 01.06.2021. u Republici Hrvatskoj započeo s radom Ured europskog javnog tužitelja (engl. EPPO). Materijalna nadležnost Ureda europskog javnog tužitelja definirana je člankom 22. Uredbe Vijeća (EU) 2017/1939 u vezi s člankom 25. iste. EPPO je nadležan za:

- kaznena djela počinjena na štetu finansijskih interesa Europske unije koja su propisana u Direktivi (EU) 2017/1371, a kako je prenesena u nacionalnom pravu;
- za kaznena djela u vezi sa sudjelovanjem u zločinačkom udruženju koje je propisano u Okvirnoj odluci Vijeća 2008/841/PUP, a kako je prenesena u nacionalnom pravu;
- svako drugo kazneno djelo koje je neodvojivo povezano s prethodno navedenim kaznenim djelima.

EPPO nije nadležan za kaznena djela povezana s nacionalnim izravnim porezima, uključujući kaznena djela koja su s njima neodvojivo povezana.

Kao kontakt točka za suradnju s Uredom europskog javnog tužitelja u Republici Hrvatskoj određen je PNUSKOK, Služba gospodarskog kriminaliteta i korupcije.

Navodimo kako se ovdje radi o složenim i dugotrajnim kriminalističkim istraživanjima u okviru kojih se primjenjuju posebne dokazne radnje kroz mjere opisane u članku 332. Zakona o kaznenom postupku, koriste izvori saznanja kroz operativni rad policijskih službenika, provodi analiza i uvid u obimnu poslovnu i drugu dokumentaciju koja se prvenstveno odnosi na provođenje postupaka javnih nabava na svim razinama.

Kada promatramo pojavne oblike korupcije uočava se da je ista najviše izražena u postupcima javne nabave, a očituje se kroz dodjelu finansijski izdašnih poslova određenom sudioniku javne nabave koji je pod kontrolom kriminalne skupine tako da se zaobilaze zakonom propisani postupci nabave prilagođavanjem uvjeta ciljanom ponuđaču. Ovakvi postupci se odvijaju na svim razinama vlasti nacionalne, lokalne i područne (regionalne) samouprave, a pripadnici kriminalnih skupina nastoje se povezati s čelnicima istih i kroz koruptivne aktivnosti osigurati unosne poslove.

U tom smislu javna nabava je jedno od ključnih područja u kojima javni i privatni sektor ulaze u poslovnu i finansijsku interakciju i zapravo predstavljaju područje najvećeg rizika za nastanak korupcije. Potrebno je spomenuti i trgovačka društva koja su u državnom vlasništvu i vlasništvu jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, koja također svoje poslovne aktivnosti izvršavaju kroz postupke javnih nabava i zbog toga predstavljaju područja visokog koruptivnog rizika.

Pristupanjem Republike Hrvatske EU i njezinom zajedničkom tržištu znatno se povećala opasnost od proračunskih gubitaka uzrokovanih **zlouporabama sustava PDV-a** i prijevarama s njim u vezi. Bitna obilježja ovog kriminaliteta su u tome kako je veliki broj sudionika rasprostranjenih na više policijskih uprava, odgovorne osobe su u pravilu nedostupne, inozemne pravne osobe su, u većini dosad otkrivenih slučajeva, iz susjednih država, a i sami organizatori su izvan Republike Hrvatske. Otkrivanje takvih oblika kriminaliteta zahtjeva visoka specijalistička i multidisciplinarna znanja te učinkovitu međuagencijsku i međunarodnu suradnju. Prilikom postupanja vezanih uz počinjenje poreznih prijevara fokus je na istraživanju kaznenih djela Zlouporaba povjerenja u gospodarskom poslovanju iz članka 246. i Utaja poreza ili carine iz članka 256. KZ-a.

Kada govorimo o **kriminalitetu droga** riječ je o najsloženijem obliku kriminaliteta najčešće međunarodnog karaktera te da bi se ostvarili rezultati potrebna je intenzivna međuresorna, a često i međunarodna suradnja različitih tijela za borbu protiv kriminaliteta droga, istraživanja su dugotrajna, zahtjevna, neizvjesna i skupa, često je potrebno provoditi paralelna međunarodna kriminalistička istraživanja, u pravilu je prilikom istraživanja potrebna primjena posebnih dokaznih radnji tako da kriminalistička istraživanja nerijetko traju i duže od godinu dana pa se rezultati rada često ne mogu sagledavati tijekom jedne kalendarske godine.

Tijekom predmetnog razdoblja realizirano je nekoliko dugotrajnih, izuzetno složenih međunarodnih kriminalističkih istraživanja kriminaliteta droga koja su bila prvenstveno usmjerenja protiv zločinačkih udruženja na čelu kojih su bili hrvatski državlјani koji su i na europskoj razini (EUROPOL) procijenjeni kao nositelji organiziranog kriminaliteta. Provedenim kriminalističkim istraživanjima hrvatska policija je dokazala svoju aktivnu ulogu u međunarodnoj policijskoj suradnji (regionalni lider) i kontinuitet rada u borbi protiv najsloženijih oblika kriminaliteta droga.

U kontekstu borbe protiv zločinačkih udruženja potrebno je naglasiti kako hrvatska policija u kontinuitetu ulaže velike resurse u provođenje međunarodnih kriminalističkih istraživanja (u 2021. godini to je bilo kriminalističko istraživanje „Ibiza“) u kojima zapljene i uhićenja nisu izvršene na teritoriju Republike Hrvatske te stoga nisu niti obuhvaćena statističkim podacima.

Neposredna provedba kriminalističkih istraživanja iz nadležnosti rada Policijskog nacionalnog ureda za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta (PNUSKOK) provodi se na način da se ovisno o predmetu kriminalističkog istraživanja sastavljaju timovi koje čine specijalisti

pojedinih područja: voditelj kriminalističkog istraživanja, operativni analitičar, policijski službenici specijalističkih struka (organizirani kriminalitet, kriminalitet droga i dr.) i eksperti za financijske istrage.

Navedena kriminalistička istraživanja provode se u koordinaciji sa USKOK-om, kao i financijske istrage, a kada to okolnosti slučaja zahtijevaju ostvaruje se i suradnja sa Samostalnim sektorom za financijske istrage (SSFI) Porezne uprave, primjerice u kriminalističkim istraživanjima većih slučajeva utaje poreza i zlouporabe sredstava na štetu EU-a.

1.2. Financijske istrage

Samostalni sektor za financijske istrage (SSFI) ustrojen u sastavu Ministarstva finančija, Porezne uprave, obavlja poslove analize i financijskog istraživanja prvenstveno u predmetima u kojima postoje ozbiljne naznake **organiziranog kriminaliteta, koruptivnih kaznenih djela i kaznenih djela subvencijskih prijevara na štetu sredstava Europske unije**. Financijska istraga je neupravni postupak kojim se prikupljaju i istražuju činjenice iz domene gospodarskog kriminaliteta. U Poreznoj upravi financijske istrage su usmjerene na organizirani gospodarski kriminalitet. Rezultat financijskih istraga se dostavlja tužiteljima (najčešće USKOK-u i EPPO-u) radi kaznenog procesuiranja počinitelja i oduzimanja nezakonite imovinske koristi, a može biti osnova i za pokretanje poreznog nadzora.

Utvrđivanjem utajenih iznosa poreza za potrebe kaznenog postupka SSFI pridonosi dodatnom punjenju državnog proračuna obzirom da takve obveze, u pravilu, ne bi bile zadužene niti naplaćene kroz redovni porezni postupak jer se radi o organiziranim kriminalnim skupinama. Tijela kaznenog progona, po pokretanju istrage, osiguravaju naplatu blokadom imovine dok oduzimanje nezakonito stečene imovinske koristi slijedi po okončanju sudskog postupka. Od sistematiziranih 25 radnih mesta SSFI-a, u 2022. godini bilo je popunjeno 21 radno mjesto.

Financijske istrage bez kaznenih prijava (2022. – 88 financijskih istraga, od čega 80 za tijela kaznenog progona i SOA-u)

U 2022. godini izrađeno je ukupno **88 izvješća o provedenim financijskim istragama** (2 manje u odnosu na 2021. i 14 manje u odnosu na 2020.), od čega:

- za tužitelje (USKOK, EPPO, Općinska i Županijska državna odvjetništva) 66 izvješća (8 više u odnosu na 2021. i 9 manje u odnosu na 2020.)
- za MUP i SOA-u 14 izvješća (11 manje u odnosu na 2021. i 1 manje u odnosu na 2020.)
- za potrebe poreznog nadzora 8 izvješća (1 više u odnosu na 2021. i 4 manje u odnosu na 2020.).

Navedena izvješća obuhvaćaju ukupno 642 obrađene fizičke i pravne osobe (215 manje u odnosu na 2021. i 342 manje u odnosu na 2020.).

U izvješćima uz koja nisu podnesene kaznene prijave (jer su uglavnom sačinjena u okviru otvorenih postupaka tijela kaznenog progona ili su upućena u porezni postupak) utvrđene su osnove sumnje:

- u utaju poreza i doprinosa u iznosu od 9.361.027,35 EUR (7.593.823,41 EUR ili 429,71 % više u odnosu na 2021. i 6.459.106,23 EUR ili 222,58 % više u odnosu na 2020.)
- u pranje novca i slične nepravilnosti u iznosu od 4.394.083,24 EUR (34.672.173,16 EUR ili 88,75 % manje u odnosu na 2021. i 3.729.363,48 EUR ili 561,04 % više u odnosu na 2020.)

- nerazmjer primitaka i izdataka kod 22 fizičke osobe u iznosu od 8.002.246,07 EUR (3.383.896,74 EUR ili 73,27 % više u odnosu na 2021. i 5.850.379,27 EUR ili 271,88 % više u odnosu na 2020.).

Financijske istrage s kaznenim prijavama (2022. – 5 financijskih istraga za tijela kaznenog progona = USKOK)

U 2022. godini podneseno je **5 kaznenih prijava** (3 manje u odnosu na 2021. i 1 manje u odnosu na 2020.) protiv 36 fizičkih i pravnih osoba (59 manje u odnosu na 2021. i 46 manje u odnosu na 2020.), pri čemu se na USKOK odnosi svih 5 kaznenih prijava.

U tim kaznenim prijavama i pripadajućim izvješćima SSFI je utvrdio bitne elemente kaznenog djela i osnovanu sumnju:

- u utaju poreza u iznosu od 8.607.244,55 EUR (742.216,45 EUR ili 7,94 % manje u odnosu na 2021. i 5.011.823,86 EUR ili 139,40 % više u odnosu na 2020.)
- u izvlačenje novca i ostale načine oštećenja poslovnih subjekata u iznosu od 142.043.425,76 EUR (140.698.266,56 EUR ili 10.459,60 % više u odnosu na 2021. i 140.343.515,90 EUR ili 8.255,94 % više u odnosu na 2020.)
- u pranje novca i slične nepravilnosti u iznosu od 3.191.935,15 EUR (1.420.910,02 EUR ili 30,80 % manje u odnosu na 2021. dok u 2020. nije bilo navedenih nezakonitosti u kaznenim prijavama).

Zajmovi

Financijskim istragama su identificirani slučajevi u kojima su se organizirane kriminalne skupine služile davanjem i primanjem zajmova, poglavito među građanima i tvrtkama, s ciljem prikrivanja imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom. Isto tako, prodaja udjela u kapitalu trgovačkih društava po znatno višoj cijeni od tržišne koristi se za pranje novca i prikrivanje njegova stvarnog porijekla. Pri tome se koriste i porezne pogodnosti u smislu neoporezivanja takvih transakcija protekom roka od 2 godine od dana stjecanja financijske imovine, a podnošenjem prijave navodnih primitaka prividno se daje legitimnost nezakonito stečenom novcu.

1.3. Kaznena djela

U ovom dijelu prikazat će se predmeti iz nadležnosti USKOK i to prije svega kroz prikaz kaznenih djela počinjenih od strane zločinačkog udruženja. Potom će se prikazati postupci zbog koruptivnih kaznenih djela te zaključno postupci zbog kaznenih djela prijevare počinjenih na štetu financijskih interesa Europske unije.

U nastavku se nalaze opisi pojedinih predmeta iz nadležnosti USKOK-a koji se odnose na kaznena djela počinjenja od strane zločinačkog udruženja u razdoblju od 2020. od 2022.:

- Najviše istraga i optužnica za kaznena djela počinjena od strane zločinačkog udruženja odnose se na Neovlaštenu proizvodnja i promet opojnim drogama, Protuzakonito ulaženje, kretanje i boravak u Republici Hrvatskoj i Utaja poreza ili carine.
- Pokrenute su tri istrage i podignute tri optužnice za kazneno djelo Pranje novca počinjeno od strane zločinačkog udruženja.
- Istrage i optužnice protiv pravnih osoba su u većini slučajeva pokrenute i podignute za kazneno djelo Utaja poreza i carine.

Tijekom 2022. prijavljena su 32 zločinačka udruženja, a što predstavlja porast od 52,38 % u odnosu na 2021. kada je prijavljeno 21 zločinačko udruženje. U tablici je prikazana struktura kaznenih djela počinjenih od strane prijavljenih zločinačkih udruženja.

Kaznena djela	Broj zločinačkih udruženja	%
Neovlaštena proizvodnja i promet drogama	13	40,62%
Ilegalno prebacivanje osoba preko granice	5	15,63%
Utaja poreza ili carine	3	9,37%
Nedozvoljena trgovina	3	9,37%
Zlouporaba povjerenja u gospodarskom poslovanju	2	6,25%
Prijevara	2	6,25%
Primanje i davanje mita i zlouporaba položaja i ovlasti	2	6,25%
Izbjegavanje carinskog nadzora	1	3,13%
Trgovanje zaštićenim prirodnim vrijednostima	1	3,13%
Ukupno	32	100%

Koruptivna kaznena djela

Važno je naglasiti kako je u 2022. nastavljeno procesuiranje korupcije u različitim segmentima društva na različitim razinama, od najviših pa do lokalne razine.

Tako su nakon dovršene istrage protiv državne tajnice u tadašnjem Ministarstvu uprave i drugih visokopozicioniranih osoba u ministarstvima (bivše ministrike, pomoćnika ministara, glavnih tajnika), čelnika državnih agencija i državnih tvrtki, čelnika jedinica lokalne samouprave koja je pokrenuta 2020. godine te u više navrata proširivana u 2021. i 2022. godini podignute dvije optužnice zbog kaznenih djela trgovanja utjecajem, primanja i davanja mita, zlouporabe položaja i ovlasti te primanja i davanja mita za trgovanje utjecajem. Temeljem rezultata pretraga elektroničkih podataka i s njima povezanih izvida u tom predmetu otvorena je i proširena istraga protiv još 8 osoba zbog kaznenih djela zlouporabe položaja i ovlasti, poticanja i pomaganja u zlouporabi, trgovanja utjecajem vezano za nezakonite isplate potpora/bespovalratnih sredstava i nezakonitih zapošljavanja protiv tadašnja 2 ministra i potpredsjednika Vlade, te jednog bivšeg ministra, pomoćnice i pomoćnika ministra, od kojih je protiv jednog aktualnog ministra bio određen istražni zatvor. I u ovom predmetu je podignuta optužnica. Tako su po okončanju prednje navedenih istraga u ovom izvještajnom razdoblju podignute tri optužnice protiv ukupno 41 osobe te je doneseno 12 osuđujućih presuda.

Također je u 2022. podignuta optužnica zbog zlouporabe položaja i ovlasti te nezakonitog pogodovanja protiv tadašnjeg ravnatelja Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje koji je kasnije obnašao funkciju ministra zdravstva. Nadalje je podignuta optužnica protiv jednog župana i više drugih osoba zbog počinjenja kaznenih djela trgovanja utjecajem, davanja mita za trgovanje utjecajem i zlouporabe položaja i ovlasti. Također je podignuta optužnica zbog kaznenih djela primanja i davanja mita, nezakonitog pogodovanja i dr. protiv više osoba, među kojima i protiv predsjednika uprave jednog trgovačkog društva od strateške važnosti za

Republiku Hrvatsku vezano za manipulacije velikim brojem postupaka javne nabave u okviru tog društva pri čemu su isplaćeni višemilijunski iznosi mita. Nadalje, tijekom izvještajnog razdoblja otvorena je istraga protiv više osoba zbog organizirane utaje poreza i carina, ali i primanja i davanja mita vezano za dobivanje poslova u državnoj elektroenergetskoj tvrtci od strateškog značaja.

Procesuirana je i korupcija na lokalnoj razini. Tako je procesuirano više gradonačelnika, načelnika i pročelnika u jedinicama lokalne samouprave zbog nezakonitog ozakonjenja nepostojećih i nelegalno izrađenih građevina, prisvajanja proračunskih sredstava, zapošljavanja, nezakonite dodjele poslova, dobivanja raznih dozvola i slično. Osim navedenog, u 2022. procesuirana je korupcija u zatvorskom sustavu, te policiji (među ostalim protiv nekoliko policijskih službenika i zbog odavanja tajnih podataka), kao i u carini, a optuženo je i više poreznih službenika zbog kaznenih djela primanja i davanja mita, te zlouporabe položaja i ovlasti.

Nadalje, i u 2022. procesuirana je korupcija u pravosuđu, pa je tako proširena istraga protiv suca županijskog suda zbog kaznenog djela pranja novca, otvorena je istraga protiv sutkinje općinskog suda zbog primanja mita, a proširena je i istraga protiv zamjenice županijskog državnog odvjetnika zbog zlouporabe položaja i ovlasti. Također je podignuta optužnica protiv dvije sudske službenice zbog zlouporabe položaja i ovlasti odavanjem podataka o provođenju posebnih dokaznih radnji u jednom predmetu.

Nadalje, u 2022. donesena je osuđujuća presude protiv bivše županice zbog više kaznenih djela zlouporabe položaja i ovlasti, primanja mita, pranja novca i dr., kojom je osuđena na zatvorsknu kaznu. Također je na kaznu zatvora presuđen i bivši predstojnik Ureda predsjednika Vlade Republike Hrvatske, a na zatvorske kazne osuđene su i službene osobe Grada Zagreba, među kojima i bivši pročelnik gradskog Ureda, koje su zlouporabom položaja i ovlasti Grad Zagreb oštetile za višemilijunski iznos. Nadalje, povodom žalbe Ureda drugostupanjski sud je preinacio prvostupansku presudu bivšem saborskom zastupniku, te mu je, umjesto rada za opće dobro na slobodi, izrekao bezuvjetnu kaznu zatvora. Tijekom 2022. pravomoćno je presuđena na zatvorsknu kaznu bivša općinska državna odvjetnica zbog zlouporabe položaja i ovlasti i krivotvorena službene isprave, te joj je povodom žalbe Ureda drugostupanjski sud izrekao kaznu zatvora u duljem trajanju.

Gospodarska kaznena djela

Zbog kaznenih djela protiv gospodarstva tijekom 2022. prijavljene su ukupno 3284 odrasle i pravne osobe, odnosno 81 osoba više ili 2,52% više u odnosu na 2021. Ova kaznena djela sudjeluju s 7,89% u ukupnom broju svih prijavljenih poznatih osoba. Od ukupnog broja, na pravne osobe se odnosi 769 prijava (23,41%)

Analizirajući podatke za pojedina kaznena djela, u odnosu na 2021. evidentan je porast broja prijava zbog slijedećih kaznenih djela:

- kaznenog djela prijevare u gospodarskom poslovanju iz čl. 247. KZ za 74 osobe ili 6,90%,
- kaznenog djela utaje poreza ili carine iz čl. 256. KZ za 131 osobu ili za 21,40%,
- kaznenog djela pranja novca iz čl. 265. KZ za 36 osoba ili 75%,
- kaznenog djela povrede obveze vođenja trgovačkih i poslovnih knjiga iz čl. 248. KZ za 15 osoba ili 32,60% i
- kaznenog djela prouzročenja stečaja iz čl. 249. KZ za 17 osoba ili za 23,94%.

Nasuprot tome, došlo je do pada broja prijava zbog slijedećih kaznenih djela:

- kaznenog djela zlouporabe u gospodarskom poslovanju iz čl. 246. KZ za 118 osoba ili 14,14%,
- kaznenog djela izbjegavanja carinskog nadzora iz čl. 257. KZ za 23 osobe ili 40,35%,
- kaznenog djela subvencijske prijevare iz čl. 258. KZ za 14 osoba ili 31,11% i
- kaznenog djela nedozvoljene trgovine iz čl. 264. KZ za 33 osobe ili 9,62%.

Kada govorimo o strukturi kaznenih prijava, najveći dio svih prijava zbog gospodarskih kaznenih djela, odnosi se, kao i u ranijim razdobljima, na ova kaznena djela: kazneno djelo prijevare u gospodarskom poslovanju iz čl. 247. KZ, kazneno djelo utaje poreza ili carine iz čl. 256. KZ, kazneno djelo zlouporabe povjerenja u gospodarskom poslovanju iz čl. 246. KZ, kazneno djelo nedozvoljene trgovine iz čl. 264 KZ.

Uočen je porast broja prijava zbog kaznenog djela utaje poreza ili carine iz čl. 256. KZ koji je posljedica, dijelom povećane aktivnosti Ministarstva financija u provođenju poreznih nadzora, a dijelom kvalitetnije i intenzivnije suradnje državnih odvjetništava, Porezne uprave i policije, što dovodi do pravilnijeg utvrđenja svih relevantnih činjenica, te obzirom na utvrđenu stvarnu namjeru u postupanju počinitelja, do pravilnog kvalificiranja određenih protupravnih postupanja odgovornih osoba trgovačkih društava kao kaznenog djela utaje poreza ili carine iz čl. 256. KZ-a, a ne kao kaznenog djela zlouporabe povjerenja u gospodarskom poslovanju iz čl. 246. KZ-a. Stoga je pad broja prijavljenih osoba zbog kaznenih djela zlouporabe povjerenja u gospodarskom poslovanju iz čl. 246. KZ-a dijelom u korelaciji s porastom broja prijavljenih osoba zbog kaznenog djela utaje poreza ili carine iz čl. 256. KZ-a, koji trend je prisutan u vremenskom razdoblju 2018-2022.

U odnosu na kazneno djelo pranja novca iz članka 265. KZ, kao predikatna kaznena djela i nadalje se najčešće pojavljuju kaznena djela prijevare iz članka 236. KZ i računalne prijevare iz članka 271. KZ, a predikatno djelo često je počinjeno u drugoj državi, dok su u Republici Hrvatskoj otvoreni računi preko koji se obavlja prebacivanje novca koji potječe od predikatnog kaznenog djela ili se s računa novac podiže u gotovini. Broj predmeta kaznenog djela pranja novca se povećao u 2022., ali još uvijek je broj zaprimljenih kaznenih prijava mali. Od 96 osoba prijavljenih zbog kaznenog djela pranja novca njih 47 prijavljeno je u Općinskom državnom odvjetništvu u Pazinu. S obzirom da su u navedenim predmetima od 96 osoba njih 47 je prijavljeno zbog kaznenog djela pranja novca s međunarodnim elementnom (počinitelji uglavnom su talijanski državljanini, odnosno pravne osobe sa sjedištem u Talijanskoj Republici, pri čemu je predikatno kazneno djelo počinjeno u Talijanskoj Republici, otežano je bilo učinkovito vođenje kaznenog postupka te je veliki dio predmeta okončan ustupanjem kaznenog progona Talijanskoj Republici. Slijedom navedenog, potrebno je na bilateralnoj razini dogоворити с talijanskом страном начин поступanja којим ће се осигурати учинковити казнени прогон казnenog djela pranja novca u Republici Hrvatskoj usprkos opisanim međunarodnim elementima.

1.4. Financijsko-obavještajna analitika

Primarna funkcija Ureda za sprječavanje pranja novca, Ministarstva financija (UZSPN) kao financijsko-obavještajne jedinice je analitičko obavještajna obrada sumnjivih transakcija, sredstava i osoba u cilju sprječavanja pranja novca, povezanih predikatnih kaznenih djela i financiranja terorizma.

Svakodnevno se obavlja pregled baza zaprimljenih sumnjivih transakcija i vrši pred-analitička obrada transakcija iz baza transakcija UZSPN koja uključuje pretraživanje baza sumnjivih i gotovinskih transakcija i analizu transakcija po određenim kriterijima.

UZSPN je ovlašten započeti analitičko obavještajnu obradu transakcija nakon što mu obavijest o sumnji na pranje novca ili financiranje terorizma dostave:

- obveznici
- državna tijela
- inozemne financijsko obavještajne jedinice

Po otvaranju analitičkog predmeta UZSPN za analizu koristi interne baze podataka i ovlašten je prikupiti sve dodatne podatke od obveznika, državnih tijela i inozemnih financijsko obavještajnih jedinica (FOJ) u svrhu sprječavanja/otkrivanja pranja novca, povezanih predikatnih kaznenih djela i financiranja terorizma.

Tijekom analitičko obavještajne obrade sumnjivih transakcija, sredstava i osoba UZSPN je ovlašten poduzimati specifične mjere izdavanjem:

- naloga obvezniku za privremeno zaustavljanje obavljanja sumnjiwe transakcije - tzv. blokade sumnjivih transakcija
- naloga obvezniku za stalno praćenje financijskog poslovanja stranke.

Kada na temelju analitičko-obavještajne obrade, uključujući operativnu analizu sumnjivih transakcija zaprimljenih od banaka i drugih obveznika te prikupljenih informacija, podataka i dokumentacije zaprimljenih od nadležnih državnih tijela i inozemnih FOJ, UZSPN ocijeni da u konkretnom slučaju u vezi s transakcijom, određenom osobom ili sredstvima postoje razlozi za sumnju na pranje novca i s time povezana predikatna kaznena djela i/ili financiranje terorizma u zemlji i/ili inozemstvu, pisanim putem ili preko zaštićenih komunikacijskih kanala, rezultate operativnih analiza sa svom potrebnom dokumentacijom, dostavlja nadležnim državnim tijelima ili inozemnim financijsko-obavještajnim jedinicama na daljnje postupanje i procesuiranje.

Postupajući po zaprimljenim obavijestima obveznika o sumnjivim transakcijama, sredstvima i osobama, UZSPN, koji je ustrojen kao administrativno tijelo, u okviru svojih ovlasti nije u mogućnosti klasificirati sudionike analitičkih predmeta kao članove zločinačkog udruženja.

Analizom zaprimljenih prijedloga za analitičku obradu koje UZSPN sukladno članku 123. Zakona o sprječavanju pranja novca i financiranja terorizma (ZSPNFT) dostavljaju nadležna državna tijela, odnosno analizom povratnih informacija o postupanjima tijela kaznenog progona po slučajevima koje je inicirao UZSPN, moguće je izdvojiti:

- statističke podatke o slučajevima iniciranim od strane tijela kaznenog progona u okviru kojih su nadležna tijela iskazala sumnju u postojanje zločinačkog udruženja;
- slučajeve inicirane od strane UZSPN koji su rezultirali kaznenim prijavama, odnosno kaznenim postupcima za pranje novca i druga kaznena djela, počinjena u sastavu zločinačkog udruženja.

Predikatna kaznena djela u prijedlozima nadležnih tijela za analitičkom obradom UZSPN sukladno članku 123. ZSPNFT

Za potrebe ove procjene rizika prikupljeni su statistički podaci od 2020. do 2022., te je provedena strategijska analiza podataka iz prijedloga nadležnih tijela za analitičku obradu dostavljenih UZSPN u 2021. i 2022.

2020			2021			2022		
Nadležno tijelo	broj	%	Nadležno tijelo	broj	%	Nadležno tijelo	broj	%
MUP	68	64,20%	MUP	118	72,80%	MUP	152	80,40%
DORH	16	15,10%	DORH	21	13,00%	DORH	23	12,20%
Nadzorne službe MFIN	19	17,90%	Nadzorne službe MFIN	13	8,00%	Nadzorne službe MFIN	11	5,80%
Ostali	3	2,80%	Ostali	10	6,20%	Ostali	3	1,60%
Ukupno	106	100,00%	Ukupno	162	100,00%	Ukupno	189	100,00%

Detaljnom analizom pojedinačnih ulaznih dokumenata u 2021. i 2022. godini, identificirana su predikatna kaznena djela na koja su domaća nadležna tijela iskazala sumnju u svojim prijedlozima za analitičkom obradom Ureda.

2021			2022		
Predikatno KD	broj	%	Predikatno KD	broj	%
Računalna prijevara	63	38,90%	Računalna prijevara	81	42,90%
Nepoznato	24	14,80%	Prijevara	28	14,80%
Prijevara	23	14,20%	Porezna utaja	21	11,10%
Korupcija	12	7,40%	Nepoznato	14	7,40%
Porezna utaja	12	7,40%	Droga	8	4,20%
Zlouporaba u gospodarskom poslovanju	7	4,30%	Zlouporaba u gospodarskom poslovanju	8	4,20%
Teška krađa	4	2,50%	Teška krađa	7	3,70%
Droga	3	1,85%	Korupcija	6	3,20%
Ostali	14	8,65%	Ostali	16	8,50%
Ukupno	162	100,00%	Ukupno	189	100,00%

Usporednom analizom gore navedenih podataka utvrđeni su sljedeći pokazatelji:

- Računalne prijevare imaju udio od 41% predikatnih kaznenih djela u prijedlozima nadležnih tijela za analitičkom obradom UZSPN. Od ukupno 144 takva dopisa, MUP je pošiljatelj njih 136, odnosno 94,40%, dok je preostalih 8 (5,60%) Uredu dostavio DORH.
- Osim kod Računalnih prijevara, MUP je najveći pošiljatelj dopisa s predikatnim kaznenim djelom Prijevara s visokim udjelom od 98% (50 od ukupno 51 prijedloga za analitičkom obradom). Analizom dopisa utvrđena je sličnost u obilježjima slučajeva Računalne prijevare i Prijevare. Od ukupno 270 prijedloga za analitičkom obradom koje je tijekom 2021. i 2022. MUP dostavio Uredu, njih 186 ili 69% se odnosi na sumnju na pranje novca povezanu s navedenim predikatnim kaznenim djelima Računalne prijevare i Prijevare. Postupajući po navedenim prijedlozima za analitičkom obradom UZSPN je prikupljao podatke u zemlji i inozemstvu, a što je rezultiralo dostavom podataka

nadležnoj policijskoj službi, a ne dostavom posebne operativne analize Ureda (slučaj). Naime, UZSPN nije tretirao svaku pojedinu analizu kao zaseban slučaj obzirom da se radilo o jednostavnim postupanjima s manjim iznosima, te navedena postupanja ne bi trebala predstavljati prioritet za korištenje resursa kako financijskih istražitelja u tijelima kaznenih progona tako niti analitičara UZSPN.

- Analizom prijedloga za analitičkom obradom dostavljenih UZSPN od strane nadležnih državnih odvjetništava tijekom 2021. i 2022. utvrđeno je kako je kreator većine dopisa USKOK (26 od ukupno 44, odnosno 59%), dok u manjoj mjeri prijedloge za analitičku obradu dostavljaju općinska državna odvjetništva koja su stvarno nadležna za vođenje postupka za kazneno djelo Pranje novca u prvom stupnju.

Predikatna kaznena djela u sastavu zločinačkog udruženja

U prijedlozima nadležnih tijela za analitičku obradu dostavljenih UZSPN u 2021. (ukupno 162 prijedloga) i 2022. (ukupno 189 prijedloga) evidentirano je:

- tijekom 2021. ukupno 6 prijedloga za analitičku obradu zbog sumnje na pranje novca i financiranje terorizma povezano s predikatnim kaznenim djelom počinjenim u sastavu zločinačkog udruženja;
- tijekom 2022. ukupno 11 prijedloga za analitičku obradu zbog sumnje na pranje novca povezano s predikatnim kaznenim djelom počinjenim u sastavu zločinačkog udruženja.

Ukupno 11 prijedloga dostavljeno je UZSPN od strane nadležnog državnog odvjetništva (USKOK) za analitičku obradu zbog sumnje na pranje novca povezano s poreznim utajama i računalnim prijevarama počinjenim u sastavu zločinačkog udruženja. Preostalih 6 prijedloga dostavljeno je UZSPN od strane PNUSKOK-a za analitičku obradu zbog sumnje na pranje novca povezano s neovlaštenom proizvodnjom i prodajom opojnih droga (X2), teškom krađom, iznudom, utajom poreza i nedozvoljenom trgovinom duhanskim proizvodima počinjenim u sastavu zločinačkog udruženja.

Udio prijedloga nadležnih tijela za analitičkom obradom u slučajevima zločinačkog udruženja je 3,7% od ukupnog broja dostavljenih prijedloga u 2021., odnosno 5,8% od ukupnog broja dostavljenih prijedloga u 2022.

Na navedene brojke utječe činjenica da se nadležna tijela obraćaju UZSPN u ranim fazama kaznenog postupka (izvidi) u kojima još nisu identificirana sva obilježja kaznenog djela organiziranja zločinačkog udruženja. Nadalje, niti sama uputa UZSPN za dostavljanje prijedloga za analitičkom obradom ne poziva nadležna tijela da izričito navedu sumnju na postojanje zločinačkog udruženja.

Analizom slučajeva u kojima su policija i SSFI na temelju operativnih analiza UZSPN podnosili kaznene prijave za pranje novca i/ili predikatna kaznena djela, utvrđeni su slučajevi u kojima su policija i SSFI podnijeli kaznene prijave protiv većeg broja osoba uz sumnju na počinjenje kaznenog djela u sastavu zločinačkog udruženja:

- Operacija FOOD - Policijski službenici su na temelju više Operativnih analiza transakcija UZSPN (ukupno 7), u suradnji sa SSFI te u koordinaciji s USKOK-om, proveli kriminalističko istraživanje nad 12 fizičkih osoba i 7 trgovačkih društava, zbog sumnje da su počinili kaznena djela iz domene gospodarskog kriminaliteta. USKOK je na temelju kaznenih prijava donio rješenje o provođenju istrage protiv 12 hrvatskih državljana i 7 trgovačkih društava zbog osnovane sumnje na počinjenje kaznenih djela zločinačkog udruženja, utaje poreza ili carine te pomaganja u utaji poreza ili carine.

- Operativna akcija SLOŽNA BRAĆA - Policijski službenici su na temelju više Operativnih analiza transakcija UZSPN (ukupno 6), u suradnji sa SSFI te u koordinaciji s USKOK-om, dovršili kriminalističko istraživanje kojim su obuhvaćene 42 fizičke osobe i 5 trgovačkih društava i u odnosu na koje je na temelju kaznenih prijava USKOK donio rješenje o provođenju istrage zbog osnovane sumnje da su počinili kaznena djela zločinačko udruženje, počinjenje kaznenog djela u sastavu zločinačkog udruženja u svezi kaznenih djela Utaje poreza ili carine te pomaganja u utaji poreza ili carine.
- Operativna akcija MELALO - Policijski službenici su na temelju Operativne analize transakcija UZSPN, u suradnji sa SSFI te u koordinaciji s USKOK, proveli kriminalističko istraživanje nad 6 fizičkih osoba i 2 trgovačka društva. USKOK je na temelju kaznenih prijava donio rješenje o provođenju istrage protiv šestero hrvatskih državljana i dva trgovačka društva zbog osnovane sumnje na počinjenje kaznenih djela zločinačkog udruženja, utaje poreza ili carine u sastavu zločinačkog udruženja, pomaganja u utaji poreza ili carine u sastavu zločinačkog udruženja i pranja novca.
- Operativna akcija ENERGIJA - USKOK je, na temelju kaznenih prijava PNUSKOK-a i Samostalnog sektora za finansijske istrage Porezne uprave, slijedom inicijalne operativne analize UZSPN, donio rješenje o provođenju istrage protiv petro hrvatskih državljana i jednog trgovačkog društva zbog osnovane sumnje na počinjenje kaznenih djela zločinačkog udruženja, zlouporabe povjerenja u gospodarskom poslovanju u sastavu zločinačkog udruženja, pomaganja u zlouporabi povjerenja u gospodarskom poslovanju u sastavu zločinačkog udruženja te pranja novca. UZSPN je izdao naloge za privremenim zaustavljanjem izvršenja sumnjivih transakcija (bankovni računi i udjeli u investicijskim fondovima) na većem broju računa okrivljenika i s njima povezanih osoba, na koji način su blokirana sredstva u iznosu od 569.119.701,94 kuna i 33.243.285,41 eura.

Slučajevi dostavljeni od strane UZSPN nadležnim tijelima sukladno članku 138. ZSPNFT

UZSPN dostavlja rezultate svojih operativnih analiza (slučajeve) nadležnim tijelima odnosno inozemnim finansijsko-obavještajnim jedinicama na daljnje postupanje i procesuiranje, kada u individualnom slučaju u vezi s transakcijom, određenom osobom ili sredstvima postoje razlozi za sumnju na pranje novca i s time povezana predikatna kaznena djela i/ili financiranje terorizma u zemlji i/ili inozemstvu.

Za potrebe ove procjene rizika prikupljeni su statistički podatci od 2020. do 2022., te je provedena strategijska analiza podataka iz slučajeva koje je UZSPN dostavio u 2021. i 2022. UZSPN je u 2021. i 2022. nadležnim tijelima na daljnje postupanje dostavio 544 operativne analize transakcija (slučaja) od kojih se 531 odnosi na sumnju na pranje novca, a 13 na sumnju na financiranje terorizma. Napominjemo kako navedeni podatci prikazuju statistiku tzv. „glavnih primatelja“ operativnih analiza UZSPN. Po završetku analitičke obrade, UZSPN svoje operativne analize često dostavlja na dva ili više tijela, npr. Poreznoj upravi i na znanje Državnom odvjetništvu RH, ili policiji i na znanje Državnom odvjetništvu RH. Nadležnom državnom odvjetništvu i USKOK-u kao glavnom primatelju dostavljaju se na daljnje postupanje slučajevi u kojim je UZSPN izdao Nalog za privremeno zaustavljanje obavljanja sumnje transakcije, odnosno svi oni slučajevi u kojima je analitičko-obavještajnim radom utvrđena visoka razina sumnje na pranje novca ili financiranje terorizma, odnosno na transakcije ili sredstva proizašla iz kriminalne aktivnosti ili povezana s financiranjem terorizma.

PRIMATELJI PROSLIJEĐENIH OPERATIVNIH ANALIZA SUMNJIVIH TRANSAKCIJA (OpAT)									
NADLEŽNO TIJELO	2020.			2021.			2022.		
	PN	FT	%	PN	FT	%	PN	FT	%
MUP	89	1	35,43%	93	2	32,31%	95	2	38,80%
Porezna uprava	93		36,61%	73		24,83%	42		16,80%
DORH	40		15,74%	67		22,79%	62		24,80%
USKOK	17		6,70%	31		10,54%	30		12,00%
SOA	9	4	5,12%	15		6,80%	13	4	6,80%
Financijski inspektorat				4	5	1,36%	0		0,00%
EPPO				3		1,02%	2		0,80%
Carinska uprava	1		0,40%	1		0,34%	0		0,00%
UKUPNO	249	5	100,00%	287	7	100,00%	244	6	100,00%
SVEUKUPNO	254			294			250		

U odnosu na slučajeve koje je UZSPN u 2021. i 2022. dostavio nadležnim tijelima, analizom je utvrđeno da su u slučajevima sa sumnjom na pranje novca najučestalija predikatna kaznena djela porezna utaja, gospodarska kaznena djela uključujući korupciju te prijevara.

2021			2022		
Predikatno kazneno djelo	broj	%	Predikatno kazneno djelo	broj	%
Porezna utaja	130	45,30%	Porezna utaja	91	37,30%
Gospodarska kaznena djela uključujući korupciju	63	21,95%	Gospodarska kaznena djela uključujući korupciju	42	17,21%
Nepoznato	43	14,98%	Nepoznato	47	19,26%
Prijevara	26	9,06%	Prijevara	33	13,52%
Ostala kaznena djela	11	3,83%	Ostala kaznena djela	9	3,68%
Računalna prijevara	8	2,79%	Računalna prijevara	14	5,74%
Droga	6	2,09%	Droga	8	3,28%
Ukupno	287	100,00%	Ukupno	244	100,00%

Više od pola slučajeva koje je UZSPN dostavio nadležnim tijelima na daljnje postupanje i procesuiranje odnosi se na sumnju na pranje novca povezano s kaznenim djelima koje predstavljaju najveću prijetnju za pranje novca u Republici Hrvatskoj - porezna utaja i gospodarska kaznena djela, uključujući korupciju. Ipak, ranjivost proizlazi iz malog udjela slučajeva sa sumnjom na pranje novca povezano s kriminalitetom iz područja zlouporabe opojnih droga.

Kod tipologije zlouporaba opojnih droga UZSPN je proveo analizu na malom uzorku (14 operativnih analiza), iz kojeg su identificirane sljedeće aktivnosti koje ukazuju na sumnju prikrivanja nezakonite imovinske koristi stečene neovlaštenom prodajom opojnih droga:

- polaganje velikih iznosa gotovine (neuredno posložene novčanice raznih apoena) osobe rodbinski povezane s osobom koja je ranije povezivana s organiziranim kriminalom i trgovinom droge, te koja je ujedno i vlasnik noćnog kluba i objekata za iznajmljivanje;
- strana fizička osoba koja je predmet istrage zbog krijumčarenja droge polaze gotovinu na svoj račun. Navedena sredstva zajedno sa sredstvima suradnika (državljanin RH), koristi za kupnju plovila;

- osoba bliska osobi koja je predmet međunarodne istrage zbog krijumčarenja droge prima priljev iz inozemstva na ime pozajmica od fizičkih i stranih pravnih osoba (koje su povezane s djelatnostima turizma i priređivanja igara na sreću). Dio sredstava je korišten u svrhu kupnje nekretnina;
- moguća zlouporaba sefa u banci kao načina prikrivanja nezakonito stečene imovinske koristi. Osim kod slučajeva zlouporabe opojnih droga sumnja na zlouporabu sefa pojavljuje se i u slučajevima u kojima postoji sumnja na prikrivanje nezakonite imovinske koristi stečene kaznenim djelom teške krađe.

Analizirani slučajevi sa sumnjom na pranje novca povezano s kriminalitetom iz područja zlouporabe opojnih droga ukazuju i na moguću zlouporabu tvrtki koje obavljaju uslužne djelatnosti (ugostiteljski objekti, djelatnosti igara na sreću), obzirom da takve djelatnosti karakterizira intenzivna uporaba gotovine, stvarajući mogućnost zlouporabe od strane kriminalaca, odnosno lažnim prikazivanjem znatno većeg prometa od stvarno ostvarenog.

1.5. Pravosudna statistika za kazneno djelo Pranje novca

Sukladno međunarodnim standardima na području sprječavanja pranja novca i financiranja terorizma, a zbog procjene djelotvornosti cjelovitog sustava, nadležna državna tijela moraju voditi sveobuhvatnu statistiku i dostavljati UZSPN podatke o postupcima za kaznena djela pranja novca i financiranja terorizma.

Na temelju čl. 148. st. 9. ZSPNFT ministar financija donio je Pravilnik o načinu i rokovima dostavljanja podataka Uredu za sprječavanje pranja novca o kaznenom djelu pranja novca, povezanim predikatnim kaznenim djelima ili kaznenom djelu financiranja terorizma (NN br. 1/19). Pravilnikom je propisana obveza državnim odvjetništvima i sudovima dva puta godišnje na propisanom obrascu dostaviti Uredu za sprječavanje pranja novca podatke o osobama protiv kojih je pokrenuta istraga, podignuta optužnica ili donesena sudska odluka za kaznena djela pranje novca ili financiranja terorizma, te o predikatnim kaznenim djelima u vezi s pranjem novca.

Obrazac na kojem državna odvjetništva i sudovi dostavljaju podatke propisuje i dostavu:

- podataka o mjerama i radnjama poduzetim u svezi sredstava, prihoda ili imovine osobe protiv koje se vodi postupak (npr. mjere osiguranja prisilnog oduzimanja sredstava, prihoda ili imovine, oduzimanje imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom, privremena obustava izvršenja sumnjivih finansijskih transakcija);
- podataka o tome je li u okviru kaznenog postupka zatražena međunarodna pravna pomoć odnosno pravosudna suradnja sa stranim institucijama na temelju Zakona o pravosudnoj suradnji u kaznenim stvarima s državama članicama Europske unije, Strasburške konvencije iz 1990., Varšavske konvencije iz 2005. ili Konvencija Vijeća Europe o uzajamnoj sudskej pomoći u kaznenim stvarima iz 1959. ili na temelju neke druge pravne osnove.

U Izvješću o 5. krugu evaluacije Republike Hrvatske, usvojenom na 62. plenarnoj sjednici Odbora stručnjaka Vijeća Europe MONEYVAL-a, utvrđeni su nedostaci koji se odnose na kazneni progon pranja novca. Evaluacija MONEYVAL-a uzela je u obzir podatke zaključno s datumom 21.5.2021. Za potrebe ove procjene rizika analizirani su dvogodišnji statistički podatci, nakon evaluacije MONEYVAL-a, koji ukazuju na rast broja kaznenih predmeta pranja

novca u svim fazama kaznenog postupka¹. U razdoblju od 1.7.2021. do 30.6.2023. godine pokrenute su istrage, podignute optužnice ili donesene presude u ukupno 33 kaznena postupka protiv ukupno 80 fizičkih i 5 pravnih osoba:

- donesena su ukupno 22 rješenja o provođenju istrage pranja novca protiv 55 fizičkih i 3 pravne osobe,
- podignuto je ukupno 18 optužnica za pranje novca protiv 51 fizičke i 3 pravne osobe,
- u 9 kaznenih postupaka donesene su osuđujuće presude za pranje novca protiv 17 fizičkih osoba.

1.6.1. Predikatna kaznena djela u kaznenim postupcima za pranje novca

Analizom zaprimljenih podataka o kaznenim postupcima kojima su u razdoblju od 1.7.2021. do 30.6.2023. godine pokrenute istrage, podignute optužnice ili donesene presude za kazneno djelo Pranje novca iz članka 265. KZ-a, kaznene predmete pranja novca moguće je po predikatnim kaznenim djelima² podijeliti u četiri skupine:

- pranje novca povezano s prijevarama;
- pranje novca povezano s koruptivnim kaznenim djelima i kaznenim djelima protiv gospodarstva;
- pranje novca povezano s poreznom utajom;
- pranje novca povezano s neovlaštenom proizvodnjom i prometom drogama.

Prijevare

Najučestalija predikatna kaznena djela u kaznenim predmetima pranja novca su računalna prijevara i prijevara. Naime, ukupno 46 fizičkih i 2 pravne osobe procesuirani su za pranje novca povezano s navedenim predikatnim kaznenim djelima. Ukupna protuvrijednost uspješno otkrivene i privremeno odnosno trajno oduzete nezakonite imovinske koristi iznosi 7.814.447,58 eura. Najučestaliji pojavnici oblici u ovim kaznenim predmetima su transferi u ili iz inozemstva sredstava koja su bila predmet prijevarnih postupanja, kao i gotovinsko podizanje nezakonito stečenih sredstava.

Koruptivna kaznena djela i kaznena djela protiv gospodarstva

Kazneni progon pranja novca povezan je s prikrivanjem i posjedovanjem sredstava stečenih kaznenim djelima zlouporaba položaja i ovlasti, primanje mita i zlouporaba u gospodarskom poslovanju. Iako je broj procesuiranih osoba manji (ukupno 20 fizičkih osoba) nego kod pranja novca povezanog s prijevarnim radnjama, ovu skupinu kaznenih postupaka za pranje novca karakteriziraju izrazito visoki iznosi uspješno otkrivene i privremeno oduzete nezakonite imovinske koristi različitih oblika (novčana sredstva, nekretnine, vrijednosni papiri i poslovni udjeli) u ukupnoj protuvrijednosti od 114.484.032,07 eura. Najučestaliji pojavnici oblici u ovim kaznenim predmetima su prikrivanje nezakonito stečenih sredstava u tuzemstvu (13 okrivljenika), dok je 5 okrivljenika pokušalo prikriti nezakonita sredstva stjecanjem nekretnina.

Porezna utaja

Iako potпадa pod kaznena djela protiv gospodarstva, porezna utaja kao predikatno kazneno djelo pranju novca izdvojena je u zasebnu skupinu zbog toga što predstavlja kazneno djelo koje

¹ Vidjeti statističke podatke na stranici 80. Izvješća o evaluaciji Republike Hrvatske - <https://rm.coe.int/moneyval-2021-24-mer-hr-en/1680a56562>

² Predikatno kazneno djelo jest svako djelo određeno kaznenim ili drugim zakonom kao kazneno djelo te kojim je ostvaren nezakonit prihod koji je predmet kaznenog djela pranja novca.

ulazi u skupinu kaznenih djela s najvišom prijetnjom za pranje novca. Kazneno djelo pranja novca povezano s poreznom utajom uvijek je procesuirano u kaznenim predmetima u kojima je procesuiran veliki broj počinitelja, a nezakonita imovinska korist je znatna. Tako je i u analiziranim predmetima koji se odnose na kaznene postupke pranja novca protiv 9 fizičkih i 1 pravne osobe privremeno oduzeta imovinska korist u ukupnoj protuvrijednosti od 5.528.435,33 eura. Najučestaliji pojavnici oblici u ovim kaznenim predmetima su gotovinsko podizanje nezakonito stečenih sredstava i pokušaj prikrivanja nezakonitih sredstava stjecanjem nekretnina.

Neovlaštena proizvodnja i promet drogama

U promatranom razdoblju pokrenuti su kazneni postupci za pranje novca iz područja zlouporaba opojnih droga protiv ukupno 6 fizičkih i 1 pravne osobe. Unatoč manjem broju kaznenih predmeta u odnosu na gore opisane vrste pranja novca, radi se o značajnom napretku obzirom da u ranijem razdoblju nije bilo slučajeva pranja novca povezanih s kriminalitetom droga. Najučestaliji pojavnici oblik u ovim kaznenim predmetima je pokušaj prikrivanja nezakonitih sredstava stjecanjem nekretnina.

1.6.2. Sektori zlouporabljeni za pranje novca

Osnovna obilježja kaznenog djela pranja novca su radnje ulaganja, pretvaranja, prijenosa ili zamjene s ciljem prikrivanja ili lažnog prikazivanja imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom. Preventivni dio sustava sprječavanja pranja novca nalaže obveznicima iz finansijskog i nefinansijskog sektora provoditi mјere s ciljem sprječavanja pranja novca u područjima njihove djelatnosti (bankarski sektor, tržište kapitala, tržište nekretnina, prijenos novca, virtualne valute, igre na sreću i drugi).

Analiza kaznenih predmeta pranja novca u razdoblju od 1.7.2021. do 30.6.2023. godine po sektorima koji su zlouporabljeni za prikrivanje ili lažno prikazivanje imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom:

- bankarski sektor – pojavljuje se kod ukupno 52 fizičke osobe i 3 pravne osobe. Najučestalija predikatna kaznena djela su prijevare, uz napomenu kako su obveznici poduzeli uspješne preventivne mјere (obavijest o sumnjivim transakcijama, postupanje po nalozima UZSPN) što je dovelo do otkrivanja i kasnijeg procesuiranja pranja novca i privremenog oduzimanja imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom u ukupnoj protuvrijednosti od cca 113 milijuna eura.
- sektor nekretnina – pojavljuje se kod ukupno 18 fizičkih i jedne pravne osobe. Okrivljenici su pokušali stjecanjem nekretnina prikriti imovinsku korist ostvarenu utajom poreza, koruptivnim kaznenim djelima, prijevarom počinjenom u sastavu zločinačkog udruženja i zlouporabom opojnih droga.
- sektor prijenosa novca - pojavljuje se kod ukupno 2 okrivljenika, a riječ je o doznakama nezakonito stečenih sredstava u inozemstvo. Dva okrivljenika su spriječena u pokušaju zlouporabe sektora virtualnih valuta za pretvaranje imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom u virtualnu imovinu. U po jednom kaznenom predmetu okrivljenici su pokušali zloupotrijebiti obveznika nefinansijskog sektora, obveznike tržišta kapitala i piređivača igara na sreću.

1.6.3. Pranje novca počinjeno u sastavu zločinačkog udruženja procesuirano je u 6 kaznenih predmeta u kojima su:

- donesena rješenja o istragama pranja novca protiv 7 fizičkih i 1 pravne osobe;
- podignute optužnice protiv 8 fizičkih i 1 pravne osobe;

- donesene osuđujuće presude za pranje novca protiv 2 fizičke osobe.

U pet kaznenih predmeta ovlašteni je tužitelj USKOK, dok je u preostalom predmetu ovlašteno bilo općinsko državno odvjetništvo u Pazinu. Predmeti pranja novca počinjeni u sastavu zločinačkog udruženja ističu se po izuzetno visokim iznosima privremeno i trajno oduzete nezakonite imovinske koristi. Tako je u 5 kaznenih predmeta privremeno oduzeto 107.100.652,00 eura na bankovnim računima, 7.658.614,00 eura vrijednosti u nekretninama, 1.820.878,00 eura u vrijednosnim papirima, 1.327.316,00 eura vrijednosti poslovnih udjela i 1.056.269,00 eura vrijednosti pokretnina (vozila). U kaznenom predmetu u kojem je protiv dvije osobe donesena pravomoćna osuđujuća presuda za pranja novca, trajno su oduzete nekretnine ukupne vrijednosti 5.278.762,00 eura.

Predikatna kaznena djela u predmetima pranja novca počinjenog u sastavu zločinačke organizacije su bila utaja poreza (3 predmeta), zlouporaba povjerenja u gospodarskom poslovanju s elementima korupcije (1 predmet), neovlaštena proizvodnja i promet drogama (1 predmet), prijevara na Forex tržištu velikih razmjera (1 predmet).

1.6. Mjere za otklanjanje ranjivosti u borbi protiv pranja novca u okviru OKS

Iz analiza koje su provela nadležna tijela vidljivo je kako se većina prijavljenih i procesuiranih kaznenih djela, počinjenih u okviru organiziranih kriminalnih skupina, odnosi na kaznena djela kojima se ostvaruje nezakonita imovinska korist, a u okviru kojih je evidentiran mali broj slučajeva u kojima je prijavljeno ili procesuirano kazneno djelo pranje novca. Nadležna tijela provoditi će sljedeće mjere u cilju povećanja broja prijavljenih i procesuiranih slučajeva pranja novca počinjenog u sastavu zločinačkog udruženja s posebnim naglaskom na kriminalitet droga i druga kaznena djela koja generiraju znatnu protupravnu imovinsku korist:

1. Edukacije djelatnika UZSPN o pojavnim oblicima neovlaštene proizvodnje i prometa opojnim drogama;
2. UZSPN će organizirati zajedničke radionice tijela kaznenog progona, ovlaštenih osoba kod obveznika i djelatnika UZSPN na kojima će se razmjenjivati stručna znanja, primjeri iz prakse, a s ciljem sprječavanja pranja novca od strane organiziranih kriminalnih skupina;
3. UZSPN će ažurirati uputu za dostavljanje prijedloga za analitičko-obavještajnu obradu transakcija (članak 123. ZSPNFT) u dijelu koji se odnosi na postupanje u odnosu na organizirane kriminalne skupine, te na kriminalitet droge, s ciljem povećavanja udjela takvih slučajeva u inicijativama za analitičko-obavještajnu obradu koje nadležna tijela dostavljaju UZSPN;
4. Prijedlozi koje policija dostavlja UZSPN za analitičko-obavještajnu obradu uskladiti će se s visokim prijetnjama za Pranje novca (kriminalitet droga, zlouporabe u gospodarskom poslovanju), nauštrb dosadašnje prakse u kojoj su prevladavali slučajevi povezani s računalnim i sličnim prijevarama;
5. Povećanje broja prijedloga za analitičko-obavještajnu obradu od strane nadležnih državnih odvjetništava u slučajevima sumnje na pranje novca;
6. U slučajevima sumnje na zlouporabu gotovine, nadležna tijela će zatražiti podatke iz baza UZSPN, uzimajući u obzir smanjeni prag za prijavu gotovinskih transakcija UZSPN (10.000 eura), kojim je povećana baza gotovinskih transakcija izravno dostupnih UZSPN;
7. Nadležne policijske službe će u svim predmetima organiziranih kriminalnih skupina čijim aktivnostima se generira imovinska korist, paralelno s kriminalističkim

- istraživanjem predikatnog kaznenog djela pojačati aktivnosti na pokretanju i provođenju imovinskih izvida (financijskih istraga);
8. Nadležno državno odvjetništvo će u postupcima zbog kaznenih djela krijumčarenja migranata, zlouporabe opojnih droga, porezne utaje, nedozvoljene trgovine, obzirom da ista čine 75 % kaznenih djela počinjenih od strane zločinačkih udruženja i da se istima pribavlja znatna protupravna imovinska koristi, koordinirati provođenje imovinskih izvida protiv počinitelja tih kaznenih djela, kako u cilju oduzimanja imovinske koristi stećene kaznenim djelom, tako i u cilju otkrivanja i dokazivanja kaznenog djela pranja novca;
  9. U državnim odvjetništvima u kojima postoji veći broj predmeta koji se odnose na kazneno djelo pranja novca potrebno je razmotriti određivanje većeg broja zamjenika državnih odvjetnika koji će biti specijalizirani za rad na ovoj vrsti predmeta, a također razmotriti mogućnost dalnjeg zapošljavanja financijskih istražitelja kako bi se osigurala učinkovita pomoć općinskim državnim odvjetništvima koja su primarno nadležna za kazneni progon pranja novca;
  10. U predmetima kaznenog djela pranja novca kod kojih je predikatno kazneno djelo počinjeno u inozemstvu potrebno je u većoj mjeri koristiti mogućnosti koje pruža Europska pravosudna mreža u kaznenim stvarima i Eurojust, a kako bi se osiguralo pribavljanje potrebnih dokaza iz inozemstva;
  11. U cilju povećanja učinkovitosti kaznenog progona pranja novca počinjenog na državnom području Republike Hrvatske od strane talijanskih državljana i talijanskih trgovačkih društava, kao i oduzimanja imovinske koristi, pojačati će se aktivnosti na bilateralnom nivou, kako pravosudnom, tako i policijskom, koristeći pritom mogućnosti koje nudi Eurojust i Europol;
  12. U predmetima pranja novca formiranim na inicijativu državnog odvjetnika u kojima nije prethodno zaprimljena operativna analiza transakcija potrebno je povećati broj zahtjeva državnog odvjetništva prema UZSPN u svrhu provođenja analitičko-obavještajne obrade;
  13. DORH će sklopiti posebni Sporazum o suradnji s Poreznom upravom, poput onog koji je već sklopljen između USKOK i Porezne uprave dana 12. prosinca 2022., a u cilju jačanja neposredne suradnje tužitelja, financijskih istražitelja i službenika poreznog nadzora područnih ureda Porezne uprave, kao i ostvarivanja timskog pristupa u istraživanju imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom i potencijalnim pranjem novca;
  14. Edukacije za državne odvjetnike i policijske službenike iz forenzičnog računovodstva.

2. Procjena rizika od pranja novca povezanog s pravnim osobama i trgovinskim odnosima

Procjena rizika od pranja novca i financiranja terorizma u vezi s pravnim osobama i trgovinskim odnosima uključuje analize koje su izradili Državno odvjetništvo Republike Hrvatske, Ministarstvo unutarnjih poslova, Ministarstvo financija - Porezna uprava i Ured za sprječavanje pranja novca. U okviru procjene rizika prikupljeni su opći podaci o pravnim osobama kao što su: vrste pravnih osoba u Hrvatskoj, statistički podaci koje vodi Državni zavod za statistiku, statistički podaci o pravnim osobama iz Registra stvarnih vlasnika (RSV) i Jedinствenog registra bankovnih računa (JRR). Statistički podaci iz RSV-a i JRR-a dodatno su analizirani prema specifičnim parametrima kao što su vrsta pravnih osoba, vlasnička struktura pravnih osoba, nacionalnost stvarnih vlasnika pravnih osoba, bankovni računi po vrsti pravnih osoba, nacionalnost stvarnih vlasnika stranih pravnih osoba s računima otvorenim u bankama koje posluju na području Republike Hrvatske. Kao rezultat provedenih analiza identificirane su ranjivosti sustava sprječavanja pranja novca u vezi s pravnim osobama i trgovinskim odnosima, te su određene mjere za otklanjanje ranjivosti.

2.1. Klasifikacija i statistički podaci o pravnim osobama u Republici Hrvatskoj

U Hrvatskoj se mogu osnovati sljedeće vrste pravnih osoba: trgovačka društva (koja u smislu Zakona o trgovačkim društvima uključuju javno trgovačko društvo, komanditno društvo, društvo s ograničenom odgovornošću, jednostavno društvo s ograničenom odgovornošću, dioničko društvo, gospodarsko interesno udruženje), europsko gospodarsko interesno udruženje, ustanove, udruge i zaklade. Udruge stječu pravnu osobnost upisom u Registar udruga koji je dobrovoljan. Zaklade stječu pravnu osobnost registracijom u Registar zaklada. Zaklada ne može zakonito obavljati djelatnost dok nije registrirana. Vrste pravnih osoba, njihov oblik i osnovna obilježja propisani su u više zakona, i to u Zakonu o trgovačkim društvima, Zakonu o ustanovama, Zakonu o udrugama odnosno Zakonu o zakladama.

Europska društva - Societas Europea i europska gospodarska interesna udruženja regulirani su Zakonom o uvođenju Europskog društva - Societas Europea (SE) i Europskoga gospodarskoga interesnog udruženja (EGIU) kojim se uređuju uvjeti i način provedbe Uredbe Vijeća (EZ-a) 2157/2001 i Uredbe Vijeća (EEZ-a) 2137/85.

S ciljem sprječavanja zloupotabe pravnih osoba u nezakonite svrhe (pranje novca i financiranje terorizma) dopunjeni su Zakon o trgovačkim društvima (izmjene i dopune objavljene u Narodnim novinama broj 18/2023), Zakon o udrugama (izmjene i dopune objavljene u Narodnim novinama broj 151/2022), Zakon o zakladama (izmjene i dopune objavljene u Narodnim novinama broj 151/2022) i Zakon o ustanovama (izmjene i dopune objavljene u Narodnim novinama broj 151/2022) kojima se sprječava osobe pravomoćno osuđene za kaznena djela pranje novca i financiranje terorizma da djeluju kao osnivači, dioničari ili udjeličari pravnih osoba, uvodeći zahtjev za provjeru kriminalne prošlosti tih osoba, uključujući provjeru ciljanih finansijskih sankcija Ujedinjenih naroda.

Nadalje u odnosu na ovlaštene osobe za zastupanje pravnih osoba (direktori, zakonski zastupnici i dr.) uz gore navedene propisan je i dodatni uvjet slijedom kojeg ovlaštene osobe ne mogu biti osobe pravomoćno osuđena za kazneno djelo zloupotabe povjerenja u gospodarskom poslovanju, prijevare u gospodarskom poslovanju, prouzročenja stečaja, pogodovanja

vjerovnika ili povrede obveze vođenja trgovačkih i poslovnih knjiga iz Kaznenog zakona Republike Hrvatske ili ranije važeća kaznena djela zlouporabe stečaja i zlouporabe u postupku stečaja i to za vrijeme dok traju pravne posljedice osude.

Trgovačka društva, udruge, zaklade i ustanove obveznici su upisa u Registar stvarnih vlasnika osim u ZSPNFT propisanim izuzećima (jedini osnivač pravne osobe je Republika Hrvatska ili jedinice lokalne ili područne (regionalne) samouprave, te trgovačka društva čijim se finansijskim instrumentima trguje na burzi ili uređenom tržištu). Pravilnikom o Registru stvarnih vlasnika definirano je da pravna osoba ima „složenu vlasničku strukturu“ ako se u lancu vlasništva nalazi dvoje ili više pravnih subjekata.

U Tablici 12 prikazana je analiza podataka iz Registra stvarnih vlasnika iz kojih je vidljivo kako kod domaćih pravnih osoba prevladavaju jednostavni oblici vlasničkih struktura:

Tablica 12

Oblik organiziranja pravnih osoba RSV	Upisani u RSV	Složena vlasnička struktura	% složene vl. str.
Društvo s ograničenom odgovornošću	111772	4444	3,98%
Jednostavno društvo s ograničenom odgovornošću	37430	93	0,25%
Udruga domaća	34896	35	0,10%
Ustanova	1722	89	5,17%
Dioničko društvo	671	N/A	
Zaklada	194	15	7,73%
Javno trgovačko društvo	179	6	3,35%
Komanditno društvo	51	13	25,49%
Gospodarsko interesno udruženje	22	10	45,45%
Europsko gospodarsko interesno udruženje	1	1	100,00%
Ukupno	186938	4706	2,52%

Kada se promatraju pojedine vrste pravnih osoba (trgovačka društva, udruge, ustanove zaklade), vidljivo je kako društva s ograničenom odgovornošću i jednostavna društva s ograničenom odgovornošću čine 99,38% ukupnog broja trgovačkih društava u Republici Hrvatskoj (d.o.o. – 72,93%, j.d.o.o. – 26,45%).

Većina stvarnih vlasnika (malo više od 90%) domaćih pravnih osoba su državljeni Republike Hrvatske, a isti postotak je i pravnih osoba sa izravnim stvarnim vlasništvom (osnivač pravne osobe nije druga pravna osoba). Zaključno navedeni podatci ukazuju kako u Republici Hrvatskoj prevladavaju pravne osobe s jednostavnom vlasničkom strukturom čiji su stvarni vlasnici većinom državljeni Republike Hrvatske.

Platni promet domaćih pravnih osoba se u najvećoj mjeri odvija preko računa otvorenih u kreditnim institucijama koje posluju na području Republike Hrvatske. Iz podataka koji se dostavljaju u Jedinstveni registar računa, Financijska agencija je izlučila podatke o bankovnim računima pravnih osoba po obliku pravne osobe (Tablica 13).

Tablica 13

Oblik organiziranja pravnih osoba vlasnika računa	Ukupan broj pravnih osoba s otvorenim računima	Ukupan broj otvorenih računa
Društvo s ograničenom odgovornošću	117191	165914
Jednostavno društvo s ograničenom odgovornošću	31942	34417
Udruga	29222	36257
Ustanova	4193	6316
Dioničko društvo	961	4291
Zaklada	234	340
Javno trgovačko društvo	225	352
Komanditno društvo	58	77
Gospodarsko interesno udruženje	46	64

Obzirom da Jedinstveni registar računa sadrži i podatke o inozemnim pravnim osobama koje imaju otvorene račune u kreditnim institucijama koje posluju u Republici Hrvatskoj, Financijska agencija je izlučila podatke o broju inozemnih pravnih osoba koje imaju otvorene račune u kreditnim institucijama koje posluju u Republici Hrvatskoj, te o stvarnim vlasnicima istih (Tablica 14).

Tablica 14

Sjedište pravne osobe - prvih 10 država	Br pravnih osoba	Br otvorenih računa	Državljanstvo stvarnih vlasnika inozemnih pravnih osoba	Br stvarnih vlasnika inozemnih pravnih osoba
Slovenija	257	276	Slovenija	116
Bosna i Hercegovina	81	96	Austrija	87
Ujedinjeno Kraljevstvo	70	84	Njemačka	75
Austrija	60	69	Mađarska	51
Njemačka	50	60	Češka	40
Češka	50	51	Italija	34
Mađarska	41	45	Švicarska	34
Italija	35	42	Sjedinjene Američke Države	29
Sjedinjene Američke Države	33	42	Ujedinjeno Kraljevstvo	24
Srbija	31	35	Švedska	24

Prema podatcima iz Tablice 14 vidljivo je kako je postotak (0,56%) inozemnih pravnih osoba koje posluju preko računa otvorenih u kreditnim institucijama koje posluju u Republici Hrvatskoj zanemariv u odnosu na ukupan broj pravnih osoba koje imaju otvorene račune u kreditnim institucijama koje posluju u Republici Hrvatskoj.

2.2. Postupanja nadležnih tijela

Ministarstvo unutarnjih poslova

Analizom podataka MUP-a utvrđeno je kako je u razdoblju od 2020. do 2022. najviše pravnih osoba prijavljeno za kaznena djela iz domene gospodarskog kriminaliteta i to za kaznena djela prijevare u gospodarskom poslovanju iz čl. 247. KZ-a i kaznena djela utaje poreza ili carine iz čl. 256. KZ-a.

Analizom statističkih i drugih podataka vidljivo je da su pravne osobe prijavljene za kazneno djelo pranja novca u dva slučaja:

Kriminalističko istraživanje kodnog naziva FLAJŠ

Policajci službenici Policijskog nacionalnog ureda za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta, Službe za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta Zagreb su, u koordinaciji s USKOK i u suradnji sa Samostalnim sektorom za finansijske istrage Porezne uprave, proveli kriminalističko istraživanje kodnog naziva „FLAJŠ“ kojim je obuhvaćeno 38 osoba i 9 trgovačkih društava.

Kriminalističkim istraživanjem utvrđeno je da su dvojica prvoosumnjičenika, hrvatski državljeni (1976. i 1979.), u razdoblju od početka 2017. do kraja 2019. na području Zagreba, Velike Gorice i Splita, kao stvarni voditelji poslovanja više trgovačkih društava, povezali u zajedničko djelovanje (zločinačko udruženje) veći broj osoba koje su stvarno vodile poslovanje većeg broja trgovačkih društava te su uz novčanu naknadu obnašale funkciju odgovornih osoba u društvima.

S ciljem pribavljanja nepripadne imovinske koristi za sebe i druge, oštetili su Državni proračun Republike Hrvatske neosnovanim umanjenjem obveze PDV-a u okviru trgovine raznim robama i uslugama, kao i u okviru stjecanja nekretnina.

Naime, u tim su poslovanjima neosnovano iskazivali pravo na odbitak pretporeza u prijavama PDV-a, a temeljem neistinitih ulaznih računa povezanih društava kojima stvarno upravljaju. Pri tome su oštetili Državni proračun Republike Hrvatske za najmanje 7,5 milijuna kuna, a koji iznos su, nakon podizanja, podijelili u zajedničku korist.

Dvojicu prvoosumnjičenika se također sumnjiči da su, kao stvarni voditelji poslovanja spomenutih trgovačkih društava te u dogоворu s većim brojem direktora i vlasnika obrta, nalagali i izvršavali plaćanja računa za robu i usluge koje nisu bile stvarno isporučene ili izvršene. Plaćanja su ostvarivali s računa društava u kojima su i bili direktori, prokuristi ili vlasnici obrta, a na račune društava kojim stvarno upravljaju dvojica prvoosumnjičenih. Nakon zaprimljenih uplata, ovlaštenici za raspolaganje novčanim sredstvima po računima trgovačkih društava su dijelom podizali gotovinu te dijelom prebacivali novac na druga povezana trgovačka društva i društva koja su za navedeno angažirali.

Potom su i s njihovih računa podizali gotovinu, pri čemu su dio novca zadržali na računima svojih trgovačkih društava, a ostatak novca koji je podignut u gotovini su, nakon zadržavanja provizije, vraćali odgovornim osobama navedenih trgovačkih društava. Na opisani način su sebi i drugima pribavili korist u iznosu od najmanje 20 milijuna HRK, a na ime neplaćenih poreznih davanja oštetili Državni proračun RH za nešto manje od 4 milijuna HRK.

Gore opisanim protupravnim radnjama 38 je osumnjičenika počinilo kaznena djela zločinačkog udruženja, utaje poreza ili carine u sastavu zločinačkog udruženja, zlouporabe povjerenja u gospodarskom poslovanju, više kaznenih djela pomaganja u utaji poreza ili carine u sastavu zločinačkog udruženja te pomaganje u zlouporabi povjerenja u gospodarskom poslovanju u sastavu zločinačkog udruženja i pranje novca. 31 osumnjičenik predan je pritvorskom nadzorniku, a Uredu za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta podnijeta je 20.05.2020. odgovarajuća kaznena prijava protiv 38 osumnjičenih osoba i devet trgovačkih društava.

U sklopu kriminalističkog istraživanja policijski su službenici proveli više dokaznih radnji na zagrebačkom, splitskom i riječkom području. U provođenju ove operativne akcije sudjelovalo je oko 150 policijskih službenika.

Dana 20.05.2020. USKOK je, na temelju kaznenih prijava PNUSKOK-a i Samostalnog sektora za finansijske istrage, donio rješenje o provođenju istrage protiv 38 okrivljenika i devet trgovačkih društava zbog osnovane sumnje na počinjenje kaznenih djela zločinačkog udruženja, utaje poreza ili carine, zlouporabe povjerenja u gospodarskom poslovanju te pomaganju u počinjenju tih djela od kojih je većina počinjena u sastavu zločinačkog udruženja, kao i kaznenog djela pranja novca i pomaganja u pranju novca.

Kriminalističko istraživanje kodnog naziva MELALO

Policijski službenici Policijskog nacionalnog ureda za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta, Službe Osijek su, u suradnji sa Samostalnim sektorom za finansijske istrage te koordinaciji s Uredom za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta, dovršili kriminalističko istraživanje nad šest fizičkih osoba (33, 55, 57, 44, 60, 61) te dva trgovačka društva s područja Virovitice i Zagreba, zbog sumnje da su počinili kaznena djela zločinačkog udruženja, utaje poreza ili carine u sastavu zločinačkog udruženja, pomaganja u utaji poreza ili carine u sastavu zločinačkog udruženja te pranje novca.

Utvrđena je sumnja da su 33-godišnjak i 55-godišnjak povezali u zajedničko djelovanje ostale osumnjičene te od početka 2018. do kraja svibnja 2022. godine na zagrebačkom i virovitičkom području organizirali i vodili zločinačko udruženje.

Naime, sumnja se da su osumnjičeni (33-godišnjak i 55-godišnjak), kao osobe koje su bile odgovorne osobe i stvarni voditelji dva trgovačka društva na zagrebačkom i virovitičkom području, povezali u zajedničko djelovanje 57-godišnjakinju kao vlasnicu knjigovodstvenog obrta koja obavlja knjigovodstvene poslove za jedno od ta dva trgovačka društva, kako bi stekli nepripadnu imovinsku korist za sebe i druge uskratom dužnih poreznih davanja po osnovi PDV-a.

U poslovne knjige navedenog trgovačkog društva su tako za 2018., 2019. i 2020. godinu unosili nevjerodstojne i neistinite ulazne račune drugih poslovnih subjekata s iskazanim iznosima PDV-a, a koje ti poslovni subjekti uopće nisu izdali. Na taj način su neosnovano umanjili obvezu plaćanja PDV-a za trgovačko društvo pod njihovom kontrolom.

Tijekom 2021. godine započeo je porezni nadzor nad navedenim trgovačkim društvom. Da bi prikobili opisane nezakonite aktivnosti, navedena trojka je tada povezala u zajedničko djelovanje ostale osumnjičenike i, u postupku poreznog nadzora, nadležnim poreznim tijelima predočila lažnu dokumentaciju te neistinito iskazala pravo trgovačkog društva na umanjenje PDV-a u uvećanom iznosu. S tim ciljem su ishodili statusne izmjene na strani društva, izradili neistinitu knjigovodstvenu dokumentaciju - ulazne račune na ime drugih trgovačkih društava kao

tobožnjih dobavljača navedenog društva u 2018. godini – i tu dokumentaciju predali nadležnim poreznim tijelima.

Na opisani način su za trgovačko društvo neistinito umanjili obvezu plaćanja PDV-a za 2018., 2019. i 2020. za najmanje 52.147.651,25 HRK na štetu državnog proračuna Republike Hrvatske. Osumnjičene osobe su se time nepripadno okoristile za najmanje 34.171.757,34 HRK.

Kriminalističkim istraživanjem je utvrđena sumnja i da su 33-godišnjak i 55-godišnjak počinili kazneno djelo pranja novca. Naime, novac koje je trgovačko društvo nepripadno steklo na gore opisani način su uložili u daljnje legalne poslove u vidu pozajmice od 8.550.000,00 kuna. Novac su u ime navedenog trgovačkog društva isplatili drugom trgovackom društvu u kojem su također bili odgovorne osobe i stvarni voditelji, a radi kupnje farme. U pretragama poslovnih prostora i domova osumnjičenih pronađena je veća količina novca te poslovna dokumentacija. Po dovršetku kriminalističkog istraživanja 28.05.2022. policijski službenici su osumnjičenike predali pritvorskom nadzorniku, a kaznenu prijavu podnijeli Uredu za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta.

Dana 29.05.2022. USKOK je, na temelju kaznenih prijava PNUSKOK-a i Samostalnog sektora za finansijske istrage Porezne uprave, donio rješenje o provođenju istrage protiv šestero hrvatskih državljana (1989., 1967., 1965., 1978., 1962., 1961.) i dva trgovacka društva zbog osnovane sumnje na počinjenje kaznenih djela zločinačkog udruženja, utaje poreza ili carine u sastavu zločinačkog udruženja, pomaganja u utaji poreza ili carine u sastavu zločinačkog udruženja i pranja novca.

Tipologije vezano za zlouporabu pravnih osoba

Osim što su pravne osobe uključene u PDV prijevare, u razdoblju od 2020. – 2022. uočena je također tendencija da strani državljani s područja jedne države članice EU osnivaju jednostavno tvrtke (d.o.o. i j.d.o.o.) bez stvarne namjere obavljanja poslovne aktivnosti te otvaraju račune u poslovnim bankama na području Republike Hrvatske na koje se transferira novac za koji se sumnja da potječe uglavnom od organiziranih investicijskih prijevara počinjenih u inozemstvu, a zatim se putem internetskog bankarstva, odmah po prispjeću, novac dalje transferira na račune uglavnom pravnih osoba u Kini i Hong Kongu.

Trgovinski odnosi

Uspostavom jedinstvenog tržišta EU ukinute su granične kontrole za trgovinu unutar njezina teritorija. Kako je izvoz robe i usluga u drugu državu članicu i dalje izuzet iz sustava PDV-a, pojavio se rizik od toga da se na tu robu i usluge porez ne naplati ni u državi u kojoj se one isporučuju ni u državi u kojoj se konzumiraju. Osim gubitka prihoda za države članice, nenaplaćeni PDV ima učinak na sredstva EU.

Pristupanjem Republike Hrvatske EU i njezinom zajedničkom tržištu znatno se povećala opasnost od proračunskih gubitaka uzrokovanih zlouporabama sustava PDV-a i prijevarama s njim u vezi. Tijela EU sa svim državama članicama usmjereni su na suprotstavljanje ugrozama organiziranog kriminala u području finansijskog kriminala pa je sprječavanje prijevara na PDV-u uvršteno u jednu od najvažnijih zadaća. Policijski službenici su u sklopu EUROPOL-a uključeni u Ciklus politika za borbu protiv teškog i organiziranog kriminaliteta u okviru EMPACT prioriteta „MTIC fraud“ tzv. prijevara putem nestajućeg trgovca ili organizirane porezne prijevaru.

Bitna obilježja ovog kriminaliteta su u tome kako je veliki broj sudionika rasprostranjenih na više policijskih uprava, odgovorne osobe su u pravilu nedostupne, inozemne pravne osobe su,

u većini dosad otkrivenih slučajeva, iz susjednih država, a i sami organizatori su izvan Republike Hrvatske. Otkrivanje takvih oblika kriminaliteta zahtjeva visoka specijalistička i multidisciplinarna znanja.

Kako bi se otkrile takve prijevare potrebna je pojačana aktivnost Porezne uprave, a nakon otkrivanja zahtjeva se pojačana suradnja USKOK-a, Samostalnog sektora za financijske istrage, Porezne uprave, Ministarstva unutarnjih poslova te provedba posebnih dokaznih radnji iz članka 332. Zakona o kaznenom postupku. Protiv počinitelja, u pravilu, se podnose kaznene prijave zbog počinjenja kaznenih djela Zlouporaba povjerenja u gospodarskom poslovanju iz članka 246. KZ-a i Utaja poreza ili carine, iz članka 256. KZ-a. Kriminalistička istraživanja u ovim predmetima izuzetno su složena i dugotrajna te zahtjevaju učinkovitu međuagencijsku i međunarodnu suradnju.

Porezna uprava – SSFI

Zlouporaba pravnih osoba

Uočena je tendencija korištenja hrvatskih tvrtki kao provodnika u pranju novca iz susjednih država, prvenstveno Italije, prema drugim državama (unutar i izvan EU) na način da se prividno prikazuje trgovina raznim vrstama dobara bez stvarne poduzetničke aktivnosti. Pri tome se organizira i prijevoz dijela dobara kako bi se stvorio privid stvarnog poslovanja. U ovakvim slučajevima šteta po osnovi PDV-a ne nastaje u Hrvatskoj jer se hrvatske tvrtke nalaze u ulozi posrednika gdje je ulaz i izlaz gotovo identičan, a glavni cilj predmetnih transakcija je pranje novca.

Potom, i dalje se uočava tendencija organiziranih poreznih prijevara na način da se zloupotrebljava jednostavnost osnivanja trgovačkih društava i sve veća mogućnost rješavanja poslova elektroničkim putem, na daljinu. Trgovačka društva, najčešće u prividnom vlasništvu i pod prividnim upravljanjem teško dostupnih osoba iz susjednih država, koriste se za izvlačenje novca iz poslovnih subjekata koji inače uredno ostvaruju prihode na tržištu. Takvi fiktivni računi koriste se za umanjenje poreznih obveza po osnovi PDV-a i poreza na dobit, osobito poreznih obveza nastalih u nabavi dobara iz drugih DČ EU, a ujedno služe za izvlačenje novca i stvaranje crnih fondova, za koju "uslugu" organizatori (stvarni voditelji tih društava) naplaćuju proviziju (u pravilu 10%).

I dalje postoji tendencija osnivanja velikog broja društava kod kojih su odgovorne osobe stranci (većinom državljeni susjednih država) ili osobe koje su postavljene radi prikrivanja stvarnih vlasnika društva poput osoba slabijeg imovnog stanja, starije osobe ili jako mlade osobe, a koje nisu upoznate sa poslovnom aktivnošću društva. Cilj osnivanja takvih društava je ostvarivanje imovinske koristi kroz izbjegavanje plaćanja poreza (poreza na dodanu vrijednost, poreza na dobit, obveznih doprinosa) na način da su društva uključena u PDV prijevare te imaju obilježja nestajućih trgovaca.

U analiziranom razdoblju postojala je pravna praznina u smislu nepostojanja obveze trgovačkih sudova da provjere izjavu o nepostojanju poreznog duga osnivača i povezanih društava, koja se mora predati prilikom osnivanja novog trgovačkog društva, što je imalo za posljedicu sve više "profesionalnih" sakupljača propalih tvrtki. Takve osobe, svjesno i uz naknadu, preuzimaju opterećene tvrtke da bi ih raznim pravnim manevrima i statusnim promjenama ugasile bez plaćanja dospjelih obveza. Prema javnim izvorima naknada za takvu "uslugu" se kreće oko 1.000,00 EUR po tvrtki. Na opisani način dolazi do štete za vjerovnike, poglavito Republiku

Hrvatsku, zbog neplaćenih poreza i drugih javnih davanja. Navedene osobe svjesno pomažu prethodnim vlasnicima i odgovornim osobama u utaji poreza jer izbjegavaju komunikaciju s Poreznom upravom i ne podnose godišnje porezne prijave za obveze nastale u razdoblju poslovanja prethodnih vlasnika, odnosno odgovornih osoba. Izmjenama i dopunama Zakona o sudskom registru (NN 123/23) Ministarstvo finančija, Porezna uprava dužna je na zahtjev registrarskog suda elektroničkim putem dostaviti potvrdu o osobama koje imaju nepodmirenih dugovanja na osnovi javnih davanja u smislu općeg poreznog propisa za čiju naplatu je nadležna Porezna uprava.

Zlouporaba pravnih osoba – kaznene prijave SSFI-a za pranje novca

a) PDV prijevara, 38 fizičkih osoba i 9 trgovačkih društava

Dana 20.05.2020. USKOK je, na temelju kaznenih prijava PNUSKOK-a i Samostalnog sektora za finansijske istrage, donio rješenje o provođenju istrage protiv 38 okriviljenika i devet trgovačkih društava zbog osnovane sumnje na počinjenje kaznenih djela zločinačkog udruženja, utaje poreza ili carine, zlouporabe povjerenja u gospodarskom poslovanju te pomaganju u počinjenju tih djela od kojih je većina počinjena u sastavu zločinačkog udruženja, kao i kaznenog djela pranja novca i pomaganja u pranju novca.

Osnovano se sumnja da su, od početka 2017. do kraja 2019. godine, u Zagrebu, Velikoj Gorici i Splitu, I. okr. kao odgovorna osoba dva okriviljena trgovačka društava, te II. okr. kao stvarni voditelj poslovanja više trgovačkih društava, povezali u zajedničko djelovanje III. do VI. okr., a potom i VIII. do XVI. okr., odredivši kao cilj djelovanja pribavljanje nepripadne imovinske koristi za sebe i druge oštećenjem Državnog proračuna Republike Hrvatske putem neosnovanog umanjenja obveze poreza na dodanu vrijednost (PDV) u okviru trgovine razne robe i usluga te stjecanja nekretnina, neosnovanim iskazivanjem prava na odbitak pretporeza u prijavama PDV-a na temelju neistinitih ulaznih računa povezanih društava kojima stvarno upravljaju.

Na opisani način su sebi i drugima pribavili sveukupnu korist od najmanje 20.067.101,46 kuna (2.663.362,06 EUR), a na ime neplaćenih poreznih davanja sveukupno oštetili Državni proračun za najmanje 11.225.762,10 kuna (1.489.914,67 EUR).

Nadalje se osnovano sumnja da su tijekom 2018. i 2019. godine, u Zagrebu, I. i II. okr. prema zajedničkom dogovoru da će dio nepripadno ostvarene imovinske koristi plasirati u daljnje legalne finansijske tijekove u Hrvatskoj kako bi prikazali navodno zakonito porijeklo tih sredstava, navedeni dogovor realizirali transferima na ime navodnog zajma ugovornih plaćanja trgovačkom društvu čiji je direktor I. okr. te dalnjim transferima na ime navodnog ugovornog plaćanja društvu čija je direktorka šogorica I. okr., kako bi dalje raspolagali sredstvima tih društava plasmanom u legalne finansijske tijekove radi stjecanja nekretnina odnosno poslovnih prostora u Zagrebu.

b) PDV prijevara, 6 fizičkih osoba i 2 trgovačka društva

Dana 29.05.2022. USKOK je, na temelju kaznenih prijava PNUSKOK-a i Samostalnog sektora za finansijske istrage Porezne uprave, donio rješenje o provođenju istrage protiv šestero hrvatskih državljana (1989., 1967., 1965., 1978., 1962., 1961.) i dva trgovačka društva zbog osnovane sumnje na počinjenje kaznenih djela zločinačkog udruženja, utaje poreza ili carine u sastavu zločinačkog udruženja, pomaganja u utaji poreza ili carine u sastavu zločinačkog udruženja i pranja novca.

Osnovano se sumnja da su, u razdoblju od 1. siječnja 2018. do 28. svibnja 2022. u Virovitici i drugim mjestima u Hrvatskoj, I. okr. kao direktor i stvarni voditelj poslovanja VII. okr. trgovačkog društva (dalje: društva) te osnivač i direktor VIII. okr. društva i II. okr. kao član VII. okr. društva te stvarni voditelj poslovanja VIII. okr. društva i vlasnik jednog OPG-a, povezali u zajedničko djelovanje III. okr., vlasnicu knjigovodstvenog obrta koji je obavljao knjigovodstvene poslove za VII. okr. društvo, odredivši kao cilj zajedničkog djelovanja

stjecanje nepripadne imovinske koristi za sebe i druge uskratom dužnih poreznih davanja po osnovi poreza na dodanu vrijednost (PDV) na strani VII. okr. društva. Tako su, sveukupno, neistinito umanjili obvezu plaćanja PDV-a na strani VII. okr. društva za 2018., 2019. i 2020. godinu za najmanje 52.147.651,25 kuna (6.921.182,73 EUR) na štetu Državnog proračuna Republike Hrvatske.

Nadalje se osnovano sumnja da su I. i II. okr., u razdoblju od 1. lipnja 2018. do 20. srpnja 2018., znajući da je VII. okr. društvo pribavilo nepripadnu materijalnu dobit neosnovanim umanjenjem obveze PDV-a, raspolagali tako kriminalno stečenim sredstvima i to ulaganjem u daljnje legalne poslove. Tako su u ime VII. okr. društva na ime pozajmica isplatili iznos od sveukupno 8.700.000,00 kuna, u najvećem dijelu u korist VIII. okr. društva kojeg su također bili odgovorne osobe i stvarni voditelji, u cilju kupnje farme. Izravno s računa VII. okr. društva uplatili su 2.200.000,00 kuna VIII. okr. društvu. Potom su jednom društvu uplatili pozajmicu od 6.500.000,00 kuna, od čega je to društvo VIII. okr. društvo doznačilo 6.350.000,00 kuna kao pozajmicu. Po zaprimanju navedenih pozajmica od 8.550.000,00 kuna (1.134.780,01 EUR), I. i II. okr. su ih iskoristili za kupnju farme za VIII. okr. društvo, iako su znali za njihovo kriminalno porijeklo.

Državno odvjetništvo Republike Hrvatske

U postupcima u kojima se provodi kazneni progon pravnih osoba za počinjenje kaznenih djela opisani su izazovi s kojima se suočavaju državna odvjetništva u cilju dokazivanja kaznene odgovornosti pravnih osoba, kao i o razlozima zbog kojih se takvi postupci često obustavljaju:

- Zbog složenosti postupanja, izostanka dokumentacije, involviranja u novčani tijek velikog broja gospodarskih subjekata, te često prisutnog međunarodnog elementa što zahtjeva dodatni angažman i vrijeme, izvidi za gospodarska kaznena djela, posebno najteže i najsloženija kaznena djela zlouporabe povjerenja u gospodarskom poslovanju iz čl. 246. KZ, kaznena djela utaje poreza ili carine iz čl. 256. KZ i kaznena djela pranja novca iz čl. 265. KZ traju znatno dulje u odnosu na druga kaznena djela.
- Kaznene prijave za većinu kaznenih djela protiv pravnih osoba podnose oštećenici, često više godina nakon počinjenja kaznenog djela, bez odgovarajuće potrebne dokumentacije koja bi potkrijepila osnovanost prijava, a do koje je naknadno teško ili nemoguće doći jer su istekli zakonski rokovi za njezino čuvanje ili je uništena ili prikrivena od strane vlasnika i odgovornih osoba trgovačkih društava.
- Dio kaznenih prijava protiv pravnih osoba odbacuju se primjenom načela svršishodnosti, a sukladno članku 24. Zakona o odgovornosti pravnih osoba za kaznena djela. Naime, navedena odredba propisuje mogućnost donošenja rješenja o odbačaju kaznene prijave ili odustanku kaznenog progona jer pravna osoba nema imovine ili je ona tako neznatna da ne bi bila dovoljna za pokriće troškova postupka ili ako se protiv nje vodi stečajni postupak.
- Dio kaznenih prijava protiv pravnih osoba se odbacuje na temelju članka 7. stavka 1 Zakona o odgovornosti pravnih osoba za kaznena djela, odnosno jer je pravna osoba prestala postojati, a ne postoji njezin sveopći pravni slijednik.
- Dio kaznenih prijava protiv pravnih osoba se odbacuje premda je utvrđena krivnja odgovorne osobe, ako prijavljenim kaznenim djelom odgovorne osobe pravna osoba nije ostvarila ili trebala ostvariti protupravnu imovinsku koristi za sebe ili drugoga ili njime nije povrijedena neka dužnost pravne osobe što su zakonske prepostavke kažnjivosti pravne osobe sukladno članku 3. stavku 1 Zakona o odgovornosti pravnih osoba za kaznena djela. To su ujedno i razlozi velikog nerazmjera broja prijavljenih te i optuženih fizičkih i pravnih osoba.

Od 907 optužnica podignutih za gospodarska kaznena djela u 2022., 45 optužnica je podneseno protiv pravnih osoba, od čega su 24 optužnice ili 53,33% podignute zbog kaznenog djela utaje poreza ili carine iz čl. 256. KZ, te 14 optužnica ili 31,11% zbog kaznenog djela prijevare u gospodarskom poslovanju iz čl. 247 KZ. U istom razdoblju je od 718 osuđujućih presuda, njih 32 doneseno protiv pravnih osoba, od čega 19 presuda zbog kaznenog djela utaje poreza ili carine iz čl. 256. KZ.

Ured za sprječavanje pranja novca

Analizom podataka iz zaprimljenih obavijesti o sumnjivim transakcijama od banaka po obilježju „vrsta stranke po čijem računu se obavlja sumnjava transakcija“, evidentan je znatan udio pravnih osoba koje su predmet prijave UZSPN, dok je ukupan udio iznosa sumnjivih transakcija po računima pravnih osoba dvostruko veći od brojčanog udjela sumnjivih transakcija po računima pravnih osoba:

Tablica 17

Tip sudionika	Obavijesti sa sumnjom na pranje novca zaprimljene od banaka u 2021.			
	Br.	% broja	Iznos / HRK	% iznosa
Fizička osoba	1.716	56,32%	2.803.275.815,01	21,43%
Fizička osoba - obrtnik ili osoba koja obavlja samostalnu djelatnost	31	1,02%	19.440.409,16	0,15%
Pravna osoba	1.299	42,63%	10.259.022.592,08	78,42%
Ukupno:	3.047	100,00%	13.081.810.066,25	100,00%

Tablica 18

Tip sudionika	Obavijesti sa sumnjom na pranje novca zaprimljene od banaka u 2022.			
	Br.	% broja	Iznos / HRK	% iznosa
Fizička osoba	1.813	60,74%	6.558.383.676,14	22,69%
Fizička osoba - obrtnik ili osoba koja obavlja samostalnu djelatnost	23	0,77%	25.071.547,71	0,09%
Pravna osoba	1.148	38,46%	22.318.481.278,68	77,22%
Ukupno:	2.985	100,00%	28.902.465.955,48	100,00%

Navedeni podatci ukazuju na činjenicu da su slučajevi UZSPN inicirani obavijestima obveznika o sumnjivim aktivnostima po računima pravnih osoba, povezani s visokim iznosima sumnjivih transakcija. Važno je napomenuti kako su sva četiri slučaja prikazana u okviru analize za OKS inicirana upravo brojnim obavijestima banaka o sumnjivim transakcijama po računima pravnih osoba.

Obzirom na pravni oblik domaćih trgovackih društava, najveći postotni udjel u broju obavijesti o sumnjivim transakcijama sa sumnjom na pranje novca (89,06%) u 2022. odnosi se na društva sa ograničenom odgovornošću, a što prikazuje Tablica 19.

Tablica 19:

Pravni oblik domaćeg trgovackog društva	Obavijesti o transakcijama sa sumnjom na pranje novca zaprimljene od banaka u 2022.			
	Br.	%	Iznos / HRK	%
d.o.o.	871	89,06%	18.118.211.632,94	98,46%
j.d.o.o.	104	10,63%	281.870.427,29	1,53%
d.d.	3	0,31%	783.467,74	0,00%
ukupno:	978	100,00%	18.400.865.527,97	100,00%

UZSPN je proveo strategijske analize rezultata analitičko-obavještajne obrade sumnjivih transakcija, osoba i sredstava slijedom koje su utvrđeni sljedeći pojavnii oblici sumnjivih aktivnosti domaćih pravnih osoba oblika d.o.o. i j.d.o.o.:

1) Sumnja na pranje novca povezano s poreznim utajama:

- U lancu izvlačenja gotovine uključeno je više trgovačkih društava kako bi se između njih obavljale transakcije na temelju lažnih dokumenata i računa te stvorio privid da se radi o legalnim poslovima, a sve u cilju izbjegavanja plaćanja poreza i/ili ostvarivanja neutemeljenog povrata poreza (PDV);
- Trgovačkim društvima često upravljujaju pojedinci ili u nekim slučajevima organizirane kriminalne skupine koje ih i za te svrhe osnivaju i određuju i kontroliraju njihove osnivače/ direktore;
- Direktori/vlasnici trgovačkih društava su osobe evidentirane u kaznenim evidencija kao počinitelji kaznenih djela iz domene organiziranog kriminaliteta te kriminaliteta droge;
- Direktori/vlasnici trgovačkih društava su stranci, a po računima društva je evidentiran odljev sredstava u inozemstvo (EU) odmah po priljevu sredstava iz inozemstva (EU);
- Tvrte nemaju zaposlene;
- Preko računa tvrtki nema uobičajenih plaćanja (porezi, režijski troškovi i dr.) već se preko istih obavljaju milijunske transakcije u svrhu plaćanja fiktivno stvorenih obveza (na temelju lažnih dokumenata i računa);
- Sredstva s računa tvrtki podižu se u gotovini ili se transferiraju na račune fizičkih osoba (direktora) koja ih odmah po uplati podižu u gotovini;
- Isplate s računa tvrtki u gotovini se strukturiraju na manje iznose kako bi se izbjegla obveza obavlještanja UZSPN o gotovinskim transakcijama. Tijekom jednog dana ili nekoliko uzastopnih dana podiže se gotovina s računa tvrtki u više navrata (transakcija), a čija je ukupna vrijednost znatna;
- Nakon određenog perioda (nakon obavljenih isplata gotovina) više se ne koriste iste fiktivne tvrtke (u stanju mirovanja su ili prestaju postojati), a nezakonite aktivnosti nastavljaju se putem novih fiktivnih tvrtki ili preuzimanjem drugih neaktivnih tvrtki;
- Najčešće zloupornabljene djelatnosti su otkup sekundarnih sirovina i trgovina.

Obzirom da se u navedenim slučajevima radilo o nezakonitom izvlačenju gotovine u milijunskim iznosima te da su neki direktori fiktivnih tvrtki preko čijih računa su se obavljale višemilijunske transakcije koje su prethodile podizanju gotovine evidentirani za kaznena djela iz domene kriminaliteta droge, postoji sumnja na zlouporabu računa fiktivnih tvrtki i za pranje novca koji je stečen neovlaštenom proizvodnjom i prometom drogom, odnosno da transakcije koje se obavljaju preko njihovih računa u svrhu plaćanja fiktivno stvorenih obveza uključuju djelomično i sredstva koja su proizašla iz trgovine drogom.

2) Sumnja na pranje novca povezano s koruptivnim kaznenim djelima:

- Nagli porast prometa te dobit tvrtki koje su uključene direktno ili posredstvom druge/ih tvrtke/i u poslove s tvrtkama u vlasništvu države/grada;
- Ostvarena dobit isplaćuje se vlasnicima tvrtki;
- Vlasnici isplaćenu dobit podižu u gotovini;
- Podizanje gotovine je jednokratno (radi se o višemilijunskim iznosima) ili u manjim iznosima kroz više transakcija;
- Neuobičajeno velike isplate dobiti u gotovini;
- Odgovorne osobe i/ili vlasnici tvrtki koje posredstvom drugih tvrtki posluju s društvima u vlasništvu države i/ili jedinice lokalne ili područne (regionalne) samouprave su rodbinski povezane osobe s osobama koje obavljaju javnu dužnost;
- Neuobičajeno velike isplate gotovine s računa tvrtki koje imaju ugovorene poslove s tvrtkama u vlasništvu države i/ili grada;
- Neuobičajeno velike isplate gotovine s računa tvrtki kojima su prethodile uplate od tvrtki koje su poslovali s tvrtkom u vlasništvu države i/ili grada.

2.3. Mjere za otklanjanje ranjivosti pravnih osoba za pranje novca

Iz analiza koje su provela nadležna tijela utvrđene su tipologije zloupotrebe pravnih osoba kod počinjenja kaznenih djela iz domene gospodarskog kriminaliteta. Vezano za ranjivosti na financiranje terorizma zlouporabom pravnih osoba, u posebnom dijelu ovog dokumenta analizira se ranjivost neprofitnih organizacija, dok za ostale vrste pravnih osoba nisu utvrđene ranjivosti na financiranje terorizma. Kao dodatni argument potrebno je uzeti u obzir zakonodavne izmjene kojima je onemogućeno osobama pravomoćno osuđenim za financiranje terorizma da djeluju kao osnivači, dioničari ili udjeličari pravnih osoba, uvodeći zahtjev za provjeru kriminalne prošlosti tih osoba, uključujući provjeru ciljanih finansijskih sankcija Ujedinjenih naroda. Većina slučajeva zlouporabe pravnih osoba za nezakonite aktivnosti se odnosi na trgovačka društva i to oblike društvo s ograničenom odgovornošću i jednostavno društvo s ograničenom odgovornošću. Obzirom da navedena dva oblika čine preko 99% ukupnog broja trgovačkih društava u Republici Hrvatskoj, nije moguće određeni organizacijski oblik ocijeniti kao više ili niže ranjiv za pranje novca ili financiranje terorizma. Nadležna tijela provoditi će sljedeće mjere u cilju otklanjanja ranjivosti zloupotrebe pravnih osoba za pranje novca i financiranje terorizma:

1. Pojačane mjere dubinske analize pravnih osoba čije poslovanje ima obilježje ili obilježja identificirana strategijskim analizama UZSPN, a s ciljem prepoznavanja i prijavljivanja sumnjivih sredstava UZSPN;
2. Kontinuirano korištenje specifičnih ovlasti UZSPN (nalog za blokadu, nalog za stalno praćenje) u analitičko-obavještajnim obradama u kojima su utvrđeni gore opisani pojavnii oblici sumnjivih aktivnosti domaćih pravnih osoba oblika d.o.o. i j.d.o.o.;
3. UZSPN će organizirati zajedničke radionice tijela kaznenog progona, ovlaštenih osoba kod obveznika i djelatnika UZSPN na kojima će se razmjenjivati stručna znanja, primjeri iz prakse s ciljem sprječavanja zlouporaba pravnih osoba za pranje novca (posebno u odnosu na kriminalitet droga);
4. Policija će pokretati i provoditi kriminalističko istraživanje pranja novca u svim slučajevima u kojima je stjecanje/otuđenje nekretnine povezano s počinjem kaznenog djela u inozemstvu;
5. Organiziranje zajedničke radionice tijela za provedbu zakona, Porezne uprave i Ureda za sprječavanje pranja novca na kojoj će se razmijeniti stručna znanja, aktualni primjeri iz prakse s ciljem sprječavanja zlouporaba sustava PDV;
6. Policija će pojačati administrativne kapacitete s adekvatno obrazovanim kadrovima za rad na poslovima gospodarskog kriminaliteta i korupcije;
7. Izmjene i dopune Zakona o sudskom registru, kojima će se propisati kako je Porezna uprava dužna na zahtjev registarskog suda električkim putem dostaviti potvrdu o osobama koje imaju nepodmirenih dugovanja na osnovi javnih davanja. Takva električka potvrda bit će obvezna kod upisa osnivanja društava;
8. Procjena rizika od prikrivanja nezakonitih izvora sredstava kroz investicije u građevinskom i sektoru nekretnina.

3. Procjena rizika korištenja gotovine u sektoru nekretnina između fizičkih osoba

Izvori podataka:

Porezna uprava

Radi oporezivanja porezom na promet nekretnina (po stopi 3%), odnosno porezom na dodanu vrijednost (po stopi 25% - nove nekretnine), Porezna uprava vodi evidenciju o transakcijama s nekretninama unutar Republike Hrvatske. Navedena evidencija u bitnom sadrži podatke o stjecatelju nekretnine, podatke o nekretnini, kupoprodajnoj cijeni te utvrđenoj poreznoj obvezi. Evidencija se vodi za stjecatelje rezidente i nerezidente. Na temelju navedene evidencije mogu se dobiti zbirni podaci prema vrsti stečenih nekretnina na razini države.

Nadalje, u svrhu praćenja činjenica bitnih za oporezivanje, na temelju čl. 114. Općeg poreznog zakona, banke u Hrvatskoj svaki mjesec dostavljaju Poreznoj upravi kumulativne podatke o početnom stanju te ukupnim uplatama i isplatama po svim vrstama bankovnih računa. Radi se o računima koji su otvoreni samo u bankama koje posluju u Republici Hrvatskoj. Sukladno navedenom, Porezna uprava ima elektronički pristup podacima prometa računa svake fizičke i pravne osobe koja ima otvoren bankovni račun na području Republike Hrvatske. Pored navedenog, kao posebnu kategoriju, banke dostavljaju podatak o internom prometu kako bi se iz ukupnih uplata isključile transakcije unutar iste banke, kao i uplate gotovine na račun od strane samog vlasnika računa. Na temelju navedenog, moguće je za svakog kupca nekretnine s otvorenim bankovnim računom u RH (prvenstveno rezidente) utvrditi iznos novca koji je isplaćen s računa u razdoblju stjecanja nekretnine.

Hrvatska narodna banka

Za potrebe nacionalne procjene rizika, Hrvatska narodna banka dostavila je podatke o stambenim kreditima kreditnih institucija isplaćenih kućanstvima u razdoblju 2021. - 2022. uz razdiobu prema vrsti nekretnine koja je predmet kupnje. Stambeni krediti uključuju kredite odobrene za kupnju, adaptaciju, izgradnju i/ili dogradnju stambenog prostora. Podaci u tablici odnose se na fizičke osobe rezidente i nerezidente te obuhvaćaju kredite u svim valutama i za sve rizične skupine.

Tablica 20 - Iznosi novih poslova - u milijunima eura

	1.1.2021. - 31.12.2021.	1.1.2022. - 31.12.2022.
Stvarni novi poslovi	1.767,28	2.085,27
obiteljska kuća za stanovanje	412,45	517,45
stan za stanovanje	976,48	1.088,84
kuća za odmor	15,09	25,17
stan za odmor	25,40	30,74
obiteljska kuća za iznajmljivanje	1,79	3,04
stan za iznajmljivanje	2,60	4,19
garaža	0,39	1,77
parkirališno mjesto	0,24	0,21
građevinsko zemljiste	96,73	148,91
ostale stambene nekretnine	44,75	50,29

ostalo / nerazvrstano	191,35	214,66
Ponovni sporazumi	379,16	542,06
obiteljska kuća za stanovanje	72,16	97,41
stan za stanovanje	186,62	293,62
kuća za odmor	2,70	6,20
stan za odmor	3,97	8,00
obiteljska kuća za iznajmljivanje	1,62	1,64
stan za iznajmljivanje	2,37	2,65
garaža	0,12	–
građevinsko zemljište	9,86	19,99
ostale stambene nekretnine	22,48	27,26
ostalo / nerazvrstano	77,28	85,28
UKUPNO	2.146,44	2.627,33

Stvarni novi poslovi odnose se na financijske ugovore kojima se prvi put utvrđuje kamatna stopa i ostali uvjeti kredita (ročnost, valuta, referentna kamatna stopa, kolateral itd.). Iznos prikazan u tablici odnosi se na iznos isplaćenog novoodobrenog kredita u izvještajnom razdoblju. Podaci uključuju i kredite u tranšama isplaćene u navedenom izvještajnom razdoblju pri čemu se iznos tih kredita odnosi na neotplaćeni dio glavnice dotad isplaćenih tranša.

Ponovni sporazumi odnose se na financijske ugovore kojima se uz aktivno sudjelovanje protustranke (klijenta) usklađuju uvjeti postojećih ugovora o kreditu. Automatske promjene uvjeta ugovora od strane izvještajne institucije ne smatraju novim poslovima. Podaci obuhvaćaju isplaćene refinancirane kredite (zatvaranje jednog ili više kredita uz sklapanje novog ugovora) te ponovne sporazume (anekse) koji se odnose na moratorije.

Metodologija procjene rizičnosti:

- Na temelju podataka Porezne uprave utvrđeni su podaci o broju i kupoprodajnoj vrijednosti stanova/apartmana, stambenih objekata (kuća), kategorije „različitih nekretnina“ – u kojima postoji stan/apartman ili stambeni objekt (kuća) a ostalo su najčešće pomoćni objekti, dvorišta, garaže i parkirališna mjesta, te građevinskih zemljišta. Navedeni podaci prikupljeni su za kupce fizičke osobe, hrvatske državljanke – rezidente RH, za 2021. i 2022. godinu.
- Za navedenu kategoriju stjecatelja nekretnina (rezidenata) analizirani su podaci o ukupnim isplataima s njihovih bankovnih računa u godini kupnje nekretnine, bez internog prometa (uplata gotovine i prijenosa s računa na račun), najviše do vrijednosti kupljene nekretnine, uz umanjenje za 15% potencijalnih drugih plaćanja pored kupnje nekretnine.
- Na temelju podataka HNB-a utvrđen je ukupan iznos stambenih kredita (stvarnih novih poslova) za kupnju svih vrsta stanova i kuća, garaža, parkirališnih mjesta (PM) i građevinskih zemljišta, uz umanjenje za 1% potencijalnih kredita nerezidenata i drugih osoba koje nisu obuhvaćene podacima Porezne uprave. Također, nisu uzete u obzir kategorije „ostalih stambenih nekretnina“ i „nerazvrstanih kredita“ jer se ne mogu dovesti u vezu s podacima Porezne uprave.
- Usporedbom vrijednosti svih kupljenih nekretnina s vrijednostima obuhvaćenih stambenih kredita i isplata s bankovnih računa kupaca, utvrđena je razlika kao potencijalno plaćanje gotovinom (bez korištenja bankovnih računa) i procijenjena stopa rizičnosti na razini države.

Rezultat procjene rizičnosti:

Procjena rizika korištenja gotovine u sektoru nekretnina (kupci fizičke osobe – rezidenti RH) za 2021. i 2022. u HRK

Red. broj	Opis	Izračun	2021		2022		Ukupno	
			Broj nekr. / udio	Iznos (HRK)	Broj nekr. / udio	Iznos (HRK)	Broj nekr. / udio	Iznos (HRK)
1	Stan / apartman		21933	14.553.064.897,30	22409	17.684.721.001,74	44342	32.237.785.899,04
2	Stambeni objekt (kuća)		3203	1.800.570.376,33	3252	2.147.551.568,90	6455	3.948.121.945,23
3	Stan ili kuća + PM, garaža i dr.		15714	8.670.564.711,07	15555	10.140.280.411,55	31269	18.810.845.122,62
4	Građevinsko zemljište		13517	2.904.197.803,12	13722	3.573.239.930,54	27239	6.477.437.733,65
5	Ukupno - kupnja nekretnina	1+2+3+4	54367	27.928.397.787,82	54938	33.545.792.912,72	109305	61.474.190.700,54
6	Novi stambeni krediti za stanove, kuće, garaže, PM, građ. zemljišta	(6/5)*100	40,84%	11.405.630.977,06	40,46%	13.572.805.145,31	40,63%	24.978.436.122,38
7	Isplate s bankovnih računa kupaca	(7/5)*100	51,11%	14.274.942.500,61	51,61%	17.311.627.415,03	51,38%	31.586.569.915,64
8	Potencijalno gotovinsko plaćanje	5-6-7		2.247.824.310,15		2.661.360.352,37		4.909.184.662,52
9	Stopa rizičnosti	(8/5)*100		8,05%		7,93%		7,99%

Procjena rizika korištenja gotovine u sektoru nekretnina (kupci fizičke osobe – rezidenti RH) za 2021. i 2022. u EUR

Red. broj	Opis	Izračun	2021		2022		Ukupno	
			Broj nekr. / udio	Iznos (EUR)	Broj nekr. / udio	Iznos (EUR)	Broj nekr. / udio	Iznos (EUR)
1	Stan / apartman		21933	1.934.172.108,43	22409	2.348.074.276,76	44342	4.282.246.385,19
2	Stambeni objekt (kuća)		3203	239.304.436,95	3252	285.139.392,16	6455	524.443.829,11
3	Stan ili kuća + PM, garaža i dr.		15714	1.152.359.626,43	15555	1.346.367.386,35	31269	2.498.727.012,78
4	Građevinsko zemljište		13517	385.981.813,99	13722	474.433.991,06	27239	860.415.805,05
5	Ukupno - kupnja nekretnina	1+2+3+4	54367	3.711.817.985,80	54938	4.454.015.046,33	109305	8.165.833.032,13
6	Novi stambeni krediti za stanove, kuće, garaže, PM, građ. zemljišta	(6/5)*100	40,84%	1.515.863.048,13	40,46%	1.802.118.032,97	40,63%	3.317.981.081,09
7	Isplate s bankovnih računa kupaca	(7/5)*100	51,11%	1.897.208.308,28	51,61%	2.298.537.082,84	51,38%	4.195.745.391,11
8	Potencijalno gotovinsko plaćanje	5-6-7		298.746.629,39		353.359.930,53		652.106.559,92
9	Stopa rizičnosti	(8/5)*100		8,05%		7,93%		7,99%

Ured za sprječavanje pranja novca

Ured za sprječavanje pranja novca proveo je strategijsku analizu zaprimljenih podataka o gotovinskim transakcijama i sumnjivim transakcijama. Jedna od rubrika Obrazaca na kojima obveznici dostavljaju obavijesti Uredu o gotovinskim odnosno o sumnjivim transakcijama je „svrha transakcije“ u kojoj obveznik navodi svrhu transakcije kao podatak prikupljen od stranke prilikom provođenja dubinske analize. Jedno od obilježja „svrhe transakcije“ je „nekretnina“. Analizirani su podatci iz zaprimljenih obavijesti o gotovinskim transakcijama za 2022. u kojoj je prema podatcima iz tablice 21 zabilježen porast stjecanja nekretnina od strane fizičkih osoba.

Statistički podatci pokazuju kako je od ukupno 59.895 zaprimljenih obavijesti o gotovinskim transakcijama, 16.299 (23,68%) obavljeno sa svrhom „nekretnina“. Važno je također uzeti u obzir kako kod navedenih 16.299 transakcija većinu (67%) čine isplate, dok je svaka treća gotovinska transakcija čija je svrha „nekretnina“ uplata gotovine na račun (ukupan iznos uplaćen u 2022. je bio 2.304.545.218 HRK).

Zaključak:

Analiza rizika korištenja gotovine u sektoru nekretnina, na razini kupaca fizičkih osoba – rezidenata Republike Hrvatske, ukazuje na stopu rizičnosti od 8,05% (298.746.629,39 €) za 2021. godinu i 7,93% (353.359.930,53 €) za 2022. godinu, što predstavlja udio potencijalnog plaćanja gotovinom (bez korištenja bankovnih računa) u ukupnoj vrijednosti prometa (kupoprodaje) analiziranih nekretnina. Tijekom 2022. banke su prijavile uplate gotovine svojih klijenata temeljem poslova s nekretninama u ukupnom iznosu od 2.304.545.218 HRK (305.984.094,72 €) iz čega proizlazi zaključak da se većina primljenog gotovog novca ponovno polaže na bankovne račune, odnosno vraća u bankarski sustav. Prosječna stopa rizičnosti na razini države je 7,99%.

Nastavno na provedenu procjenu rizika povezanih s fizičkim osobama, nadležna tijela nastaviti će s aktivnostima procjene rizika u području nekretnina provođenjem procjene rizika povezanih s investicijama u sektoru izgradnje i prodaje nekretnina.

4. Procjena rizika od pranja novca povezanog s virtualnim valutama

Procjena rizika od pranja novca u vezi s virtualnim valutama uključuje analize koje su izradili Državno odvjetništvo Republike Hrvatske, Ministarstvo unutarnjih poslova, Ministarstvo financija - Porezna uprava i Ured za sprječavanje pranja novca. Analize uključuju prikaz relevantnih statističkih pokazatelja, osvrт na pojavnе oblike zlouporabe virtualnih valuta u kriminalnim aktivnostima i prikaz pojedinačnih slučajeva. Kao rezultat provedenih analiza identificirane su ranjivosti sustava sprječavanja pranja novca u vezi s zlouporabom virtualnih valuta, te su određene mjere za otklanjanje ranjivosti.

4.1. Pojavni oblici i kriminalistička istraživanja

Uvod

Kriptovalute su tehnička i finansijska inovacija koja nudi veliki potencijal za globalno gospodarstvo. Transakcije koje se odvijaju uz pomoć kriptovaluta su decentralizirane, odvijaju se bez posredovanja treće strane, odnosno banaka ili drugih finansijskih institucija. Osim decentraliziranog sustava, sve transakcije su javno vidljive i garantiraju anonimnost posjedovanja kriptovaluta kao vrijednosti i odvijanja samih transakcija. Transakcije kriptovaluta temeljene su na „blockchain“ tehnologiji.

Blockchain se može objasniti kao velika baza transakcija. Riječ je o podatkovnim blokovima transakcija koji su povezani u jednosmjerni lanac u kojem svaka nova karika, odnosno blok zavisi o vrijednosti prve starije karike. Baze transakcija su decentralizirane, odnosno ne postoji jedno tijelo koje upravlja bazama transakcija. Navedene baze su smještene širom interneta na mrežama računala i servera raznih korisnika i sve baze su sinkronizirane, odnosno jednake. Odvijanje transakcija bazirano je na kriptografiji i enkripciji korištenjem specifičnih matematičkih algoritama za kreiranje i verificiranje transakcija. Jednom kada se transakcija zada i potvrdi upisivanjem u blockchain (lanac blokova transakcija) ne može se obrisati, poništiti ili maknuti. Baza transakcija svih kriptovaluta je javno dostupna.

Sama anonimnost transakcija i prijenosa vrijednosti dovela je do sve veće upotrebe kriptovaluta u kriminalne svrhe kao što su pranje novca, prijevare i internetska trgovina nedopuštenom robom i uslugama.

Na samom početku, kriptovalute su se koristile za *pranje novca* i skrivanje nezakonito stecene imovinske koristi, međutim s vremenom su se počele koristiti i za druge oblike kriminalnih aktivnosti, odnosno kao *sredstvo plaćanja za nezakonitu robu i usluge* ili kao *sredstvo plaćanja otkupnine* za razne slučajeve ucjena.

Razvojem svijesti o uporabi digitalnih tehnologija sve veći je rast ulaganja građana u kriptovalute što dovodi i do porasta *slučajeva prijevara i krađa kriptovaluta*. U porastu su finansijske prijevare gdje se građani kroz razne lažne kampanje za ulaganje i trgovanje kriptovalutama od strane kriminalnih skupina obmanjuju da svoj novac ulažu u kupovinu kriptovalute gdje na kraju budu prevareni, a njihov novac odnosno kriptovalute ukradene.

Međunarodni organizirani kriminal brzo prihvata nove tehnologije, prilagođava korištenje računala i interneta počinjenju svih vrsta kaznenih djela pogotovo kibernetičkih. Nove generacije kriminalaca prerasle su u novu kriminalnu kategoriju, cyber kriminalci. Svi počinitelji kaznenih djela i kriminalne grupe su motivirani monetizacijom svojih aktivnosti, kao npr. u slučaju *ransomware* napada. Cilj je stjecanje protupravne imovinske koristi na način da prvo onemoguće korištenje podataka na računalnom sustavu žrtve te u zamjenu za pristup podacima (otključavanje) traže određenu novčanu vrijednost i to u virtualnim valutama. Iz

godine u godinu bilježi se porast *ransomware* napada te oni predstavljaju trenutno najveću globalnu prijetnju.

Već dugi niz godina uz legalni, otvoreni, internet egzistira i tzv. *Darkweb*. Radi se o dubljoj razini interneta, kojoj se pristupa putem specijaliziranih aplikacija, kao što je TOR internet preglednik. Najveći dio *Darkweba* obuhvaća trgovanje protuzakonitim proizvodima i uslugama, kao što su droga, oružje, zlonamjerni programi, osobni podaci, dječja pornografija, itd. Ukratko, sve ono što se ne može nabaviti legalnim načinom. Plaćanje se obavlja isključivo korištenjem virtualnih valuta. Isto tako se bilježi stalni porast kaznenih djela Računalnih prijevara, u kojima se žrtve navodi da ulože u trgovanje virtualnim valutama. Žrtve iz neznanja ustupe svoje osobne i bankovne podatke počiniteljima, koji na prijevaran način otuđe sredstva sa žrtvinih računa i u konačnici ih ostave bez njihovog novca. Otuđeni novac se isključivo ulaže u virtualne valute te one postaju primarno i dominanto sredstvo plaćanja izvršenja KD-a i pranja novca.

Prihodi ostvareni ovakvim kriminalnim aktivnostima sve su značajniji te imaju negativan utjecaj na sve društvene sfere od povjerenja u računalne tehnologije, ekonomiju, sigurnost, međunarodne odnose i sl.

S obzirom da su se kriptovalute razvile u široki sustav plaćanja, sam način odvijanja transakcija postavio je pitanja regulatornim agencijama na koji način regulirati trgovanje kriptovalutama. Mjenjačnice omogućavaju kupovinu i prodaju kriptovaluta za novac ili druge kriptovalute. S tim u vezi, uvedene su obveze mjenjačnicama koje omogućavaju trgovanje kriptovaluta da prikupljaju informacije o identitetu korisnika svojih usluga odnosno vlasnika računa u svojim mjenjačnicama. Podaci koje drže mjenjačnice predstavljaju jedini način da se identificiraju korisnici računa koji trguju kriptovalutama.

Unatoč sve većim regulatornim pravilima kriminalci nastoje prikriti trag na način da vrše višestruke zamjene kriptovaluta, prebacuju kriptovalute na više manjih računa (novčanika) kako bi prikrale trag i otežale praćenje transakcija. Iako su transakcije javno vidljive višestrukim prebacivanjem kriptovalute sve ih je teže pratiti. U praćenju i analizi transakcija kriptovaluta pomažu specijalizirani programi za praćenje kriptovaluta.

Za samo praćenje transakcija i bilo kakvu analizu virtualnih valuta, potrebno je šire znanje od onoga kojim raspolaže prosječni internetski korisnik ili policijski službenik. Čak ni samo znanje nije jamstvo za analizu virtualnih valuta nego je nužno raspolagati specijaliziranim alatima, te je bez alata i baza podataka nemoguće provesti kvalitetnu analizu te u konačnici kriminalističko istraživanje.

Nadalje, valja napomenuti da je prema podacima Europol-a iz 2021. godine (Izvor: EUROPOL SPOTLIGHT Cryptocurrencies: Tracing the evaluation of Criminal Finances) korištenje kriptovalute kao dijela kriminalnih shema u porastu, a prihvaćanje ovog sredstva plaćanja se ubrzava. Međutim, ukupni broj i vrijednost transakcija kriptovaluta povezanih s kriminalnim aktivnostima još uvijek predstavlja samo ograničen udio kriminalne ekonomije u usporedbi s gotovinom i drugim oblicima transakcija.

Posljednjih godina kriptovaluta se sve više koristi kao dio kriminalnih aktivnosti i za pranje nezakonito stečenih prihoda. Kriminalci su također postali sofisticirniji u korištenju kriptovaluta. Osim upotrebe kriptovaluta za prikrivanje tijeka novca u sklopu sve složenijih shema pranja novca, kriminalci sve više koriste kriptovalute kao sredstvo plaćanja ili kao valutu za investicijske prijevare. Broj slučajeva koji uključuju kriptovalute za financiranje terorizma i dalje je ograničen.

Propisi koji reguliraju korištenje kriptovaluta i povezani okviri protiv pranja novca postaju učinkovitiji. Poboljšana regulacija okruženja kriptovaluta sada zahtijeva od pružatelja usluga i

platformi prikupljanje više informacija o korisnicima i transakcijama, što je poboljšalo odgovor tijela za provedbu zakona na kriminalnu upotrebu kriptovaluta.

Uporaba kriptovaluta za kriminalne aktivnosti

Uporaba kriptovaluta za kriminalne aktivnosti više nije primarno ograničena na aktivnosti **kibernetičkog kriminala**, već se sada odnosi na sve vrste kriminala koji zahtijevaju prijenos novčane vrijednosti. Međutim, teško je procijeniti opseg i udio nedopuštene uporabe kriptovaluta kao dijela kriminalnih aktivnosti. Kriminalci i kriminalne mreže uključeni u ozbiljni i organizirani kriminal također se nastavljaju oslanjati na tradicionalni fiat novac i transakcije u velikoj mjeri, uz nove mogućnosti prijenosa vrijednosti.

Mreže za **pranje novca** specijalizirane za pranje novca velikih razmjera kao uslugu usvojile su kriptovalute i nude svoje usluge drugim kriminalcima, što može uključivati stjecanje ili trgovinu kriptovalutama, legalizaciju imovine stečene kriminalom i konačno unovčavanje na računima kriminalaca. Profesionalne mreže za pranje novca značajna su prijetnja i omogućuju djelovanje drugim kriminalnim mrežama. Tržišta na *Darkwebu* oglašavaju pružatelje usluga kriptovalute za pranje novca. Također nude informacije o tome kako kriminalci mogu unovčiti kriptovalute, primjerice zamjenom Bitcoin-a za poklon bonove ili prepaid debitne kartice.

Pranje novca glavna je kriminalna aktivnost povezana s nezakonitim korištenjem kriptovaluta. Rastuća popularnost i usvajanje kriptovaluta doveli su do njihove sve veće uporabe u shemama pranja novca. Ostale kriminalne aktivnosti koje pokazuju intenzivno korištenje kriptovaluta povezane su s korištenjem kriptovaluta kao načinom plaćanja za nedopuštene robe i usluge, lažnim ulaganjima u kriptovalute i kibernetičkim kriminalom.

Kriptovalute su također izbor sredstava plaćanja za kriminalnu robu i usluge, kao što su droga ili materijali o seksualnom zlostavljanju djece.

Predikatna kaznena djela

Prijevara je najčešće identificirano predikatno kazneno djelo za nezakonitu uporabu kriptovaluta, na koje se odnosi više od polovice identificiranih kriminalnih transakcija. Kriminalci uključeni u prijevaru koriste se profesionalnim (kripto) uslugama pranja novca ili uspostavljaju vlastite sheme pranja novca. Kriminalci uključeni u investicijske prijevarе posebno su vješti u korištenju kriptovaluta za usmjerenje nezakonite dobiti.

Prevaranti stvaraju web stranice namijenjene ulaganjima u kriptovalute ili oglašavaju unosna ulaganja i potiču ulagače da kreiraju račune na platformama za internetsko trgovanje. Alternativno, operateri iz poznatih pozivnih centara nude mogućnosti koje zahtijevaju mala početna ulaganja koja završavaju visokim profitom. Žrtve imaju dojam da mogu pratiti svoja ulaganja zahvaljujući internetskim platformama. Međutim, cijeli proces je obmana. Brokeri pokušavaju dobiti informacije o žrtvama koristeći tehnike društvenog inženjeringu, dok njihovo povjerenje stječu simuliranim trgovinskim aktivnostima.

U nekim slučajevima prevaranti prikupljaju kapital kako bi pokrenuli novu profitabilnu kriptovalutu koja zapravo ne postoji. Piramidalne sheme često su korištena metoda privlačenja ulagača s obećanjima visokih povrata ulaganja. Povećanje vrijednosti obećano investitorima samo je iluzija, i sve isplate ulagačima samo su sredstva prenesena od ulagača niže u piramidi. Članovi se potiču da u zamjenu za proviziju dovedu i druge.

Kriptovalute se sve više koriste za pranje prihoda ostvarenih **trgovinom drogom**. Posljednjih godina tijela za provedbu zakona EU-a provela su nekoliko istraživačkih radova vezano za pranje prihoda ostvarenih trgovinom drogom korištenjem kriptovaluta. Ove aktivnosti pranja novca velikih razmjera obično uključuju specijalizirane kriminalne mreže koje pružaju profesionalne usluge pranja kripto valuta.

Kibernetički kriminalci uvelike koriste kriptovalute koje posljedično moraju biti oprane, uložene ili unovčene. Prihodi od aktivnosti kibernetičkog kriminala obično ne zahtijevaju

konverziju jer su često već u kriptovalutama. Kibernetički kriminalci intenzivno koriste tehnike i usluge prikrivanja kako bi spriječili sljedivost transakcija.

Operativna saznanja i statistički podaci o kriminalističkim istraživanjima provedenim od strane policije u okviru kojih je utvrđena zloupotreba trgovine virtualnim valutama, s razradom po predikatnim kaznenim djelima (npr. računalne prijevare, droge i dr.)

U promatranom razdoblju, odnosno tijekom 2021. i 2022. godine, u dva slučaja evidentirana su dva prijavljena kaznena djela pranja novca povezana s predikatnim kaznenim djelima prijevara i računalna prijevara u okviru kojih je utvrđena zlouporaba trgovine virtualnim valutama.

Podaci koje drže kripto-mjenjačnice predstavljaju jedini način da se identificiraju korisnici računa koji trguju kriptovalutama. Mjenjačnice kriptovaluta su legitimna trgovачka društva koja su obveznici nacionalnih propisa o sprječavanju pranja novca i financiranja terorizma, te surađuju sa službama za provođenja zakona, čak i u slučajevima kada je u pitanju prekogranično pribavljanje podataka. Postoje primjeri dobre prakse pribavljanja podataka od strane hrvatske policije od mjenjačica kriptovaluta u drugim državama članicama EU, Velikoj Britaniji i SAD-u.

U promatranom razdoblju, počevši od 2021., u Hrvatskoj je zabilježeno više slučajeva investicijskih prijevara u kojima su inozemni kriminalci putem interneta obećavali brzu i višestruku zaradu na vrijednosti kriptovaluta, ali su prevareni građani RH na kraju ostali bez novca.

Riječ je o situacijama u kojima se kriminalne skupine iz inozemstva putem internetskih oglasa predstavljaju kao legitimna trgovачka društva, uvjeravajući svoje žrtve da će im osigurati zaradu investiranjem njihovog novca u kriptovalute.

No, u stvarnosti se pokazalo da se kriminalci često putem legitimnih aplikacija za udaljeni pristup računalima, poput aplikacije AnyDesk spajaju na računalo oštećenika uz njihov pristanak i putem internetskog bankarstva prebacuju novac s njihovih računa na račune otvorene na internetskim mjenjačnicama kriptovaluta.

Prevaranti potom konvertiraju novac u kriptovalute, najčešće bitcoine, te ih prenose na račune pod njihovim nadzorom pa oštećenici tako ostaju bez novca, često i bez više desetaka tisuća eura.

4.2. Financijsko-obavještajna analitika

Ured za sprječavanje pranja novca

Pravne i fizičke osobe koje obavljaju djelatnosti Pružatelja usluga razmjene virtualnih i fiducijarnih valuta i Pružatelja skrbničke usluge novčanika su od 1.1.2020. (ZSPNFT stupio na snagu u svibnju 2019.) obveznici primjene mjera, radnji i postupaka za sprječavanje i otkrivanje pranja novca i financiranja terorizma.

Nakon stupanja na snagu ZSPNFT, a prije 1.1.2020. HANFA i UZSPN su održali niz sastanaka s novim obveznicima s ciljem upoznavanja s obvezama provođenja mjera sprječavanja pranja novca i financiranja terorizma. Obveznici su od početka primjene mjera pokazali zavidnu razinu znanja u prepoznavanju sumnjivih transakcija i stranaka i prijavljivanja istih UZSPN-u. U razdoblju od 2020. do 2022. evidentiran je sljedeći broj obavijesti o sumnjivim transakcijama, osobama i sredstvima:

- 2020. – 6 obavijesti;

- 2021. - 8 obavijesti;
- 2022. – 36 obavijesti.

Slijedom jedne od obavijesti dostavljenih UZSPN od strane pružatelja usluga razmjene virtualnih i fiducijskih valuta, UZSPN je na temelju podataka zaprimljenih u obavijesti o sumnjivim transakcijama i dodatnih podataka prikupljenih od obveznika, blokirao sumnjuva sredstva na računu u banci, te slučaj sa sumnjom na pranje novca dostavio nadležnom općinskom državnom odvjetništvu na postupanje. U predmetu KO-DO-1309/2022 koji je vodilo Općinsko kazneno državno odvjetništvo u Zagrebu, 17.1.2023. donesena je pravomoćna osuđujuća presuda za pranje novca protiv inozemnog državljanina, slijedom koje je konfiscirano ukupno 1.440.100,00 kuna.

Porezna uprava

Pojavnosti vezane za transakcije u virtualnim valutama izazovi su za sve Porezne uprave. Obzirom na anonimnost koju pružaju transakcije vezane uz virtualne valute i nemogućnost praćenja istih, trenutno virtualne valute mogu biti podloga za prikrivanje nezakonite stečene imovinske koristi koja može potjecati od transakcija povezanih s utajom poreza i skrivanja pravog izvora novčanih sredstava.

4.3. Mjere za otklanjanje ranjivosti sektora virtualnih valuta za pranje novca

Prema podatcima nadležnih tijela utvrđene su sljedeće sumnjive aktivnosti zlouporabe virtualnih valuta za pranje novca:

- prodaja virtualne valute stečene prijevarom
- korištenje krivotvorenih osobnih dokumenata za identifikaciju kod obveznika koji vrši razmjenu virtualnih i fiducijskih valuta
- investicijske prijevare
- korištenje trećih osoba u Republici Hrvatskoj za kupnju virtualnih valuta sredstvima koja možebitno potječu od nezakonitih aktivnosti
- prikrivanje nezakonitih sredstava stečenih prostitutijom.

Sljedeće mjere imaju se provesti s ciljem smanjenja zlouporabe virtualnih valuta za pranje novca:

1. Obveznici će provoditi pojačane mjere dubinske analize stranaka čije poslovanje ima gore opisana obilježja sumnjivih aktivnosti, a s ciljem prepoznavanja i prijavljivanja sumnjivih sredstava UZSPN;
2. UZSPN će organizirati zajedničke radionice tijela kaznenog progona, ovlaštenih osoba kod obveznika i djelatnika UZSPN na kojima će se razmjenjivati stručna znanja, primjeri iz prakse s ciljem sprječavanja pranja novca u sektoru virtualnih valuta (posebno u odnosu na kriminalitet droga);
3. U svrhu uspješnog procesuiranja kaznenih djela kibernetičkog kriminala, kao i u svrhu traganja, privremenog oduzimanja i oduzimanja imovinske koristi stečene kaznenim djelom kojоj se nastoji prikriti nezakonito podrijetlo višestrukim kupovinama i zamjenama virtualnih valuta, potrebno je provesti zajedničke edukacije u cilju specijalizacije državnih odvjetnika za ovu vrstu kriminaliteta;
4. Jačanje resursa SSFI za istraživanje transakcija s virtualnim valutama nabavom IT alata i edukacija službenika SSFI kako bi u suradnji s USKOK, EPPO i policijom, koristeći pri tome i sve dostupne baze podataka i IT alate Porezne uprave, učinkovitije istraživali sumnjive transakcije i pranje novca povezano s virtualnim valutama u slučajevima organiziranog kriminaliteta, koruptivnih kaznenih djela i kaznenih djela na štetu sredstava EU.

5. Procjena rizika od prijenosa gotovine preko državne granice

5.1. Podaci o prijenosu gotovine preko državne granice

Broj prijavljenih odnosno neprijavljenih prijenosa gotovine u i iz EU:

U razdoblju od 3. lipnja 2021. do 31. prosinca 2022. godine evidentirano je 2987 prijavljenih odnosno neprijavljenih prijenosa gotovine.

Evidentirana su 102 neprijavljena prijenosa, od čega neprijavljenih 88, a 14 nepotpunih odnosno netočnih prijava.

Broj prijavljenih prijenosa gotovine iznosi 2885.

Podatci o prekršajnim postupcima (broj postupaka, iznosi i dr.):

U razdoblju od 3. lipnja 2021. do 31. prosinca 2022. evidentirana su 102 prekršajna postupka.

Iznos prenesene gotovine iznosi 3.012.348,07 EUR.

Podaci o broju prijenosa gotovine sa razradom po vlasnicima - fizičke ili pravne osobe:

- Fizičke osobe: 1144
- Pravne osobe: 1843.

Ukupan iznos prenesene gotovine u vlasništvu fizičkih osoba (s razradom po prijavljenom i neprijavljenom prijenosu):

- Fizička osoba (prijavljeni prijenos): 51.113.431,22 EUR
- Fizička osoba (neprijavljeni prijenos): 2.947.426,54 EUR.

Državljanstvo prenositelja gotovine u vlasništvu fizičkih osoba (s razradom po prijavljenom i neprijavljenom prijenosu)

Tablica 23

DRŽAVA	PRIJAVLJENI PRIJENOS	NEPRIJAVLJENI PRIJENOS
HRVATSKA	2172	32
BOSNA I HERCEGOVINA	208	34
SRBIJA	109	4
RUSIJA	63	7
UKRAJINA	42	3
NJEMAČKA	34	3
CRNA GORA	30	2
BUGARSKA	27	
ALBANIJA	23	1
SLOVENIJA	22	4
RUMUNJSKA	15	
AUSTRIJA	13	2
ŠVICARSKA	13	
TURSKA	12	1
UJEDINJENO KRALJEVSTVO	11	
SJEDINJENE AMERIČKE DRŽAVE	9	1

SJEVERNA MAKEDONIJA	8	
NIZOZEMSKA	7	
ITALIJA	7	1
ŠVEDSKA	6	
AUSTRALIJA	5	
EGIPAT	5	
KANADA	5	
IZRAEL	4	
FRANCUSKA	4	1
BELGIJA	3	
POLJSKA	3	1
BJELORUSIJA	2	1
FINSKA	2	
MAĐARSKA	2	
IRAN	2	
KOSOVO	2	1
AZERBEIGAN	1	
ČEŠKA	1	
GEORGIA	1	
HONG KONG	1	
INDIJA	1	1
LEBANON	1	
LITVA	1	
LUXEMBURG		1
MEXICO	1	
MICRONESIA	1	
MYANMAR	1	
NORVEŠKA	1	1
PORTUGAL	1	
SLOVAČKA	1	
SIRIJA	1	
ARGENTINA	1	
UKUPNO	2885	102

5.2. Mjere za otklanjanje ranjivosti kod prijenosa gotovine preko državne granice

Ukupni broj prijenosa gotovine preko vanjske granice Europske unije u razdoblju od 3.6.2021. do 31.12.2022. je 2987.

Od ukupnog broja prijenosa gotovine, broj 1843 se odnosi na pravne osobe, što čini 61,70 % ukupnih prijenosa. U pogledu pravnih osoba vlasnika gotovine, u najvećem broju se radi o prijenosima gotovine od strane banaka, koje za potrebe poslovanja prenose gotovinu u treću zemlju, u svoju poslovnicu. Tijekom dosadašnjeg razdoblja nisu evidentirane nepravilnosti u

pogledu takvih prijenosa gotovine, te se radilo o urednim prijavama gotovine carinskoj službi kao nadležnom tijelu.

Broj prijenosa od strane fizičkih osoba u razmatranom periodu bilo je 1144, od čega se u 102 slučaja radilo o nepravilnosti – deviznom prekršaju, što čini 8,91% ukupnih prijenosa od strane fizičkih osoba.

Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o deviznom poslovanju (NN 52/21) od dana 3. lipnja 2021. godine, Republika Hrvatska je osigurala punu primjenu Uredbe (EU) 2018/1672 o kontrolama gotovine koja se unosi i iznosi u/iz Europske unije, te je ustrojen i novi koncept sankcioniranja za prekršaje vezano uz nezakoniti prijenos gotovine preko državne granice izricanjem prekršajnih naloga na licu mjesta. Ministarstvo financija, Carinska uprava ostvarila je značajan porast u otkrivanju ovih prekršaja u odnosu na prijašnje godine.

Zakonom su propisane ovlasti carinskih službenika privremenog zadržavanja gotovine u rokovima propisanim Uredbom (EU) 2018/1672 u slučajevima kada nije ispunjena obveza prijavljivanja ili objavljivanja podataka na zahtjev ovlaštene službene osobe, uključujući i gotovinu koja se unosi u Republiku Hrvatsku iz druge države članice ili iznosi iz Republike Hrvatske u drugu državu članicu, kao i u slučajevima prijenosa gotovine u vezi s kojom postoje naznake kriminalne aktivnosti, neovisno radi li se o gotovini u pratnji ili bez pratnje i neovisno o iznosu, odnosno ispod praga od 10.000 eura. U slučajevima sumnji na kriminalne aktivnosti Carinska uprava obavlja potrebne komunikacije s Državnim odvjetništvom.

Slijedom naprijed navedenih i analiziranih podatka prepoznate su aktivnosti koje je potrebno poduzimati s ciljem jačanja borbe protiv pranja novca počinjenog u okviru organiziranih kriminalnih skupina:

1. Carinska uprava i UZSPN će organizirati zajedničke radionice tijela kaznenog progona, carinskih službenika i djelatnika UZSPN na kojima će se razmjenjivati stručna znanja, primjeri iz prakse s ciljem sprječavanja pranja novca i financiranja terorizma prijenosom gotovine preko državne granice.

6. Procjena rizika neprofitnih organizacija od financiranja terorizma u Republici Hrvatskoj

6.1. Uvod – međunarodni standardi i domaći zakonodavni okvir

Procjena rizika neprofitnih organizacija (u dalnjem tekstu: NPO) od financiranja terorizma u Republici Hrvatskoj provedena je s ciljem utvrđivanja ranjivosti NPO sektora od financiranja terorizma, odnosno s ciljem identifikacije vrste neprofitnih organizacija koje na temelju svojih aktivnosti mogu biti ranjive za zloupotrebu od financiranja terorizma.

Sukladno definiciji FATF-a, teroristi i terorističke organizacije iskorištavaju NPO sektor za prikupljanje i premještanje sredstava, pružanje logističke potpore, poticanje novačenja terorista ili na drugi način podržavaju terorističke organizacije i operacije. Obzirom kako FATF neprofitne organizacije koje su ranjive za financiranje terorizma identificira one NPO koje se primarno bave prikupljanjem ili isplatom sredstava u svrhe kao što su dobrovorne, vjerske, kulturne, obrazovne ili društvene svrhe ili za provođenje drugih vrsta "dobrih djela"³, Republika Hrvatska provodi procjenu rizika s ciljem identifikacije takvih NPO u Republici Hrvatskoj, odnosno procjenjuje rizike od financiranja terorizma kojima su NPO izložene, s ciljem određivanja mjera za otklanjanje identificiranih rizika.

6.1.1. Ranjivosti NPO za financiranje terorizma

Neprofitne organizacije su sastavni dio suvremenog globalnog okruženja i igraju značajnu ulogu u borbi protiv terorizma. NPO sektor također tradicionalno uživa značajno povjerenje javnosti, što je jedan od preduvjeta uspjehnosti NPO u postizanju svojih ciljeva. Unatoč tome, aktivnosti NPO mogu postati mete onih čiji ciljevi nisu isključivo dobromanjerni. Najekstremniju prijetnju zloupotrebe NPO predstavljaju oni koji se bave terorističkim aktivnostima. Dok velika većina NPO-a radi na poboljšanju života ljudi diljem svijeta, mali broj organizacija i pojedinaca iskoristio je sektor NPO-a iz potpuno suprotnih razloga: za podršku onima koji sudjeluju u terorizmu ili podršku terorističkim organizacijama.

Pregledom dostupnih studija međunarodnih slučajeva identificirano je pet kategorija zloupotrebe NPO za financiranje terorizma:

- *Preusmjeravanje sredstava* - metoda koja se odnosi na finansijska sredstva unutar NPO sektora. Za preusmjeravanje sredstava s ciljem financiranja terorizma odgovorni su članovi NPO ili strani partneri NPO-a. Riječ je o najzastupljenijoj metodi zloupotrebe NPO za financiranje terorističkih skupina i aktivnosti. U ovoj tipologiji, sredstva prikupljena od strane NPO za humanitarne programe - pomoć u katastrofama, humanitarnu pomoć, kulturne centre, pomoć za siromaštvo, pomoć u obrazovanju - u nekom se trenutku preusmjeravaju na potporu terorizmu.
- NPO ili njihovi članovi su *svjesno ili nesvjesno povezani s terorističkom organizacijom*. U tim slučajevima, NPO bi se mogao zloupotrijebiti za višestruke svrhe, uključujući opću logističku podršku terorističkoj organizaciji.

---

³ stranica 39. dokumenta FATF Methodology

[file:///C:/Users/abilus/Downloads/FATF%20Methodology%202022%20Feb%202013%20\(2\).pdf](file:///C:/Users/abilus/Downloads/FATF%20Methodology%202022%20Feb%202013%20(2).pdf)

- NPO se zloupotrebljavaju za pružanje podrške *aktivnostima novacjenja* od strane terorističkih subjekata. Poznati su slučajevi tzv. korumpiranja dobromanjernih obrazovnih aktivnosti koje financiraju NPO u rizičnim područjima, u kojima su obrazovne aktivnosti za koje su NPO prikupljali sredstva zloupotrebljavaju za novačenje novih članova terorističkih organizacija.
- Programi koje financiraju NPO namijenjeni podršci legitimnih humanitarnih svrha manipuliraju se na *mjestu isporuke* kako bi se podržao terorizam, na koji način inozemni akteri zloupotrebljavaju dobromjerne programe NPO.
- Zlouporaba NPO sektora *lažnim predstavljanjem*. Identificirani su slučajevi u kojima pojedinci ili skupine pojedinaca povezani s terorističkim skupinama ili organizacijama lažno tvrde da djeluju u ime postojećih legitimnih neprofitnih organizacija.

Većina dostupnih inozemnih slučajeva ukazuje na transnacionalna obilježja zlouporabe NPO, odnosno veliki dio rizika za NPO sektor od terorističke zlouporabe dolazi od međunarodnih terorističkih subjekata koji premještaju resurse u državu ili iz nje. U Republici Hrvatskoj tijekom ranijih procjena rizika nisu zabilježeni slučajevi zlouporabe NPO od strane terorista ili terorističkih organizacija.

Studije inozemnih slučajeva zlouporabe NPO su vezane isključivo uz NPO koje obavljaju tzv. „*service activities*“ u koje spadaju stanovanje, zdravstvo, obrazovanje i socijalne usluge, dok nisu identificirani slučajevi zlouporaba NPO koje se bave tzv. „*expressive activities*“ u koje spadaju zastupanje, sport i rekreacija, umjetnost i kultura te religija. Štoviše, studije slučaja i dostupna istraživanja pokazuju da postoji veći rizik od zlouporabe NPO koje provode aktivnosti u okruženju koje je također meta djelovanja terorističkih skupina.

6.1.2. Normativni okvir za djelovanje udruga u Republici Hrvatskoj⁴

U lipnju 2014. godine donesen je Zakon o udrugama (Narodne novine, broj 74/14, 70/17, 98/19, 151/22) koji stavlja veliki naglasak na transparentnost i javnost poslovanja udruga te predviđa da će novi Registar udruga, uz statut udruga i ostale podatke o radu udruga, omogućavati pristup izvješćima o finansijskom poslovanju udruga s propisanom dokumentacijom. U skladu sa Zakonom, donesen je podzakonski akt koji podrobničije uređuje područje propisano Zakonom: Pravilnik o sadržaju i načinu vođenja Registra udruga Republike Hrvatske i Registra stranih udruga u Republici Hrvatskoj (4/15 i 14/20).

Radi preglednosti i jednostavnijeg poduzimanja pojedinih koraka pri osnivanju udruge, Ured za udruge Vlade Republike Hrvatske i Nacionalna zaklada za razvoj civilnoga društva izdali su Vodič za osnivanje udruge. U Vodiču su istaknute ključne odredbe Zakona o udrugama, Pravilnika o sadržaju i načinu vođenja Registra udruga RH i Registra stranih udruga u RH vezane uz postupak osnivanja i registracije udruga, a dodatno su naglašene odredbe koje su novina u odnosu na Zakon o udrugama koji je bio na snazi do 1. listopada 2014. godine.

U ožujku 2015. usvojena je i Uredba o kriterijima, mjerilima i postupcima financiranja i ugovaranja programa i projekata od interesa za opće dobro koje provode udruge (NN 26/15 i 37/21) kojom se utvrđuju kriteriji, mjerila i postupci koje nadležna državna tijela, Vladini uredi i tijela i druge javne institucije, a na odgovarajući način i jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, javna trgovačka društva i druga javno pravna tijela primjenjuju prilikom odobravanja finansijskih sredstava iz javnih izvora udrugama. Primjenjivanjem

---

⁴ Izvor – web stranica Ureda za udruge Vlade RH

navedenih kriterija, mjerila i postupaka očekuje se učinkovitije, racionalnije i transparentnije korištenje dodijeljenih sredstava.

Shodno odredbama Uredbe, Ured za udruge Vlade Republike Hrvatske objavio je Priručnik za postupanje u primjeni Uredbe. Priručnik predstavlja detaljnu uputu tijelima državne, regionalne i lokalne uprave, Vladinim uredima i tijelima, kao i drugim javnim institucijama koje dodjeljuju finansijske i nefinansijske podrške iz javnih izvora za projekte i programe od interesa za opće dobro koje provode udruge.

Struktura Priručnika slijedi temeljne standarde planiranja, provedbe, praćenja i vrednovanja financiranja koje propisuje Uredba nastojeći dati što je moguće više konkretnih primjera i pojašnjenja iz prakse.

6.1.3. Financijsko poslovanje i računovodstvo neprofitnih organizacija u Republici Hrvatskoj⁵

U listopadu 2014. godine donesen je Zakon o finansijskom poslovanju i računovodstvu neprofitnih organizacija (Narodne novine, br. 121/14 i 114/22; u dalnjem tekstu: Zakon) koji je stupio na snagu 1. siječnja 2015. godine. Zakon sveobuhvatno uređuje sustav finansijskog poslovanja, računovodstva te nadzora nad finansijskim poslovanjem i računovodstvom neprofitnih organizacija. Temeljem Zakona donesena su tri pravilnika:

- Pravilnik o neprofitnom računovodstvu i računskom planu (Narodne novine, br. 1/15, 25/17, 96/18, 103/18 i 134/22),
- Pravilnika o izvještavanju u neprofitnom računovodstvu i Registru neprofitnih organizacija (Narodne novine, br. 31/15, 67/17, 115/18 i 21/21) i
- Pravilnik o sustavu finansijskog upravljanja i kontrola, izradi i izvršavanju finansijskih planova neprofitnih organizacija (Narodne novine, br. 119/15 i 134/22).

Zakonom je uvedena obveza dostave finansijskih izvještaja za sve neprofitne organizacije, ali prilagođeno visini prihoda i vrijednosti imovine te javna objava finansijskih izvještaja kroz Registar neprofitnih organizacija kojeg vodi Ministarstvo financija.

Upis u Registar obvezan je za sve pravne osobe koje su sukladno čl. 2. st. 1. Zakona obveznici primjene Zakona, a to su: domaće i strane udruge i njihovi savezi, zaklade, ustanove, umjetničke organizacije, komore, sindikati, udruge poslodavaca, sve druge pravne osobe kojima temeljni cilj osnivanja i djelovanja nije stjecanje dobiti, za koje iz posebnih propisa proizlazi da su neprofitnog karaktera.

Na političke stranke odnose se odredbe Zakona vezane uz vođenje poslovnih knjiga i upis u Registar neprofitnih organizacija.

Na vjerske zajednice odnose se isključivo one odredbe Zakona koje uređuju obveznu dostavu izvještaja o potrošnji proračunskih sredstava, kontrole na licu mjesta od strane nadležnih tijela državne uprave i jedinica područne (regionalne) ili lokalne samouprave koja su doznačila proračunska sredstva.

Neprofitne organizacije upisuju se u Registar neprofitnih organizacija nakon upisa u matične registre ili druge oblike osnivanja u roku od 60 dana od upisa u matični registar, na temelju podataka iz Obrasca Registar neprofitnih organizacija (Obrazac: RNO) koji se u elektroničkom obliku nalazi na web stranici Ministarstva financija.

---

⁵ Izvor – web stranica Ministarstva financija

6.1.4. Kazneno djelo Financiranje terorizma

Kazneno djelo financiranje terorizma normirano je u članku 98. Kaznenog zakona Republike Hrvatske. Ovo kazneno djelo se nalazi u grupi kaznenih djela protiv čovječnosti i ljudskog dostojanstva. Svim tim djelima je zajedničko da se temelje na međunarodnom pravu, dakle, njima se štite vrijednosti od općeg - međunarodnog značaja koje su utvrđene u brojnim konvencijama. Radi se o kaznenim djelima koja zbog svoje prirode ugrožavaju temeljne vrijednosti svake pojedine zemlje te predstavljaju ozbiljnu prijetnju i za cijelu međunarodnu zajednicu. Prema tome, terorizam, a onda s njim vrlo usko povezano kazneno djelo financiranje terorizma, su kaznena djela koja zbog načina počinjanja i posljedica koje mogu proizvesti, predstavljaju globalnu opasnost za sigurnost ljudi i imovine kao i temeljne političke, sigurnosne i ekonomski strukture društva. Stoga je prevencija i kaznenopravna zaštita u odnosu na ta kaznenih djela od primarnog interesa za svaku državu.

Počinitelj kaznenog djela financiranja terorizma je svatko tko izravno ili neizravno daje ili prikuplja sredstva s ciljem da se ona koriste ili znajući da će se koristiti, u potpunosti ili djelomično, u svrhu:

- činjenja ili doprinosu u činjenju jednog ili više kaznenih djela terorizma, javnog poticanja na terorizam, novačenje za terorizam, obuka za terorizam, putovanje u svrhu terorizma, terorističkog udruženja i pripremanja kaznenih djela protiv vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravom ili
- činjenja jednog ili više kaznenih djela otmice, uništenja ili oštećenja javnih naprava, zloupotrebe radioaktivnih tvari, napada na zrakoplov, brod ili nepokretnu platformu, ugrožavanja prometa opasnom radnjom ili sredstvom, ubojstva osobe pod međunarodnom zaštitom, otmice osobe pod međunarodnom zaštitom, napada na osobu pod međunarodnom zaštitom i prijetnje osobi pod međunarodnom zaštitom i drugog kaznenog djela kojem je cilj prouzročiti smrti ili teške tjelesne ozljede civila, a u svrhu zastrašivanja stanovništva ili kako bi se neku državu ili međunarodnu organizaciju prisililo da nešto učini ili ne učini.

Kazneno djelo financiranje terorizma sankcionira i samo davanje ili prikupljanje sredstava koja će koristiti teroristi ili terorističko udruženje, odnosno nije nužno da su sredstva doista iskorištena za počinjenje nekog od terorističkih kaznenih djela.

6.2. Identifikacija vrste NPO ranjivih za zlouporabu od financiranja terorizma

NPO ranjive za financiranje terorizma su one koje se primarno bave prikupljanjem ili isplatom sredstava u svrhe kao što su dobrovorne, vjerske, kulturne, obrazovne ili društvene svrhe ili za provođenje drugih vrsta "dobrih djela".

Pretraživanjem Registra udruga prema području djelovanja (I. razina Klasifikacije) i djelatnosti udruge (II. razina Klasifikacije) u području **socijalne djelatnosti** (I. razina) djeluje ukupno 5683 udruga. Humanitarna pomoć je II. razina u području socijalne djelatnosti i tu je registrirano 2266 udruga. Pod socijalnom djelatnosti na II. razini imamo još djelatnost socijalne usluge (3031 registrirana udruga), djelatnost socijalna pomoć i podrška (3950 registriranih udruga), solidarna posmrtna pripomoć (177 registriranih udruga) i ostale socijalne djelatnosti (711 registriranih udruga). U području **Kultura i umjetnost** (I. razina) registrirano je 9695 aktivnih udruga. U području **Duhovnost** registrirano je 1180 aktivnih udruga. U području

Obrazovanja (II. razina) registrirano je 5036 aktivnih udruga, a to je djelatnost u području Obrazovanja, znanosti i istraživanja.

Analizom podataka iz Registra, identificirane su sljedeće djelatnosti NPO koje ulaze u okvir definicije ranjivosti NPO sektora za financiranje terorizma:

- Ostale članske organizacije
- Socijalna skrb
- Religijska poduka
- Djelatnost vjerskih organizacija.

Za preostalih 12.352 neprofitnih organizacija, (koji je broj generiran iz tri različite vrste neprofitnih organizacija – Udruga 12.091, Zaklada 231 i Ustanova 30), uzimajući u obzir poznate načine zlouporabe neprofitnih organizacija kao i okolnosti karakteristične za Republiku Hrvatsku, analiza je izrađena na temelju podataka prikupljenih iz finansijskih izvješća za 2021. godinu:

- primici od donacija međunarodnih organizacija – ukupno 327 neprofitnih organizacija primilo je donacije međunarodnih organizacija u ukupnom iznosu od 116.648.597 kn (od najvišeg 7.386.555 kn, do najnižeg 375 kn);
- ostale nespecificirane donacije u korist neprofitnih organizacija - ukupno 744 neprofitne organizacije primile su ostale donacije u ukupnom iznosu od 53.917.923 kn (od najviše 6.445.607 kn, do najniže 1 kn);
- donacije NPO-a – ukupno 431 NPO-a u ukupnom iznosu od 7.713.594 kn (od najvišeg 1.050.000 kn, do najnižeg 1 kn).

NPO svoje finansijske aktivnosti obavljaju putem bankovnih računa otvorenih kod banaka koje posluju u Republici Hrvatskoj. Podaci iz Jedinstvenog registra bankovnih računa pokazuju da ukupno 29.456 udruga (29.222) i zaklada (234) imaju ukupno 36.597 bankovnih računa (udruga 36.257, zaklada 340). Što se tiče stvarnih vlasnika, velika većina stvarnih vlasnika NPO su hrvatski državljanici.

6.3. Upitnik za sudjelovanje NPO u procjeni rizika ranjivosti na financiranje terorizma

Distribucijom i prikupljanjem podataka iz upitnika za potrebe procjene rizika ranjivosti neprofitnih organizacija na financiranje terorizma u Republici Hrvatskoj osigurano je aktivno sudjelovanje NPO sektora u procjeni rizika ranjivosti na financiranje terorizma. Na izradi upitnika surađivali su Ured za udruge Vlade Republike Hrvatske i UZSPN. Rezultati procjene rizika biti će prezentirani NPO sektoru zajedno s aktivnostima koje će se provoditi s ciljem smanjenja rizika od financiranja terorizma.

Upitnik se sastojao od 7 pitanja:

1. Pravno ustrojeni oblik neprofitne organizacije

Udruga

Zaklada

Ustanova

Vjerska zajednica

Ostalo (navedite vaš pravno ustrojeni oblik ili registar u koji ste upisani)

2. Područje djelovanja neprofitne organizacije sukladno Klasifikaciji djelatnosti u Registru udruga (označite jedno ili više područja djelovanja)

Branitelji i stradalnici; Demokratska politička kultura; Duhovnost; Gospodarstvo; Hobistička djelatnost; Kultura i umjetnost; Ljudska prava; Međunarodna suradnja; Obrazovanje, znanost i istraživanje; Održivi razvoj; Socijalna djelatnost; Humanitarna pomoć; Sport; Tehnička kultura; Zaštita zdravlja; Zaštita okoliša i prirode; Zaštita i spašavanje; Ostalo.

3. Prihodi neprofitne organizacije u 2020., 2021. i 2022. godini (označite jedan ili više izvora prihoda):

Donacija iz proračuna Republike Hrvatske; Donacija iz proračuna jedinica lokalne ili područne (regionalne) samouprave; Prihodi od članarina; Prihodi od domaćih trgovačkih društava; Prihodi od domaćih neprofitnih organizacija; Prihodi od fizičkih osoba u Republici Hrvatskoj; Prihodi od institucija EU; Prihodi od prodaje roba i pružanja usluga; Prihodi od inozemnih vlada; Prihodi od inozemnih organizacija; Prihodi od inozemnih trgovačkih društava; Prihodi od inozemnih neprofitnih organizacija; Prihodi od fizičkih osoba u inozemstvu.

4. Neprofitna organizacija je zaprimila prihode/donacije iz inozemstva u 2020., 2021. ili 2022. godini:

Da

Ne

5. Ako je odgovor na 4. pitanje Da, molimo navedite državu/e iz kojih/u kojima je neprofitna organizacija prikupila prihode/donacije, kao i ukupan iznos prikupljenih prihoda/donacija u navedenim državama tijekom 2020., 2021. i 2022. godine.

Molimo unesite podatke u tekstualni okvir na niže opisani način:

Država A (navesti ime države) - prikupljeno ukupno (navesti ukupan iznos)

Država B (navesti ime države) - prikupljeno ukupno (navesti ukupan iznos)

Država C (navesti ime države) - prikupljeno ukupno (navesti ukupan iznos)

6. Neprofitna organizacija je u 2020., 2021. ili 2022. godini dala donacije u inozemstvu:

Da

Ne

7. Ako je odgovor na 6. pitanje Da, molimo navedite državu/e krajnjih korisnika kojima je neprofitna organizacija dala donacije u 2020., 2021. i 2022. godini, kao i ukupan iznos vrijednosti donacija danih krajnjim korisnicima u navedenim državama tijekom 2020., 2021. i 2022. godine.

Molimo unesite podatke u tekstualni okvir na niže opisani način:

Država A (navesti ime države) - donirano ukupno (navesti ukupan iznos)

Država B (navesti ime države) - donirano ukupno (navesti ukupan iznos)

Država C (navesti ime države) - donirano ukupno (navesti ukupan iznos)

6.3.1. Analiza podataka prikupljenih upitnikom

Prikupljeno je ukupno 868 ispunjenih upitnika, od čega su 97,5% ili 846 podataka dostavile udruge, dok su preostalih 2,5% ili 22 ispunjenih upitnika dostavile zaklade, ustanove, vjerske zajednice, zadruge, sindikati, savezi udruga i sportski savezi.

Vezano za područje djelovanja NPO koje su sudjelovale u procjeni, uz napomenu kako određeni broj NPO ima više područja djelovanja, najzastupljeniji su:

- Kultura i umjetnost – 36,8% (ukupno 319 ispunjenih upitnika)
- Socijalna djelatnost – 30% (ukupno 260 ispunjenih upitnika)
- Obrazovanje, znanost i istraživanje – 21,7% (ukupno 188 ispunjenih upitnika)
- Ljudska prava – 17,3% (ukupno 150 ispunjenih upitnika)
- Humanitarna pomoć – 11,2% (ukupno 97 ispunjenih upitnika).

Analizom izvora prihoda NPO koji su sudjelovali u procjeni utvrđeni su sljedeći izvori prihoda NPO:

- Prihodi od članarina – 65,2%
- Donacije iz proračuna JLPS – 54,1%
- Donacije iz proračuna RH – 47%
- Prihodi od domaćih trgovačkih društava – 32,9%
- Prihodi od fizičkih osoba u RH – 31,7%
- Prihodi od institucija EU – 22,9%
- Prihodi od prodaje roba i obavljanja usluga – 20,9%
- Prihodi od domaćih NPO – 11,6%.

Osim prihoda od institucija EU, niti jedna ostala vrsta prihoda iz inozemstva (inozemne vlade, trgovačka društva, fizičke osobe, NPO) ne prelazi 5% izvora prihoda domaćih NPO.

Dalnjom analizom prikupljenih podataka vidljivo je kako 86,2% NPO koje su sudjelovale u procjeni nije zaprimilo prihode iz inozemstva, odnosno 120 NPO ili njih 13,8% zaprimilo je prihode iz inozemstva. Detaljna analiza država iz kojih su prikupljeni prihodi pokazala je kako je u velikoj većini slučajeva riječ o državama članicama EU ili SAD-u, dok je u tek nekoliko slučajeva izvor prihoda u BIH i Srbiji.

U odnosu na pitanje donacija u inozemstvu, 97,5% NPO je navelo kako nisu dali donacije u kojima su krajnji korisnici donacija u inozemstvu. Detaljna analiza preostalih 22 NPO koji su u razdoblju od 2020. do 2022. dali donacije u inozemstvu, ne ukazuje na ponavljajući uzorak već je vidljivo kako su donacije davane krajnjim korisnicima u državama članicama EU, Ukrajini, susjednim zemljama i u zemljama jugoistočne Afrike.

Zaključak

Uključivanjem NPO sektora u procjenu ranjivosti prikupljeni su vrijedni podatci koji do sada nisu bili analizirani na ovako velikom uzorku. Analizom podataka utvrđena je niža razina ranjivosti NPO sektora za financiranje terorizma kako u pogledu izvora sredstava koja koriste u obavljanju svoje djelatnosti, tako i u pogledu krajnjih korisnika donacija odnosno primatelja novčanih donacija ili druge vrste pomoći koju NPO pružaju u svojem djelovanju.

6.4. Analiza Porezne uprave - SSFI

Porezna uprava je upotrebom IT sustava provela analizu NPO kreiranjem kompozitnog modela koji sadrži dva rizika.

1) Prvi rizik provjerava neprofitne organizacije prema adresi sjedišta ili osnivanja.

Koristeći podatke OIB sustava analizirana je povezanost s rizičnim državama. Naime, adrese sjedišta ili mjesta osnivanja neprofitnih organizacija uspoređene su s državama koje se nalaze

na „Listi visokorizičnih trećih država sa strateškim nedostacima u sustavima sprječavanja pranja novca i financiranja terorizma“. Potom je za neprofitne organizacije koje imaju navedenu poveznicu utvrđeno imaju li u promatranom razdoblju do datuma izvještaja ostvareni potražni vanjski promet preko transakcijskih računa i/ili finansijska sredstva i salda štednji i depozita udruge, dakle koriste li hrvatski bankarski sustav za obavljanje novčanih transakcija.

ZAKLJUČAK: Prema prvom kriteriju, od 73.482 ukupno obuhvaćenih pravnih subjekata, njih 40 je iz rizičnih zemalja ali nemaju novčani promet na bankovnim računima u RH.

2) Drugi rizik provjerava subjekte prema prebivalištu ili državi rođenja vlasnika ili odgovornih osoba analizirane pravne osobe.

Prema drugom kriteriju, analizirana je možebitna povezanost NPO s visokorizičnim državama prema adresama prebivališta (sjedišta) odnosno državama rođenja odgovornih osoba i/ili vlasnika pravnih osoba usporedbom s „Listom visokorizičnih trećih država sa strateškim nedostacima u sustavima sprječavanja pranja novca i financiranja terorizma“. Za neprofitne organizacije koje imaju navedenu poveznicu provjerovalo je imaju li u promatranom razdoblju do datuma izvještaja ostvareni potražni vanjski promet preko transakcijskih računa i/ili finansijska sredstva i salda štednji i depozita udruge, dakle koriste li hrvatski bankarski sustav za obavljanje novčanih transakcija.

ZAKLJUČAK: Prema drugom kriteriju, obuhvaćeno je 99.011 odgovornih osoba i/ili osnivača kod 57.797 pravnih osoba (najviše udruga = 52.477) i pronađeno 40 pravnih osoba s potencijalno višim rizikom, od čega 26 pravnih osoba ima otvorene bankovne račune u Republici Hrvatskoj.

U nastavku dajemo tablični prikaz provedene analize i pregled pravnih osoba obuhvaćenih analizom:

Tablica 24

Analiza NPO i sličnih subjekata (siječanj 2021. - veljača 2023.)	Kriterij 1 - adresa sjedišta ili osnivanja			Kriterij 2 - država rođenja, prebivališta ili sjedišta odgovorne osobe ili vlasnika		
Pravni oblik (subjekt)	Broj obuhvaćenih subjekata provjerom adrese sjedišta ili osnivanja	Broj rizičnih subjekata po adresi sjedišta ili osnivanja	Od rizičnih - broj subjekata s prometom bankovnih računa u RH 2021. - 2023.	Broj obuhvaćenih vlasnika ili odgovornih osoba provjerom adrese prebivališta, sjedišta i države rođenja	Broj rizičnih subjekata prema državi prebivališta, sjedišta ili rođenja vlasnika ili odgovorne osobe	Od rizičnih - broj subjekata s prometom bankovnih računa u RH 2021. - 2023.
022 - udruga - domaća	52.477			88.120	34	23
023 - udruga - strana	290	3				
024 - udruga više razine	26					
025 - ustanova	4.437			8.724	5	3
026 - zajednica ustanova	4			18		
045 - fondovi	61					

049 - zaklade	330						
050 - fundacije	3						
052 - društvene organizacije	6.140						
053 - udruge građana	1.887						
054 - ostali oblici organiziranja	1.562	14					
055 - ostale organizacije	2.863						
056 - druga osoba za koju je propisan upis	85			150			
057 - zadruga	815			1.999	1		
067 - vjerska zajednica	658						
071 - predstavništvo - inozemno	496	2					
084 - umjetnička organizacija	344						
085 - zaklade - strane	84	1					
086 - fundacije - strane	761	20					
099 - nenovčani investicijski fondovi	158						
999 - nepoznato	1						
Ukupno	73.482	40	0	99.011	40	26	

Napomena: u jednoj pravnoj osobi može biti više odgovornih osoba ili osnivača.

6.5. Mjere za otklanjanje ranjivosti NPO sektora od financiranja terorizma

Uzimajući u obzir identificirane zloupotrebe NPO od strane terorista i terorističkih organizacija, kao i prijetnju koju terorizam predstavlja međunarodnoj zajednici od ključnog je značaja da kako NPO tako i donatorska zajednica uzmu u obzir sljedeće mjere prilikom provođenja svojih dobrotvornih i drugih aktivnosti:

- Transparentnost podataka o subjektima kojima planirate donirati sredstva. U Republici Hrvatskoj dostupni su registri koji sadrže osnove podatke o NPO (<https://registri-npo-mpu.gov.hr/#!udruge>, <https://registri-npo-mpu.gov.hr/#!zaklade>, <https://registri-npo-mpu.gov.hr/#!strane-udruge>) odnosno podatke o finansijskoj transparentnosti istih (<https://banovac.mfin.hr/rnoprt/>).
- Ažurnost odnosno sadržaj web stranice subjekta kojem planirate donirati sredstva, te provjera subjekata odnosno projekata kojima planirate donirati sredstva putem društvenih mreža.
- Provjera dostupnih informacija vezanih za rizike od financiranja terorizma u odnosu na pojedine države, kao što su informacije dostupne u *Global Terrorism Indeks* (<https://www.visionofhumanity.org/wp-content/uploads/2023/03/GTI-2023-web.pdf>)
- Na kredibilitet NPO pozitivno utječe postojanje dokumentirane procedure i kriterija za izbor partnerskih organizacija. Kriteriji mogu uključivati zahtjev da partnerska organizacija ima ranija iskustva u projektima, odnosno da su već primili sredstva od svoje vlade ili od međunarodne organizacije, te da poštuju zakonske i porezne obveze.

- U slučajevima humanitarne pomoći ili druge vrste djelovanja na visokorizičnim područjima potrebno je razviti smjernice za provjeru donatora ili vanjskih partnera s ciljem sprječavanja zlouporabe korištenja prikupljenih sredstava.
- Prijenos finansijskih sredstava korištenjem reguliranih kreditnih institucija kako bi se osiguralo praćenje sredstava do isporuke usluge ili humanitarne pomoći krajnjem korisniku. Preporučeno je izbjegavati neformalne sustave prijenosa sredstava, odnosno korištenje gotovine smanjiti na najmanju moguću mjeru.
- Izbjegavanje donacije sredstava nepoznatim tražiteljima koji vam se obraćaju putem maila ili na drugi udaljeni način. Osim realne prijetnje da će postati žrtva prijevare, postoji i dodatni rizik da su donirana sredstva u konačnici namijenjena terorističkim organizacijama.
- Provjeriti da subjekti ili osobe kojima planirate donirati sredstva nisu pod bilo kojom vrstom međunarodnih mjera ograničavanja (link na interaktivnu kartu sa sankcijskim režimima UN i EU <https://www.sanctionsmap.eu/#/main>).

S ciljem osiguravanja daljnog izbjegavanje zlouporabe NPO sektora za financiranje terorizma, nadležna tijela će poduzimati sljedeće preventivne mjere:

- Provođenje sveobuhvatnih finansijskih istraživačkih radionica na temu sprječavanja zlouporabe NPO za financiranje terorizma;
- Provođenje nadzornih aktivnosti kod onih NPO za koje je procjenom rizika utvrđena ranjivost na financiranje terorizma;
- Zajedničke radionice nadležnih tijela na temu sprječavanja zlouporabe NPO za financiranje terorizma, te prezentiranje relevantnih informacija NPO zajednicama.

7. Procjena rizika od financiranja terorizma u Republici Hrvatskoj

Terorizam, u svim svojim oblicima i manifestacijama, i dalje je najneposrednija asimetrična i transnacionalna prijetnja EU državama i ostatku svijeta.

Terorističke aktivnosti islamskih predznaka (koje provode tzv. *Islamska Država* - ISIL, *Al Qaida* - AQ i druge terorističke organizacije i njihove podružnice, kao i pridružene ili inspirirane mreže, skupine, uključujući pojedince) i dalje prijete zapadnim civilizacijama. Ishodišta prijetnje su krizna žarišta na područjima djelovanja globalnih terorističkih organizacija (Bliski istok, Arapski poluotok, srednja i jugoistočna Azija, Sjeverna Afrika, Sahel irog Afrike), a među značajnim terorističkim ciljevima su Europa i ostale zapadne zemlje.

Uz islamsku, terorističku prijetnju EU proizlazi i od sljedbenika drugih ideologija s nasilnom komponentom, poput ekstremno desnih i ekstremno lijevih ideologija, a godišnji broj incidenata je 2019/2020 bio i učestaliji od onih islamskog predznaka.

Skupine/organizacije sljedbenika spomenutih ekstremističkih ideologija predstavljaju potencijalnu prijetnju od terorističkih aktivnosti, uključujući prijetnju od financiranja terorizma (FT).

Unatoč različitostima ekstremističkih/terorističkih skupina/organizacija (u veličini, strukturi, operabilnosti, vrbovanju, kapacitetima) kao i samostalnih napadača i podupirača - u provođenju svojih aktivnosti imaju zajedničku karakteristiku – potrebu za financijama. Općenito, finansijske potrebe za održavanje infrastrukture terorističke organizacije i aktivnosti su vrlo visoke, a posebice za one veće (poput ISIL-a ili AQ) koje kontroliraju teritorij, te kojima je neophodna i stabilna razina financiranja. Financije su im potrebne za infrastrukturu i provođenje operacija (što uključuje tranzite, nabavu oružja, izradu lažnih dokumenata i sl.), propagandu i vrbovanje (pri čemu koriste Internet i društvene mreže, izdavanje časopisa, emitiranje TV programa i sl.), obuku (koja zahtjeva prostor i oružje), plaće (čime se kod članova povećava predanost organizaciji i ideologiji). Tradicionalne metode financiranja uključuju metode kojima se izbjegava nadzor bankarskih/finansijskih sustava (poput donacija od bogatih pojedinaca, iskorištavanja neprofitnog sektora, korištenja kriminalnih aktivnosti od prijevara i krijumčarenja do pljački i piratstva, iskorištavanja lokalne populacije i dijaspore i sl.), međutim i finansijski sustavi mogu biti ugroženi/iskorišteni za financiranje (primjerice davanjem pristupa štednom računu banke, korištenjem sustava transfera novca MVTS poput Western Uniona i sl.). Nasuprot tome, samostalni napadači i manje terorističke ćelije imaju značajno manje finansijske potrebe koje ne pobuđuju sumnju i ne izlaze iz okvira svakodnevnih potreba (hrana, smještaj, mobitel, transport, sredstvo napada).

Za razliku od prijašnjih godina, kad su EU zemlje bile suočene s dobro organiziranim i ubojitim terorističkim napadima (Paris 2015., Bruxelles 2016. i dr.) dirigiranim iz bliskoistočnih uporišta terorista za što je bila neophodna dobra logistika i finansijska sredstva, posljednjih par godina značajno se promijenio način djelovanja terorista. Zbog bolje organiziranosti sigurnosno-obavještajnih službi EU, uključujući i prilagođenu EU regulativu, neutralizirane su brojne terorističke ćelije, potpomognute stranim terorističkim borcima (FTFs), čime je minoriziran broj napada. Međutim, primarnu terorističku prijetnju u EU i dalje predstavlja džihadistička (nasilna sunitska) ideologija, koju promovira ISIL i AQ, a provode ju radikalizirani pojedinci već prisutni na području EU. Naime, napadi posljednjih par godina mahom su bili provedeni od samostalnih napadača (ili manjih ćelija) lako dostupnim oružjem (hladnim oružjem, vlastitim ili ukradenim vozilima i sl.), nepredvidljivih aktivnosti, neovisnih o terorističkim organizacijama, najčešće inspiriranih online propagandom, ali i pod utjecajem drugih faktora poput bogohuljenja islama, psihičkih problema i dr. Zbog rasprostranjene

džihadističke ideologije te primarne decentralizirane prijetnje od radikaliziranih pojedinaca, unatoč eliminaciji vođa ISIL-a i AQ, u bliskoročnom razdoblju ne očekuje se smanjenje prijetnje.

Uz islamističku ideologiju, sigurnosnu prijetnju u EU predstavljaju (samo)radikalizirani pojedinci ekstremno desne, lijeve ili (sve češće i dominantne) miješane ideologije s nasilnim intencijama (učestalo antisistemske ideologije koja se izdiferencirala kao otpor COVID-19 epidemiološkim mjerama).

Spomenute ekstremističke ideologije u EU predstavljaju potencijalnu prijetnju napadima, kao i prijetnju od financiranja terorizma (TF). Međutim, kako način djelovanja samostalnih napadača i manjih terorističkih celija imaju značajno manje finansijske potrebe koje ne izlaze iz okvira svakodnevnih potreba, tim je i teže razotkriti terorističko financiranje.

Također, sigurnosnu situaciju usložnjavaju i drugi sigurnosni problemi poput dotoka migranata i/ili oružja odnosno povezanih kriminalnih aktivnosti krijumčarenja i sl. - koji mogu biti izvorište terorističkih napada i/ili financiranje terorizma.

Republika Hrvatska nije prioritetna, ali je legitimna teroristička meta kao euroatlantska članica i članica u protuterorističkoj globalnoj koaliciji, zbog čega je izložena prijetnjama od terorizma i financiranja terorizma.

U RH nisu identificirane terorističke aktivnosti niti nositelji nasilne islamskičke, desne, lijeve ili neke druge ideologije. Ipak, kao i neke druge zemlje posljednjih godina, RH se 2020. suočila s napadom radikaliziranog pojedinca (oružani napad na instituciju Vlade RH pri čemu je ranjen pojedinac, a napadač je izvršio samoubojstvo). Također, u RH dosad nisu utvrđeni elementi financiranja terorizma kroz nadzor bankarskih/finansijskih sustava niti identifikacijom aktivnosti kojima se izbjegava taj nadzor, međutim kako je taj rizik kontinuirana prijetnja, provode se kontinuirani preventivni napor. U RH mjere prevencije i razotkrivanja financiranja terorizma provode državne institucije temeljem zakonskih odrednica, a aktivnosti i razumijevanje ovog problema kontinuirano se nadopunjaju edukacijama o novim tipologijama (metodama, tehnikama, trendovima). Osim što prema recentnom načinu djelovanja teroristima za terorističke nakane i nisu potrebna značajna finansijska sredstva, identifikaciju terorista i financiranja terorizma dodatno otežava i sofisticiraniji načini komuniciranja i organiziranja (što može uključivati i financiranje), koji su značajno prešli u virtualnu sferu. Naime, razvojem tehnologije mijenjaju se i načini financiranja terorizma, koji nastoje zaobići zakonske regulative. Elektronički on line načini plaćanja/financiranja digitalnim valutama, anonimnost, globalni pristup i brz prijenos sredstava privlačni su za financijere terorizma (osobito kad se plaćanje provodi u jurisdikciji države sa slabijim režimom sprječavanja PN i FT) i predstavljaju ranjivost sustava koja se zbog rapidnog širenja mreža i dalje povećava. Zbog toga se posebna pozornost usmjerava na virtualni prostor, kako u smislu razotkrivanja terorističkih nakana tako i financiranja tih nakana novim sredstvima plaćanja (virtualne valute, prepaid kartice, internetski servisi plaćanja poput PayPal i sl.).

U nastavku slijedi opis identificiranih prijetnji u RH za terorizam i financiranje terorizma, elemenata i rezultata istraživačkog procesa, procjene ranjivosti sustava za suprotstavljanje financiranju terorizma u odnosu na identificirane prijetnje (srednja razina), a koji sveukupno generiraju povišeni (srednje nizak) rizik od financiranja terorizma u RH.

7.1. Prijetnje od financiranja terorizma

7.1.1. Izvorišta prijetnji

Islamistički ekstremizam/terorizam

Prijetnja nacionalnoj sigurnosti RH od ovog tipa ugroze je niska, u RH nema entiteta s potencijalom terorističke ugroze, a realizacija takve prijetnje se ne očekuje u blisko ročnom periodu (6-12 mjeseci).

Kontinuiranim prikupljanjem podataka i obavještajnim radom potvrđeno je da islamski međunarodne terorističke organizacije (tzv. *Islamska država* – ISIL, *Al Qaida* – AQ, njihove sljedbenice ili druge povezane radikalne nasilne skupine) nemaju uporišta u RH. Također, u RH nema džihadista, niti jedna osoba (FTFs) nije otišla iz RH na područje terorističkih organizacija u Siriju i Irak, niti su utvrđene osobe iz regije ili drugih država koje borave u RH, a za koje su utvrđene poveznice s participiranjem u terorističkim skupinama u Siriji i Iraku.

Ostali terorizam

Prijetnja nacionalnoj sigurnosti RH od ostalih tipova ugroze je niska, a najaktivnije i sigurnosno najrizičnije su skupine tzv. *antisistemske* ideologije, koja se najviše povezuje s desnim ekstremnim stavovima. Ipak u RH još uvijek nema entiteta s potencijalom terorističke ugroze, a realizacija takve prijetnje se ne očekuje u bliskoročnom periodu (6-12 mjeseci).

U RH nije identificirano djelovanje međunarodnih ili lokalnih ekstremno lijevo ili desno orijentiranih ekstremističkih ili terorističkih organizacija.

Operativno se prikupljaju i istražuju svi suspektni entiteti i aktivnosti koji bi se mogli povezati s ekstremno lijevom ili desnom ideologijom. Aktivnosti malobrojnih lijevo orijentiranih pojedinaca u RH su zanemarive, radi se o tek nekoliko simpatizera ekstremno lijevih skupina (koje djeluju u Europi), a aktivnosti se svode na online propagiranje isključivo nenasilne ideologije.

Također, utjecaji ekstremno desne ideologije svode se na pojedinačnu sljedbu, čije su aktivnosti uglavnom ograničene i usmjerene na virtualni prostor. Međutim, s desnim ekstremnim stavovima koketiraju trenutno najaktivnije i sigurnosno najrizičnije skupine tzv. ***antisistemske ideologije***. Naime, tijekom prosvjeda protiv COVID-19 epidemioloških mjera, izdiferencirala se heterogena skupina, koja isprepliće više ideologija (desnu, lijevu i dr.), verbalno potiče antisistemski ekstremizam (posljednjih godina specifičan i za EU države). SOA i policija kontinuirano operativno prikupljaju podatke i istražuju aktivnosti ovih entiteta.

Kriminal/organizirani kriminal

Najveća prijetnja sigurnosti RH od domaćeg kriminala proizlazi iz suradnje s regionalnim kriminalnim skupinama i aktivnostima poput raznih krijumčarenja (opojne droge, oružje i dr.) kao i sukoba/eliminacija suprotstavljenih konkurentske kriminalne skupine.

Sigurnosno-obavještajni podatci ukazuju kako su u RH aktivne domicilne manje kriminalne skupine i pojedinci iz kriminalnog miljea, koji surađuju s pripadnicima regionalnih kriminalnih skupina, prvenstveno pružajući im povremenu logističku potporu (osiguravanja utočišta u skrivanju od regionalnih tijela kaznenog progona ili osvete konkurentske skupine). Zbog

stalnog interesa i potražnje u državama sjeverne i zapadne Europe za ilegalnim oružjem porijeklom s Balkana (najčešće iz BiH i Srbije) *ad hoc* formirane regionalne (pretežno iz BiH) manje kriminalne skupine pokušavaju krijumčariti oružje i eksplozive preko RH prema zapadnim zemljama EU-a. Također, i neke kriminalne skupine koje se otprije bave krijumčarenjem narkotika i drugim nezakonitim aktivnostima, imaju intenciju uključivanja u trgovinu naoružanjem koristeći porast potražnje uslijed rata u Ukrajini (u početnoj fazi istrage je slučaj registracije paravan tvrtke preko koje se pokušava transportirati oružje i vojna oprema u i iz Rusije, preko Srbije koja nije uvela sankcije Rusiji).

Provođenjem kriminalističkih istraživanja nadležnih službi policije nad organiziranim kriminalnim skupinama nije utvrđena povezanost organiziranih kriminalnih skupina s terorističkim organizacijama, grupama ili pojedincima koji se dovode u vezu s terorizmom. Također, nije utvrđena povezanost organiziranih kriminalnih skupina s aktivnostima davanja/prikupljanja sredstava za pripremanje nekog od terorističkih kaznenih djela, niti za korištenje od strane terorista ili terorističkih skupina. U kriminalističkim je istraživanjima kao motivacija za aktivnosti kriminala/organiziranog kriminala utvrđeno ostvarivanje nezakonite imovinske koristi.

(Samo)radikalizirani pojedinci – potencijalni samostalni napadači

Prijetnja od samostalnih napadača i pridruženog djelovanja, realna je bez obzira na ideologiju, a ugrozu povećava njihova nepredvidljivost, često i mogućnosti miješanja ideologija i nelegalnih aktivnosti. Međutim, realizacija prijetnje RH bliskoročno (6-12 mjeseci) se ne očekuje.

Samostalni napadači su osobe koje samostalno provode napade, samostalno odlučuju o meti, trenutku i sredstvima napada te su sigurnosnim sustavima najčešće neprimjetni/nepoznati. Ove se osobe radikaliziraju neprimjetno od okoline, a isto tako i djeluju. Obično potječe iz disfunkcionalnih obitelji i okoline, te se vrlo često radi o osobama s mentalnim poremećajima. Ovakvi napadi, s kojima se svijet posljednjih godina prioritetno suočava, pokazali su da se "samostalni" teroristi, bez obzira na njihovo ideološko opredjeljenje, mogu svrstati među najopasnije prijetnje u povijesti terorizma. Pri tome je internet vodeća platforma za radikaliziranje, omogućuje dostupnost raznim instruktivnim materijalima (poput tehničkih instrukcija za izradu oružja i sl.), olakšava odabir adekvatnih meta i planiranje napada te služi i za financiranje terorizma. Naime, internet/društvene mreže generiraju značajnu ranjivost za financiranje terorizma, jer uključuju anonimnost, pristup širem rasponu i broju potencijalnih sponzora ili simpatizera te elektroničkim mehanizmima financiranja (virtualne valute, prepaid kartice, internetski servisi plaćanja poput PayPal i sl.), a koje koriste terorističke organizacije za propagandu, vrbovanje i financiranje, uključujući FTFs.

Prijetnja nacionalnoj sigurnosti RH od spomenutih prijetnji procjenjuje se NISKOM⁶.

---

⁶ Razine prijetnje nacionalnoj sigurnosti: **NISKA** – realizacija prijetnje se ne očekuje; **UMJERENA** – realizacija prijetnje se ne očekuje, ali je nije moguće isključiti; **SREDNJA** – realizacija prijetnje je moguća, ali je bliskoročno malo vjerojatna; **VISOKA** – realizacija prijetnje moguća i bliskoročno vjerojatna; **KRITIČNA** – gotovo sigurna vjerojatnost neposredne realizacije prijetnje.

7.1.2. Elementi i rezultati operativnih izvida/istraga

U kontekstu izdiferenciranih nositelja ugroze za TF u RH (domicilnih salafita, anti-sistemskih i drugih ekstremista, potencijalnih samostalnih napadača, kriminalnih skupina i pojedinaca, kao i druge identificirane sumnjive osobe, ali i inozemni elementi) – provode se kontinuirane operativne istrage/izvidi koji su usmjereni na utvrđivanje njihovih sljedećih aktivnosti:

- **Fizičke aktivnosti u RH** – s ciljem utvrđivanja aktivnosti koje bi se mogle dovesti u vezu s potencijalnim financiranjem terorizma, pri čemu moguće i nesvjesnog. Nije utvrđeno financiranje terorizma.
- **Aktivnosti u virtualnom prostoru (društvene mreže i online sadržaji)** - s ciljem eventualne identifikacije finansijskih transakcija i/ili doniranja putem virtualnog prostora (društvenih mreža), kao i moguće prikrivene propagande i/ili komunikacije s radikalnim ili kriminalnim elementima u inozemstvu. Nije utvrđeno financiranje terorizma.
- **Aktivnosti/boravci u inozemstvu/dolasci iz inozemstva** – s ciljem utvrđivanja eventualne povezanosti ekstremista u RH s drugim ekstremistima u regiji ili šire, kao i utvrđivanja povezanosti i aktivnosti kriminalnih skupina - odnosno s finansijskim transakcijama/direktnom prijenosu novca. Nije utvrđeno financiranje terorizma.

Također, izvidi su posebice usmjereni i na kriminalne skupine/osobe involvirane u krijumčarenje oružja, migranata i drugih roba, koje može generirati aktivnosti financiranja terorizma.

Analizom zaprimljenih obavijesti o sumnjivim transakcijama, osobama i sredstvima koje obveznici dostavljaju Uredu za sprječavanje pranja novca, utvrđene su sljedeće aktivnosti korisnika bankarskih i MVTS usluga koje su bile indikator za prijavu sumnje na financiranje terorizma:

- Slanje novca ili primanje sredstava iz visokorizičnih država. U većini slučajeva riječ je o transakcijama koje obavljaju migranti na svojem proputovanju kroz Hrvatsku. Daljnjim operativnim provjerama policije i tijela sigurnosnog sustava nije utvrđena sumnja na nezakonite aktivnosti;
- Transakcije povezane s osobama koje dolaze iz rata pogodjenog područja. Nadležna tijela daljnjim postupanjem nisu utvrdila povezanost predmetnih osoba sa nezakonitim aktivnostima;
- Sumnja da su osobe koje šalju novac u inozemstvo žrtve prijevare. Daljnjom analizom konkretnih slučajeva utvrđeno je kako se u određenim slučajevima radi o pomoći koju domaći državljanji šalju u ekonomski pogodene države, dok je dio transakcija povezan s prijevarnim radnjama na štetu domaćih državljanina, a moguća zlouporaba od strane terorističkih skupina nije isključena;
- Sumnjive transakcije povezane s trgovinom oružjem, o čemu Ured obavještava tijela kaznenog progona s ciljem daljnog postupanja. Nadležna tijela daljnjim postupanjem nisu utvrdila povezanost predmetnih osoba s financiranjem terorizma;
- Transakcije u korist osoba povezanih s tzv. antisistemskom ideologijom, o čemu je Ured obavijestio tijela kaznenog progona s ciljem daljnog postupanja. U jednom predmetu pokrenut je kazneni progon za terorističko kazneno djelo.

Sporazum DORH-MUP-SOA

Kako bi se postigla učinkovita identifikacija, istraga i procesuiranje financiranja terorizma, te osigurala proaktivna koordinacija između Ministarstva unutarnjih poslova (MUP) i Sigurnosno-obavještajne agencije (SOA) s jedne strane te Državnog odvjetništva Republike Hrvatske (DORH) s druge strane, navedene su članice Međuinstитucionalne radne skupine za sprječavanje pranja novca i financiranja terorizma (MIRS) sklopile 11. listopada 2022. Sporazum o suradnji u području sprječavanja i suzbijanja financiranja terorizma.

Sporazum je propisao obvezu održavanja redovitih sastanaka potpisnika sporazuma, mogućnost organiziranja izvanrednih sastanaka i obvezu imenovanja kontakt točke. Dva redovna sastanka na polugodišnjoj razini osiguravaju koordiniranje svih tekućih slučajeva za koje se sumnja na moguće financiranje terorizma. Izvanredni sastanci definirani su kao oni koje saziva bilo koja strana prema operativnim potrebama. Sastanci, osim što omogućuju poboljšanu bilateralnu suradnju (MUP-SOA, MUP-DORH), služe za pravovremenu i učinkovitu koordinaciju svih uključenih strana, kao i za sprječavanje propusta ili duplicitiranja postupanja (poput trošenja resursa i MUP-a i SOA-e na prikupljanju istih informacija). Također, Sporazum pomaže u postizanju učinkovite identifikacije, istrage i kaznenog progona financiranja terorizma upravo kroz održavanje opisanih redovitih i izvanrednih sastanaka. Upravo kroz ovu izravnu usmenu komunikaciju i aktivnu raspravu uključenih institucija osigurano je pravovremeno međusobno informiranje i koordinacija, kako bi se identificirali potencijalni slučajevi financiranja terorizma, te prikupljanje podataka i informacija potrebnih za pokretanje i provođenje učinkovite istrage financiranja terorizma.

Nakon potpisivanja Sporazuma, te imenovanja kontakt osoba, UZSPN je o istom izvješten na sastanku 13. listopada 2022., kada su već razmatrani neki od slučajeva za koje su dogovorene operativne procedure s ciljem provjere moguće povezanosti s financiranjem terorizma. Na sljedećem (izvanrednom) sastanku 20. prosinca 2022., razmatrani su operativni rezultati nekih od slučajeva (za koje su ranijim postupanjima prikupljeni preliminarni podaci o mogućem financiranju terorizma). Na oba sastanka razmijenjeni su prikupljeni podaci MUP-a i SOA-e, procjenjivan je postignuti napredak, te su u koordinaciji s DORH-om utvrđivani podaci koje je potrebno dodatno provjeriti/prikupiti. Tema sastanka u ožujku 2023., osim potencijalnih slučajeva financiranja terorizma, bila je i postizanje jedinstvenog tumačenja zakonskog okvira kaznenog djela financiranja terorizma, kao i definiranje podataka potrebnih za pokretanje konkretne istrage. Na sastanku u svibnju i srpnju razmotreni su aktualni slučajevi te je dogovoren daljnji smjer prikupljanja podataka i istrage. Na svim navedenim sastancima sudjelovao je predstavnik UZSPN-a.

Uočena su poboljšanja suradnje i koordinacije nadležnih tijela, koja se očituju u otklanjanju nejasnoća, identificiranju pojavnih oblika kaznenog djela financiranja terorizma te učinkovitijoj analizi slučajeva sa sumnjom na financiranje terorizma.

7.2. Procjena prijetnji i ranjivosti od financiranja terorizma

7.2.1. Strani teroristički borci (FTFs)

RH nema/nije bilo stranih terorističkih boraca. Naime, iz RH nije otišla niti jedna osoba u Siriju/Irak. Međutim, utvrđeno je da je iz nekih drugih zemalja otišlo nekoliko osoba, koje kao drugo imaju i RH državljanstvo (osim jedne žene), koje se od 2019. nalaze u zarobljeničkim kurdske kampovima u Siriji. Te osobe ne održavaju kontakte prema RH, niti iskazuju želju/namjeru dolaska u RH.

Tijekom promatranog razdoblja (2020., 2021. i 2022.) nisu provođena kriminalistička istraživanja nad osobama zbog sudjelovanja u aktivnostima terorističke organizacije na području druge države (strani teroristički borci).

RANJIVOST: SREDNJE NISKA

U RH nema FTFs, međutim, ne isključuje se mogućnost dolaska u RH nekih od osoba koje imaju i RH državljanstvo, a nalaze se trenutno u Siriji (koje su visoko radikalizirane i odane svojoj džihadističkoj ideologiji). Iako nema slučajeva dolaska FTFs s područja Zapadnog Balkana (ZB) u RH, u ZB regiji su prisutni brojni (već na slobodi) FTFs (džihadističke orientacije) zbog čega se ne može isključiti mogućnost njihovog dolaska u kontakt s RH salafitima ili kriminalcima u ZB regiji (odnosno prilikom povremenog boravka RH salafita i/ili kriminalaca u ZB državama podrijetla).

7.2.2. Nепрофитне организације (NPO) и трговаčка друштва

(a) Nепрофитне организације

Operativnim i kriminalističkim istragama (SOA i MUP) identificiranih entiteta (potencijalnih ugroza u RH) dosad nisu utvrđene povezanosti/aktivnosti ili doniranja/transferi novca ili drugih materijalnih dobara prema bilo kojim NPO u RH i svijetu (s posebnim naglaskom na treće države), a putem kojih bi se moglo provoditi svjesno, ali i nesvesno financiranje terorizma. Također, nije utvrđena zlouporaba NPO u okviru kriminalnih aktivnosti (poput krijumčarenja, ilegalnih migracija i dr.) ili u svrhe regrutiranja, ili ubacivanja i/ili putovanja osoba povezanih s terorističkim ciljevima/organizacijama. Nisu utvrđene niti aktivnosti da je neka od dobrotvornih NPO u RH zlorabila zakonske novčane transakcije ili prijenosom nekih drugih dobara za podršku teroristima odnosno financiranje terorizma.

Dio je salafita u RH prije nekoliko godina imao intenciju organiziranja salafitske nevladine organizacije, koja bi pod pokrićem kulturnih programa, mogla biti (1) temelj za eventualno pridobivanje tradicionalnih muslimana (konverziju na salafizam), kao i (2) korištena/iskorištena (svjesno ili nesvesno) za TF. Niti tijekom 2022. nije nastavljena ova intencija, štoviše salafiti su gotovo (zbog malobrojnosti) u potpunosti odustali od te ideje. Potencijalno osnivanje NPO i dalje je pod kontinuiranom prismotrom sigurnosnih službi. S ciljem prevencije i razotkrivanja TF provodi se operativno provjeravanje finansijskih aktivnosti/transakcija spomenute salafitske populacije.

Sektor za finansijski i proračunski nadzor Ministarstva financija obavlja inspekcijske poslove koji se odnose na nadzor primjene propisa kojima se uređuje finansijsko poslovanje neprofitnih organizacija. Sektor je obavio ukupno 54 nadzora neprofitnih organizacija u 2021. godini te ukupno 39 nadzora neprofitnih organizacija u 2022. godini.

Od ukupno obavljenih nadzora u 2021. godini, 10 nadzora inicirana su od strane nadležnih državnih odvjetništava, dok je u 2022. godini 9 nadzora inicirano od strane nadležnih državnih odvjetništava i 2 nadzora inicirana od strane Ministarstva unutarnjih poslova.

Tablica 25. Obavljeni nadzori neprofitnih organizacija

Godina	Broj nadzora	Broj utvrđenih prekršaja	Broj predmeta proslijedjenih DORH-u	Broj predmeta proslijedjenih drugim tijelima na postupanje
2021.	54	46	8	2
2022.	39	26	5	6

U najvećem broju obavljenih nadzora utvrđene su radnje s obilježjem prekršaja po Zakonu o finansijskom poslovanju i računovodstvu neprofitnih organizacija (2021.g. – 46 predmeta, 2022.g. – 26 predmeta).

U predmetima koji su dostavljeni državnim odvjetništvima, knjiženja i evidentiranje poslovnih događaja u poslovnim knjigama nisu temeljena na vjerodostojnim, istinitim, urednim i prethodno kontroliranim knjigovodstvenim ispravama. Nepravilnosti koje su u tim nadzorima utvrđene su:

- isplate temeljem obračunatih putnih naloga i loko vožnje te knjiženja u poslovnim knjigama vršena su na osnovi nevjerodostojne dokumentacije sukladno Zakonu o porezu na dohodak (u ovim situacijama predmeti su dostavljeni na postupanje i Poreznoj upravi);
- plaćanja preko žiro računa su izvršavana bez dokumentacije kao podloge za plaćanje, slijedom čega nije razvidna namjena i opravdanost potrošnje finansijskih sredstava.

U predmetima koji su dostavljeni drugim tijelima utvrđena su moguća postupanja protivna zakonskoj regulativi za koja su ta tijela nadležna.

Nadležna državna odvjetništva su u svojim kaznenim predmetima u kojima su zaprimili zapisnik o obavljenom proračunskom nadzoru Ministarstva financija, Sektora za finansijski i proračunski nadzor analizirala rezultate toga nadzora.

Utvrđeno je da u većem dijelu predmeta završeno postupanje državnog odvjetnika obzirom da nije utvrđena osnovanost sumnje na učin kaznenog djela za koje se progon poduzima po službenoj dužnosti. Radi se o predmetima u kojima su bili zaprimljeni, u pravilu anonimni podnesci protiv odgovornih osoba u udrugama građana ili su predmeti osnivani povodom Izvješća Državnog ureda za reviziju o provedenim revizijama finansijskog poslovanja udruga.

Podnescima se ukazivalo na sumnje na nezakonito poslovanje odgovornih osoba u udrugama građana (primjerice auto klub, lovačko društvo, sportski klubovi, i sl.), koje se očitovalo u načinu raspolaganja novčanim sredstvima udruge (npr. sredstvima od prikupljenih članarina, donacija, proračunskog financiranja) te imovinom udruge, na način koji je protivan ciljevima udruge. Navode tih podnesaka razmatrala su nadležna državna odvjetništva koji su naložila policiji poduzimanje izvida radi provjere tih navoda, odnosno radi utvrđenja ima li u prijavljenim radnjama obilježja nekog od kaznenih djela za koje se progon poduzima po službenoj dužnosti. S obzirom da su udruge na koje se odnose podnesci financirane dijelom i iz državnog i proračuna jedinica lokalne samouprave, a uzimajući u obzir navode podnesaka, nalagano je, između ostalih radnji, i poduzimanje proračunskog nadzora Ministarstva financija.

Provedenim proračunskim nadzorom utvrđene su kod većine nadziranih pravnih subjekata sljedeće konkretnе nepravilnosti: obračun putnog troška temeljem korištenja osobnog vozila u poslovne svrhe ne sadrži dokumentaciju koja dokazuje nastanak troška, nije provedena samoprocjena učinkovitosti i djelotvornosti funkcioniranja sustava finansijskog upravljanja, nevođenje pomoćnih knjiga, nepravilnosti u evidentiranju i iskazivanju poslovnih događaja i sastavljanju popisa imovine i obaveza, nisu planirani prihodi i rashodi, rashodi nisu planirani prema izvorima financiranja, nisu vođene poslovne knjige na način da se osigura ispravnost i kontrola unesenih podataka, pojedini rashodi u poslovnim knjigama su evidentirani na računima koji nisu propisani računskim planom. Sve ove povrede predstavljaju prekršaje propisane Zakonom o finansijskom poslovanju i računovodstvu neprofitnih organizacija. Kod pojedinih nadziranih subjekata utvrđene su povrede propisa iz područja javne nabave (npr. nevođenje registra sklopljenih ugovora, nedonošenje plana nabave).

Sagledavanjem rezultata provedenih izvida po policiji (tijekom kojih su poduzimane sve potrebne izvidne radnje, od prikupljanja potrebne dokumentacije, obavljanja obavijesnih razgovora i dr.) kao i rezultata proračunskog nadzora, utvrđeno je da nema osnovane sumnje na učin kaznenih djela. S obzirom da utvrđene nepravilnosti predstavljaju prekršaje propisane

Zakonom o finansijskom poslovanju i računovodstvu neprofitnih organizacija, odnosno Zakonom o javnoj nabavi te su nadležna tijela podnosiла optužne prijedloge protiv pravnih osoba (neprofitne organizacije) i odgovorne osobe u pravnoj osobi zbog utvrđenog prekršaja.

UZSPN je analizirao podatke iz baza sumnjivih transakcija u kojima se kao sudionik pojavljuje NPO. U razdoblju od 2020. do 2022. evidentirano je 11 obavijesti o sumnjivim transakcijama. Sve sumnjive transakcije su prijavljene zbog sumnje na moguće pranje novca, nije bilo prijava koje su se odnosile na financiranje terorizma.

Analitičkim obradama koje je proveo UZSPN po zaprimljenim obavijestima o sumnjivim transakcijama uočeni su sljedeći pojavnici oblici sumnjivih aktivnosti:

- korištenje finansijskih sredstava NPO koje nije u skladu s registriranim djelatnošću udruge;
- korištenje NPO za obavljanje profitabilne djelatnosti – utaja poreza
- prijevare na štetu udruge – doznake sredstava u inozemstvo.

(b) Trgovačka društva

Prema podatcima DORH-a, MUP-a i SOA-e nisu identificirani slučajevi niti operativne ili obavještajne informacije koji bi ukazivali na moguću zlouporabu trgovačkih društava koja su osnovana ili posluju u Republici Hrvatskoj za počinjenje nekog od terorističkih kaznenih djela uključujući i financiranje terorizma. UZSPN je u okviru manjeg broja analitičkih obrada predmeta sa sumnjom na financiranje terorizma, koji predmeti predstavljaju manje od 2% ukupnog broja analitičkih predmeta UZSPN, kao sudionike evidentirao pravne osobe. U konkretnim slučajevima analitičkom obradom UZSPN kao i povratnim informacijama nadležnih tijela primatelja operativnih analiza UZSPN, nisu utvrđene sumnje na zlouporabu pravnih osoba za učin terorističkih kaznenih djela.

Važno je napomenuti kako je izmjenama Zakona o trgovačkim društvima onemogućeno osobama pravomoćno osuđenim za kaznena djela pranje novca ili financiranje terorizma da djeluju kao osnivači, dioničari ili udjeličari pravnih osoba, uvodeći zahtjev za provjeru kriminalne prošlosti tih osoba, uključujući provjeru ciljanih finansijskih sankcija Ujedinjenih naroda.

RANJIVOST: SREDNJE NISKA

Unatoč tome što je rad nevladinih organizacija dobro reguliran zakonom (kojim je uređen sustav finansijskog poslovanja i računovodstva) te je pod kontrolom nadzornih tijela (što se odnosi kako na domicilne, tako i na poslovanje inozemnih udruga), u RH je registrirano više desetaka tisuća NPO, što povećava rizik od mogućnosti da budu iskorištene kao potpora terorizmu i/ili za financiranje terorizma u RH ili inozemstvu, a posebice onih humanitarnih, koje njihova međunarodna dimenzija čini još izloženijim riziku od TF. Posebno su "rizični" NPO čiji je rad međunarodni, odnosno čija ih međunarodna dimenzija čini još više izloženim riziku od terorizma. Naime, postoji mogućnost da bi vanjski partneri zlorabili/preusmjerili sredstva/dobra prikupljena od strane neprofitnih organizacija za humanitarne programe ili da bi mogli biti manipulirani na mjestu isporuke, a s ciljem podržavanja terorizma/financiranja terorizma. Također, NPO mogu biti zlouporabe infiltriranjem u osoblje NPO od strane osoba povezanih s terorizmom i/ili s namjerom provođenja terorizma.

7.2.3. Migranti/Krijumčarenje migranata

Operativnim istragama dosad nisu utvrđene povezanosti izdiferenciranih ugroza u RH (domicilni salafiti, antisistemski i drugi ekstremisti, potencijalni samostalni napadači, kriminalne skupine i pojedinci, druge izdiferencirane suspektne osobe, inozemni elementi) s

migrantskom populacijom (fizički ili virtualni kontakti), niti su utvrđene zainteresiranosti za iste.

Sigurnosno-obavještajni podatci ukazuju kako su migranti koji dolaze u RH većinom afganistanskog i pakistanskog podrijetla, smješteni su u posebnim smještajnim kapacitetima, gdje se provodi procedura identifikacijske provjere, a ukoliko se utvrdi sumnja na povezanost s bilo kojim ekstremizmom ili terorizmom, osobe se smještaju u zatvoreni tip smještaja i repatriiraju.

Uz proceduru identifikacije i utvrđivanja eventualne povezanosti s nelegalnim aktivnostima u EU (kroz baze podataka, Eurodac i dr.) i u njihovoj ishodišnoj regiji (intervjui, HUMINT, forenzičke telefona i dr.), provode se i operativi financijski izvidi, koji su usmjereni na količinu novca koju migranti nose, provedene isplate ili uplate u RH (uglavnom se radi o WU), razmjernost količine novca s potrebama i sl. – a podaci se provjeravaju i u državama iz kojih dolaze/odlaze uplate (koje su bile rijetke, jer migranti uglavnom dolaze s određenom manjom količinom novca koji im služi za putovanje). Tijekom posljednjih godina nisu utvrđene osobe koje su se mogle povezati s financiranjem terorizma. **Krijumčari koji se bave prebacivanjem migranata** čime se također može financirati terorizam, također su u fokusu operativnih izvida, a pri čemu su svi slučajevi potvrdili kako su te aktivnosti obavljane u svrhu stjecanja nezakonite imovinske koristi.

Prema statističkim podatcima MUP-a, tijekom 2020. godine evidentirano je ukupno 698 kaznenih djela "Protuzakonito ulaženje, kretanje i boravak u republici Hrvatskoj, drugoj državi članici Europske unije ili potpisnici Šengenskog sporazuma" iz čl. 326. KZ, dok je tijekom 2021. evidentirano 957, a 2022. sveukupno 914. Motivi za počinjenje ovih kaznenih djela su stjecanje protupravne imovinske koristi, a najčešće se radi o organiziranim kriminalnim skupinama koje djeluju na području više zemalja.

Iz operativnih saznanja policije u odnosu na metodologije postupanja počinitelja, najčešće se radi o prijevozu osoba preko državne granice vozilima, od strane pripadnika organiziranih kriminalnih skupina s područja cijele Europe ali i pojedinaca koji na taj način ostvaruju protupravnu imovinsku korist. Isto tako, evidentiran je i prelazak migranata pjeseice preko državne granice RH, nakon što su ih do pogodnog mjesta dovezli krijumčari koji ih nakon preuzimanja dalje prebacuju na područje druge države potpisnice Schengenskog sporazuma. U svim slučajevima podaci o migrantima i krijumčarima su razmijenjeni sa Europolom u cilju provjere o povezanosti krijumčara i migranata s terorizmom. U niti jednom slučaju od Europolu nije zaprimljen podatak o povezanosti krijumčara ili migranata s terorizmom.

RANJIVOST: SREDNJA

Kako je RH na Balkanskoj ruti, problem migracija je kontinuirani sigurnosni problem te se kontinuirano provode sveobuhvatne sigurnosne provjere (posebice jer su rutu u prošlosti uspješno iskoristili teroristi ubacujući se u tokove migranata kako bi se s područja uporišta terorističkih organizacija ubacili na područje Europe/EU). Eliminacija vođe AQ u rezidentskoj talibanskoj četvrti u Kabulu, potvrđuje blisku suradnju/savezništvo talibana i AQ, kao i sumnju u daljnje jačanje AQ u Afganistanu. Potonje povećava i ugrozu od moguće infiltracije terorista među afganistske migrante (koji su još uvijek najbrojniji na Balkanskoj ruti) i može dovesti do povećanja terorističke prijetnje za Zapad. Također, očekuje se daljnji dolazak sjeverokavkaskih migranata, među kojima također mogu biti infiltrirani teroristi, primarno iz tamošnjih ISIL-ovih uporišta. Rizik povećava i prisutnost raznih krijumčarskih skupina, kao i laka dostupnost oružja u regiji (prvenstveno u BiH zaostalog iz rata 1990-ih te iz neadekvatno štićenih vojnih skladišta), a koje, osim za terorizam, može biti iskorišteno i za financiranje terorizma. Također, kako migranti koriste usluge transfera novca (MVTS) ishodišno iz zemalja podrijetla većinom zemalja visokog rizika (u nekim je to legitimno i glavno sredstvo za

prijenos vrijednosti), gdje takvi pružatelji usluga ne podliježu propisima o sprječavanju PN i FT, rizik za financiranje terorizma se povisuje. MVTS može biti korišteno od strane terorističkih organizacija i za osiguranje sredstava za regrutiranje FTFs. Migranti u tranzitu koriste društvene mreže, koje generiraju značajne ranjivosti, uključujući anonimnost, pristup širem rasponu i broju potencijalnih sponzora ili simpatizera te elektroničke mehanizme financiranja. Terorističke skupine koriste društvene mreže za propagandu i za prikupljanje financija globalno, predstavljajući rastuću ranjivost za TF.

Zaključno, iako je dolazak odnosno procedura prihvata migranata u RH definirana i organizirana, u čemu na svakodnevnoj razini surađuju razne državne službe, kako se radi mahom o osobama za koje je vrlo teško utvrditi njihov stvarni identitet (provodi se standardna EU provjera uz odličnu suradnju sa zapadnim partnerima), uz pojačanu navalu migranata od 2022., ranjivost sustava je povišena.

7.2.4. Oružje/Krijumčarenje oružja

Sigurnosno-obavještajni podaci ukazuju kako salafitska populacija, kao niti identificirane ugroze u RH nisu u posjedu oružja. Nisu prikupljeni podaci o njihovoj eventualnoj nakani nabavke oružja u svrhe terorizma (radi se o nenasilnoj populaciji), niti u svrhe financiranja terorizma (preprodaje za terorističke svrhe), kao niti u svrhe preprodaje za vlastitu finansijsku dobit.

Zaostalo oružje (od Domovinskog rata 1991.-1995.) uglavnom je u posjedu veterana koji su se borili u ratu (mahom predstavljaju sentimentalne ratne "trofeje").

Prema statističkim podatcima MUP-a, tijekom 2020. godine evidentirano je ukupno 461 kaznenih djela "Nedozvoljeno posjedovanje, izrada i nabavljanje oružja i eksplozivnih tvari" iz čl. 331. KZ, tijekom 2021. ukupno 444, a 2022. ukupno 381. Navedeni se podatci odnose na sve osobe koje su zatečene u nezakonitom posjedu oružja ili eksplozivnih tvari, te se ne radi o broju evidentiranog krijumčarenja oružja. RH se u najvećoj mjeri karakterizira kao transportno područje gdje se za krijumčarenje vatrenog oružja koriste već uhodane rute krijumčarenja. U manjem opsegu se može karakterizirati i kao ishodišna zemlja za vatreno oružje koje se krijumčari u zemlje Zapadne Europe. Navedeno vatreno oružje je najčešće namijenjeno organiziranim kriminalnim skupinama, a krijumčarenje se najčešće vrši cestovnim pravcima u teretnim i putničkim vozilima. Motiv je stjecanje nezakonite imovinske koristi iz razloga što prokrijumčareno vatreno oružje postiže višestruko veće cijene na ilegalnom tržištu.

RANJIVOST: SREDNJE NISKA

U RH još uvijek postoji zaostalo oružje; količina tog oružja kontinuirano se smanjuje posebnim MUP-ovim akcijama za predaju oružja. Ipak, povećani rizik predstavlja zaostalo oružje u regiji (prvenstveno u BiH), odnosno krijumčarenje oružja, što se može koristiti i za TF.

7.2.5. Organizirane kriminalne skupine

U RH nije utvrđen nexus islamizma i kriminala. Kriminalne skupine i pojedinci u RH nemaju utvrđenih povezanosti s domaćim salafitima, kao niti prema islamskičkom ekstremizmu ili terorizmu u regiji ili šire, nije utvrđeno da provode svoje aktivnosti s ciljem potpore i/ili financiranja terorizma (nezakonitom preprodajom raznih dobara i sl.). U RH u suradnji s domicilnim djeluju regionalne kriminalne skupine, za koje je također utvrđeno da nemaju poveznica prema domaćim ekstremistima/entitetima ugroze, niti su im aktivnosti usmjerenе na TF.

RANJIVOST: SREDNJE NISKA

Regionalne kriminalne skupine, koje djeluju i u RH, usmjerene su, osim na ranije spomenuto krijumčarenje migranata i oružja, i na krijumčarenje i distribuciju narkotika, iznude,

kamatarenje i druga kaznena djela, koja se mogu iskoristiti za FT čime povećavaju prijetnju od FT.

Ukupna ranjivost Republike Hrvatske od spomenutih prijetnji procjenjuje se SREDNJOM.

7.3 Mjere za otklanjanje ranjivosti od financiranje terorizma

Slijedom naprijed navedenih i analiziranih podatka prepoznate su aktivnosti koje je potrebno poduzimati s ciljem otklanjanja ranjivosti i smanjivanja rizika od financiranja terorizma:

- Pojačano praćenje aktivnosti organiziranih kriminalnih skupina s ciljem sprječavanja financiranja terorizma usmjeravanjem finansijskih istraga prema otkrivanju eventualnih osiguravanja sredstva za teroriste ili terorističke organizacije;
- Intenzivno praćenje rada i poslovanja neprofitabilnih organizacija, a posebice onih humanitarnih;
- Nadležna tijela nastaviti će s intenzivnom međunarodnom suradnjom u slučajevima krijumčarenja migranata, krijumčarenja oružja i drugih dobara te praćenja odnosno sprječavanja aktivnosti FTFs;
- Edukacije ovlaštenih osoba obveznika i djelatnika nadležnih tijela o međunarodnim standardima i praksama financiranja terorizma zlouporabom pravnih osoba i uređenja.
- S obzirom na mali broj predmeta vezanih uz kazneno djelo terorizma pa time i nedostatak sudske prakse, potrebne su dodatne edukacije državnih odvjetnika i sudaca iz područja kaznenih djela terorizma, s naglaskom na kazneno djelo financiranja terorizma, a kako bi se u konkretnim predmetima osigurala primjena mjerodavnih odredbi kaznenog zakonodavstva u skladu s međunarodnim standardima;
- Zajedničke radionice tijela kaznenog progona, tijela sigurnosno-obavještajnog sustava, Ureda za sprječavanje pranja novca i ovlaštenih osoba kod obveznika s ciljem jačanja prevencije financiranja terorizma.

8. Akcijski plan za otklanjanje rizika od pranja novca i financiranja terorizma

Na temelju Nacionalne procjene rizika od pranja novca i financiranja terorizma u Republici Hrvatskoj donosi se Akcijski plan za smanjenje identificiranih rizika od pranja novca i financiranja terorizma.

Akcijski plan sadrži objedinjene mjere za smanjenje identificiranih rizika, javnopravna i druga tijela određena nositeljima za provedbu pojedinih mjera kao i rok provedbe mjera.

Rb.	Opis mjere	Nositelji i sudionici provedbe mjere	Vrijeme provedbe
1.	Edukacije djelatnika Ureda za sprječavanje pranja novca (UZSPN) o pojavnim oblicima neovlaštene proizvodnje i prometa opojnim drogama	UZSPN MUP	Kontinuirano, jedna edukacija godišnje
2.	Zajedničke radionice tijela kaznenog progona, ovlaštenih osoba kod obveznika i djelatnika UZSPN na kojima će se razmjenjivati stručna znanja, primjeri iz prakse, a s ciljem sprječavanja pranja novca od strane organiziranih kriminalnih skupina	UZSPN MUP DORH	Kontinuirano, jedna radionica godišnje
3.	Ažuriranje upute za dostavljanje prijedloga za analitičko-obavještajnu obradu transakcija vezano za postupanje u odnosu na organizirane kriminalne skupine, te na kriminalitet droge	UZSPN	I. kvartal 2024.
4.	Dostava prijedloga za analitičko-obavještajnu obradu prema UZSPN uskladiti će se s visokim prijetnjama za Pranje novca (kriminalitet droga, zlouporabe u gospodarskom poslovanju)	MUP	Kontinuirano
5.	Povećanje broja prijedloga za analitičko-obavještajnu obradu prema UZSPN od strane nadležnih državnih odvjetništava i policije u slučajevima sumnje na pranje novca povezano s organiziranim kriminalnim skupinama, kriminalitetom droga, koruptivnim kaznenim djelima i kaznenim djelima protiv gospodarstva	DORH MUP	Kontinuirano
6.	Nadležne policijske službe će u svim predmetima organiziranih kriminalnih skupina čijim aktivnostima se generira imovinska korist, paralelno s kriminalističkim istraživanjem predikatnog kaznenog djela pojačati aktivnosti na pokretanju i provođenju imovinskih izvida (financijskih istraga)	MUP	Kontinuirano
7.	Nadležno državno odvjetništvo će u postupcima zbog kaznenih djela krijumčarenja migranata, zlouporabe opojnih droga, porezne utaje, nedozvoljene trgovine, obzirom da ista čine 75 % kaznenih djela počinjenih od strane zločinačkih udruženja i da se istima pribavlja znatna protupravna imovinska koristi, nastaviti koordinirati provođenje imovinskih izvida protiv počinitelja tih kaznenih djela, kako u cilju oduzimanja imovinske koristi stečene kaznenim djelom, tako i u cilju otkrivanja i dokazivanja kaznenog djela pranja novca	DORH	Kontinuirano
8.	U državnim odvjetništvima u kojima postoji veći broj predmeta koji se odnose na kazneno djelo pranja novca potrebno je razmotriti određivanje većeg broja zamjenika državnih odvjetnika koji će biti specijalizirani za rad na ovoj vrsti predmeta, a također razmotriti mogućnost daljnog zapošljavanja finansijskih istražitelja kako bi se osigurala učinkovita pomoć općinskim državnim odvjetništvima koja su primarno nadležna za kazneni progon pranja novca	DORH	I. kvartal 2024.

9.	U predmetima kaznenog djela pranja novca kod kojih je predikatno kazneno djelo počinjeno u inozemstvu potrebno je u većoj mjeri koristiti mogućnosti koje pruža Europska pravosudna mreža u kaznenim stvarima i Eurojust, a kako bi se osiguralo pribavljanje potrebnih dokaza iz inozemstva	DORH	Kontinuirano
10.	U cilju povećanja učinkovitosti kaznenog progona pranja novca na području Republike Hrvatske u odnosu na počinitelje strane fizičke i pravne osobe, kao i oduzimanja imovinske koristi, pojačati će se aktivnosti na bilateralnom nivou, kako pravosudnom, tako i policijskom, koristeći pritom mogućnosti koje nudi Eurojust i Europol	DORH MUP	Kontinuirano
11.	DORH će sklopiti posebni Sporazum o suradnji s Poreznom upravom, a u cilju jačanja neposredne suradnje u istraživanju imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom i potencijalnim pranjem novca	DORH Porezna uprava	I. kvartal 2024.
12.	Edukacije za finansijske istražitelje iz državnih odvjetništava i policijske službenike iz forenzičnog računovodstva	DORH MUP	Kontinuirano, jedna radionica godišnje
13.	Strategijske analize UZSPN s ciljem identifikacije pojavnih oblika sumnjivih aktivnosti u poslovanju pravnih osoba i dostava tih analiza obveznicima s ciljem pojačanog praćenja i prepoznavanja sumnjivih transakcija	UZSPN	Kontinuirano
14.	Korištenje specifičnih ovlasti UZSPN (blokada transakcija, stalno praćenje poslovanja) u analitičko-obavještajnim obradama u kojima su utvrđene sumnjive aktivnosti domaćih pravnih osoba oblika d.o.o. i j.d.o.o.	UZSPN	Kontinuirano
15.	Zajednička radionica za državne odvjetnike, policijske službenike, djelatnike Porezne uprave, djelatnike UZSPN i ovlaštene osobe kod obveznika na kojima će se razmjenjivati stručna znanja, primjeri iz prakse s ciljem sprječavanja zlouporaba pravnih osoba za pranje novca (posebno u odnosu na kriminalitet droga)	DORH MUP Porezna uprava UZSPN	Kontinuirano, jedna radionica godišnje
16.	Policija će pokretati i provoditi kriminalističko istraživanje pranja novca u svim slučajevima u kojima je stjecanje/otuđenje nekretnine povezano s počinjem kaznenog djela u inozemstvu	MUP	Kontinuirano
17.	Zajednička radionica za državne odvjetnike, policijske službenike, djelatnike Porezne uprave i djelatnike UZSPN na kojoj će se razmjeniti stručna znanja, aktualni primjeri iz prakse s ciljem sprječavanja zlouporaba sustava PDV	Porezna uprava DORH MUP UZSPN	Kontinuirano, jedna radionica godišnje
18.	Policija će pojačati administrativne kapacitete s adekvatno obrazovanim kadrovima za rad na poslovima gospodarskog kriminaliteta i korupcije	MUP	II. kvartal 2024.
19.	Izmjene i dopune Zakona o sudskom registru, kojim će se propisati kako je Porezna uprava dužna na zahtjev registarskog suda električkim putem dostaviti potvrdu o osobama koje imaju nepodmirenih dugovanja na osnovi javnih davanja. Takva električka potvrda će biti obvezna kod upisa osnivanja društava	Ministarstvo pravosuđa i uprave	I. kvartal 2024.
20.	Procjena rizika od prikrivanja nezakonitih izvora sredstava kroz investicije u građevinskom i sektoru nekretnina	UZSPN MUP Porezna uprava DORH	IV. kvartal 2024.
21.	Strategijske analize UZSPN s ciljem identifikacije pojavnih oblika sumnjivih aktivnosti u poslovanju s virtualnim valutama i dostava tih analiza obveznicima s ciljem pojačanog praćenja i prepoznavanja sumnjivih transakcija	UZSPN MUP	Kontinuirano

22.	Zajednička radionica za državne odvjetnike, policijske službenike, djelatnike UZSPN, ovlaštene službenike Porezne uprave i ovlaštene osobe kod obveznika na kojima će se razmjenjivati stručna znanja, primjeri iz prakse s ciljem sprječavanja pranja novca u sektoru virtualnih valuta (posebno u odnosu na kriminalitet droga) i kibernetičkog kriminaliteta	DORH MUP UZSPN Porezna uprava	Kontinuirano, jedna radionica godišnje
23.	Jačanje resursa Samostalnog sektora za finansijske istrage (SSFI), DORH i UZSPN za istraživanje transakcija s virtualnim valutama te nabava IT alata i edukacija službenika SSFI	Porezna uprava UZSPN DORH	IV. kvartal 2024.
24.	Zajednička radionica za državne odvjetnike, policijske službenike, djelatnike UZSPN i carinske službenike na kojima će se razmjenjivati stručna znanja, primjeri iz prakse s ciljem sprječavanja pranja novca i financiranja terorizma prijenosom gotovine preko državne granice	Carinska uprava DORH MUP UZSPN	Kontinuirano, jedna radionica godišnje
25.	Pojačano praćenje aktivnosti organiziranih kriminalnih skupina s ciljem sprječavanja financiranja terorizma usmjeravanjem finansijskih istraga prema otkrivanju eventualnih osiguravanja sredstva za teroriste ili terorističke organizacije	MUP SOA	Kontinuirano
26.	Edukacije državnih odvjetnika i sudaca iz područja kaznenih djela terorizma, s naglaskom na kazneno djelo financiranja terorizma, a kako bi se u konkretnim predmetima osigurala primjena mjerodavnih odredbi kaznenog zakonodavstva u skladu s međunarodnim standardima	DORH Pravosudna akademija	Kontinuirano, jedna radionica godišnje
27.	Nadležna tijela nastaviti će s intenzivnom međunarodnom suradnjom u slučajevima financiranja terorizma povezanih s krijumčarenjem migranata, krijumčarenjem oružja i drugih dobara, aktivnostima tzv. „stranih terorističkih boraca“ i drugim aktivnostima	MUP DORH SOA	Kontinuirano
28.	Zajednička radionica za državne odvjetnike, policijske službenike, djelatnike Sigurnosno-obavještajne agencije, djelatnike UZSPN i ovlaštene osobe kod obveznika na kojima će se razmjenjivati stručna znanja, primjeri iz prakse, a s ciljem sprječavanja financiranja terorizma	DORH MUP UZSPN SOA	Kontinuirano, jedna radionica godišnje
29.	Provodenje sveobuhvatnih finansijskih istraga i prikupljanje obavještajnih podataka u slučajevima u kojima je evidentirana sumnja na zlouporabu neprofitnih organizacija (NPO) za financiranje terorizma	MUP DORH SOA	Kontinuirano
30.	Provodenje nadzornih aktivnosti kod onih NPO za koje je procjenom rizika utvrđena ranjivost na financiranje terorizma	Ministarstvo financija	Kontinuirano
31.	Radionica na temu sprječavanja zlouporabe NPO za financiranje terorizma, te prezentiranje relevantnih informacija NPO zajednici	UZSPN Ured za udruge Vlade RH	Kontinuirano, jedna radionica godišnje

POPIS KORIŠTENIH KRATICA

AQ – Al Qaida
ARO – Asset Recovery Office (Ured za povrat imovine)
BIH – Bosna i Hercegovina
CARIN – Compliance Recording and Analyzing for United Collaboration
CRMS – Compliance and Risk Management System
CU – Carinska uprava
D.O.O. – Društvo s ograničenom odgovornošću
DČ – Država članica
DORH – Državno odvjetništvo Republike Hrvatske
EPPO – Ured europskog javnog tužitelja
EU – Europska unija
FATF – Financial Action Task Force
FOJ – Financijsko-obavještajna jedinica
FTFs – Foreign Terrorist Fighters
HANFA – Hrvatska agencija za nadzor finansijskih usluga
ISIL – tzv. Islamska Država
IZ – Islamska zajednica
J.D.O.O. – Jednostavno društvo s ograničenom odgovornošću
JIO – Jugoistočno okruženje
JRR – Jedinstveni registar računa
KD – Kazneno djelo
KZ – Kazneni zakon
MFIN – Ministarstvo financija
MIRS - Međuinstitucionalna radna skupina za sprječavanje pranja novca i financiranja terorizma
MTIC – Missing Trader Intra Community
MUP – Ministarstvo unutarnjih poslova
MVEP – Ministarstvo vanjskih i europskih poslova
MVTS – Usluga prijenosa novca i vrijednosti (Money value transfer services)
NBMIS – National Border Management Information System
NN – Narodne novine
NPO – Neprofitna organizacija
ODO – Općinsko državno odvjetništvo
OIB – Osobni identifikacijski broj
Okr. - okriviljenik
OKS – Organizirane kriminalne skupine
PDV – Porez na dodanu vrijednost
PNR – Passenger Name Record
PNUSKOK – Policijski nacionalni ured za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta
PU – Porezna uprava
RH – Republika Hrvatska
RNO – Registar neprofitnih organizacija
RPO – Registar poreznih obveznika
RSV – Registar stvarnih vlasnika
SAD – Sjedinjene Američke Države
SOA – Sigurnosno-obavještajna agencija
SSFI – Samostalni sektor za finansijske istrage Porezne uprave
UN – Ujedinjeni narodi
USKOK – Ured za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta
UZSPN – Ured za sprječavanje pranja novca
ZB – Zapadni Balkan
ZSPNFT – Zakon o sprječavanju pranja novca i financiranja terorizma